

Kritika a „zjevení“. Recepce Březinova díla v letech 1893–1918

Michal Topor

michal.topor@ipsl.cz

<https://dli.cuni.cz/course/view.php?id=5938> (moodle: pracovní prostor)

Zlatá Praha 35, 1917/1918, č. 50, II. 9.
1918, s. 598 (k článku Emanuela
Chalupného Ze života Otakara Březiny)

Harmonogram

- 22. 2. – úvodní seminář; sonda – polemika Niva, Literární listy / Lumír
- 1. 3. – 1894/1895 – F. V. Krejčí (pojem dekadence); kniha *Tajemné dálky*
- 8. 3. – ještě ke kritické reflexi *Tajemných dalek*
- 15. 3. – 1896: kniha *Svítání na západě*
- 22. 3. – 1896: kniha *Svítání na západě*;
- 29. 3. – 1896 – 1897: *Svítání na západě* (zbytek); *Větry od pólů* (Krejčí, Šalda)
- 5. 4. – 1898, 1899: F. V. Krejčí: *K estetice symbolismu*; kniha *Stavitelé chrámu*
- 12. 4. – 1901: ještě Voborníkův text o Stav. chrámu, kniha *Ruce*
- 19. 4. – 1903: kniha *Hudba pramenů*; Marten; Bouška; Chalupný; Dykova vystoupení
- 26. 4. – 1908: jubilejní rok
- 3. 5. – 1909: Hoffmann; Zweig; Hýsek; Šaldova *Moderní literatura česká*
- 10. 5. – 1912–1913: *Básnické spisy*; Chalupný; Saudek; Šalda (v *Duši a díle*); Medek; Záhoř
- 17. 5. – 1916: Martenův *Akkord*

Vbk: Z literatury. České spisy. *Národní listy* 39, 1899, č. 207, 28. 7., s. 3 [R1 / Helena Formánková]

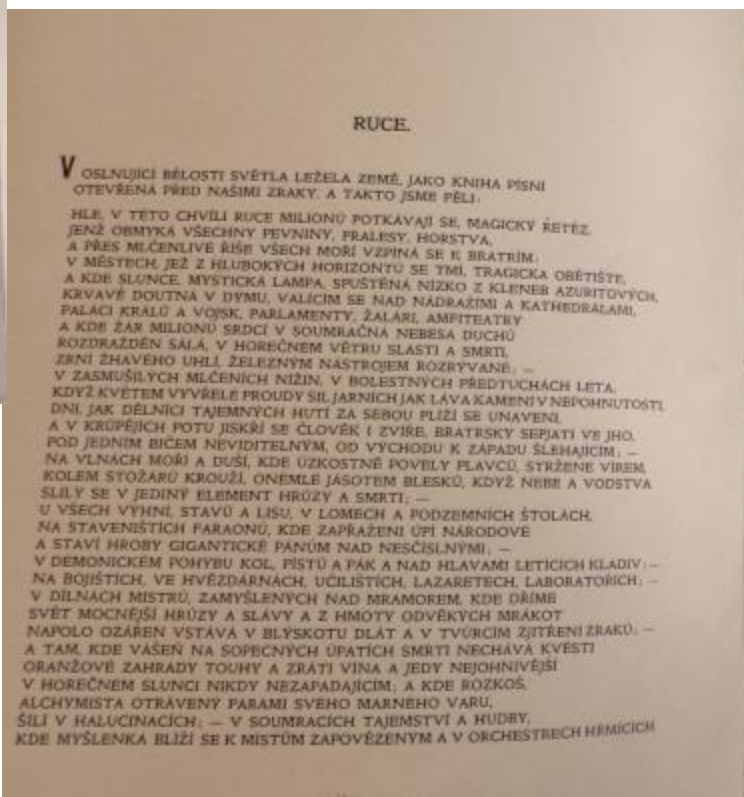
*

F. V. Krejčí: Deset let mladé literatury. *Rozhledy* 12, 1901/1902, č. 1, 5. 9. 1901, s. 5–9 – č. 6, 9. 11., s. 169–172 [R2 / Viktorie Schödelbauerová ; soustředěno ke způsobům/kontextům zpřítomnění Březiny v Krejčího výkladu]

T. A. [= Arnošt Procházka]: Otokar Březina: Ruce. *Moderní revue*, sv. 13, 1901/1902, č. 1, 8. 10. 1901, s. 58–59 [R3/ Aneta Martykánová]

Miloš Marten: Kniha mystická. *Srdce* 1, 1901/1902, č. 7, březen 1902, s. 198–202 [R4/ Anežka Libánská]

Miloš Marten: Otokar Březina. Analýsa ideologická. *Česká revue* 6, 1902/1903, č. 3, prosinec 1902, s. 216–223, č. 4, leden 1903, s. 305–310 [S1]

• Otakar Březina: **Stavitelé chrámů.**
Kniha básní. Praha. Moderní Revue. 1889. Cena 75 kr.

Touto knihou básní dopjala se básnická literatura česká oné znamenité výše, do které čnějí temena vůdčích duchů nynějšího světa evropského, v zoufalosti po nějaké spáse se ohlížejícího. Tam kde Secrétan Francouz a kde Tolstoj Rus u velikém ducha zanícení cestu k dokonalosti, k spáse, k Bohu upravují a mladý svět za sebou tvou, tam, mezi nimi stanul náš básník, a to básníkem od obou filosofů toužebně očekávaným.

Zjevem svým je Březina z nejtěžších, ale i z nejlitanějších problémů literatury.

Pochopení jeho ukládá mnoho péle a studia, mnoho nadšení, ale spolu i opatrnosti. Pouhá nebývalost, novota, tajemnost a pod. neschopí omráčiti. Formy mysticismu jsou naučitelné. Třeba pozorně odlišovati mysticism původní a zdravý (= jasný) od napodobeného a ještě více od dekadentního, jenž je nejasný nespořádaným cítěním a nyšněním, malomocí básnickovy vůle a vůbec marismem duševním. Hledejme zdravý, přirozený, nenucený cit, takovou i obraznost a rozum, určíme jejich vzájemnou váhu, a bude-li se váha všech náležitě jeviti vedle ostatních, jest básníkův zjev normální i při všem symbolismu a mysticismu výrazu.

Při Březinovi se tyto otázky už odbyly při prvních básních »Svitání na západě«. Řisník ohlásil duši moderní naplněnou těžkými zájasy se smutkem negací a pochybností, plnou touhy po vyrovnání a spáse, plesající na konec v dobré naději, že je spása možná.

Druhá sbírka »Tajemné dálky«, velice milá upřímnou intimitou zpovědi jemného ducha z pout smyslného světa k ryzí duchovnosti se dobývajícího, ukazuje určité individuum pozemské, Březinu syna matky své a poměr jeho zvláštního daru básnického k její životu a povaze, a některé jiné intimity života jednotlivcovy.

Ale »Větry od polu« zjevily už duši nade vši lákavou pozemskost a jeho ubohé pachtění povznesenou a k velikému cíli obrození dokonalého pospíchající. Týmž směrem, ale ještě mohutněji a už neomezeným sebevědomím vítězného letu se ubírá v knize »Stavitelé chrámů«.

O hláší v první básni, že se smutná noc století už rozjasňuje.

»Ze zahrád, kam jsme nevešli = z nekonečnosti věčna, v dumě své zaslechl zpěv, jenž vše naplnil světlem a rozkoší, oblašujíc blízkost vykoupení.«

Druhá báseň líčí velkolepé vidění celého světa, jak se na něm od pradávna žilo, žije a pracuje, jak byl pravěk idyllický a s přírodou ve styku (= názor subjektivně optimistický a sice optimismu, pocházejícího z básnickova dnešního obrcení, snad), jak vznikala civilizace, města, hrady, tyranie, a s tím vším i bída a klopoty, války, revoluce, klopoty duševní, trudy badatelů, strasti obchodníků, vášně a náruživosti feministické, konečně jak vřít závratně nesmírná práce dělnictva všeho drubu, ubožáků, kteří pro práci nemají ani kdy, aby popatřili na nebe (aby si všimli otázky náboženské a vůbec vyšší, duševnější), a kteří jen v neštěstí hledají nebe, a nalézají je tmavým (= bez naděje přispěním božím). Pracují v dolech, kopou, starají, budují, vše pro jiné a jiným.

Mezi nimi jsou však i dělníci Páně, vyvolení poslanci budoucího království božího, stavitele chrámů spáse všeho lidstva, kteří už po mnohá století pracují, za jitra (= ranní křesťanství), jara i léta, a teprve nyní začínají se zas blížit cíli.

Vyvolencům tento dán údělem: neznaní rozkoší světa, ale pocítiti smutků nehlubších.

Veliká tato báseň by sama o sobě úplně dostala, aby se poznala a potvrdila dokonalá jakost Březinovy formy i tvrdě dar obrzotvorosti spojený s rozumem, studiem vědeckými osvíceným, i s vůlí a energií pevnou, jakkoli zjev vypadá a jedné stránky velice žensky něžný.

Není to jen báseň, a není to improvisace; ačkoli vidíme všude básníka s očima vzhůru pozdviženými a rukama vroucně sepjatými státi, a nikdy, pranicdy u stolu seděti a psáti, a klopotně psáti, není, co slyšíme, proud slov a vět fantasií básnickově maní nemaní letmo uchvacovaný, oýbrž, když je u konce zvlášť, seznáváme, to arci při druhém a třetím čtení víc a více, že tu máme skladbu, kompozici, velice uměle, t. j. účinně, a to dobře za tím jistým účelem smýšlenou, dlouho asi a pečlivě rozmyšlenou, v hlavě nošenou a naposled, skoro úplně hotovou, na papíře, nevíme už, lehce-li či těžko, zachycenou.

Skladba ta má mocný, hutný základ nahromaděného poznání věcí na světě, má prudký vývoj do výše postupem chronologickým, krov rozsaný v obraze ruchu lidstva dělného, a z něho strmicí věž odstavce o dělnictvu Páně s pointou závěreční, významu skoro tklivého, v myšlence, že těmto dělníkům Páně odňata možnost požívati radosti pozemských. Aby nebloudili na cestě t srdcím lidstva, otevřeny jsou oči jejich, aby viděli rub světa, hrůzu věcí, tajemství věčnosti a tak polrdali sladkostmi země.

Že jest mezi nimi i básník sám, to víme ze sbírky »Tajemné dálky«.

Ještě velkolepější kompozice je báseň »Se smrtí hoví spící«. Je to zhuštěná nálada celého světa konce století se všemi průvodními otázkami, žalobami na přírodu a na vědu, nářky na boha, na neznámé úzkosti, na úzkosti smrti a soužení všeho druhu, ale s rozřešením na konci: zoufalá nálada se utišuje, až i v radost mění, tdyž všechny žalobné hlasy se rozplynou na konec ve vítězné písní Kristově.

Chceme-li kratší básně, poskytnou Vigilie stejně krásnou kořist myšlenkovou, a báseň III. ryzí lyricko-vzrušnou modlitbu, uctívající sly, v útřtu jiskřící se bílé světlo povznášá tuto poesii na výsost, kde jedině se zapalují duše děl uměleckých od věčné jiskry Ideálu, v němž krása, pravda i dobro nerozlučně splynuly a září.

Mystická povaha duše básníkovy nemá rázu středověkého. Středověký mystik nábožensko-lyrický myslil jen na sebe a na vlastní spás; a svět hmotný mu byl dílem ďáblovým. Jen jeden je světlý mystik, na něhož odtud do dálky možno pohleděti pro srovnání, to je sv. František z Asisi. Tak i ne Březina celým srdcem k celému světu, srucitnou přitažlivostí atomů, nejen k duševnímu, ale i hmotnému, neboť z něho prýštil život a celý pochází od boha, jest celý »avatý«, jen že trpí. Soucit tedy zastavuje básníka v radostném jeho úprku k jasnému ránu a nutí ho, aby poslechnul nářek Smutku hmoty.

V té básni je ostatně, jak patrně, důkaz přeluznosti se vši předchozí školou světobolnou.

Ze života osobního zbylo na tuto sbírku už málo: básníka překvapilo pokušení, ale on je přemohl a zůstal a doufá zůstatí vítězem. Odtud už jen hymnický vzlet a radostné vytržení: »K Vykoupení, k Ránu se blížíme!« a »Pozdravujeme jaro!« zaznívá.

Co znamená tato poesie Březincva?

Už počátkem rozpravy bylo řečeno, že znamená mnoho. Jistě že, přese vši zdánlivou mohutnost dějů politických a vědeckých, nade všechny děje nyní důležitostí vyniká jediný děj, totiž i á b o ž e n s k ý převrat lidstva v náladě, v srdci a v činu. V náladě je vítězství už téměř všeobecné ale to by bylo málo. Třeba, aby přesvědčení o potřebě obrození mravního za účelem spásy proniklo hluboko do srdcí, a srdcem do chtění a vůle, a projevilo se na konec činem.

Bez účinu, bez skutků, co je láska, soucit i nejhoroucnější? Zapálená sláma. Slámu zapálili krasocitem už umělci restaurace francouzské. Ale zabívatí vůli k činu, to přišel ukázat (kromě četných ovšem, ale skrytých příkladů jiných) veřejně Tolstoj. S jeho filosofií se to arci má všelijak, z části i nedobře, ale účinnou, důlnou lásku lidskou ukázal, dovedl ukázati, a to za pomoci umění i osobního vzoru největšího takovou vážností, že na se potáhl zrak: všeho světa.

Tento náčelník převratu náboženského spolu se Secrétanem vzbudili k práci množství mladých básníků, kteří už nejsou tolik básníky konce století, jako věstci rána století nového. Z nich je i náš Březina, a touto knihou se octnul v popředí, i silou inspirace, i žarem citovým, i vznešeným chlěním svým, v němž se útlá, divčí citlivost a plachá skromnost sloučila s nezlomnou, přísnou kázňí vůle v podivuhodný zjev, vzbuzující nejednou i nelíčený obdiv i srdečnou sympatii.

Nejdůležitější pro výklad Březinovy poesie by nyní bylo, ptáti se jí, jak rozřešila záhady, způsobivší onen převrat duševní. Co jest li Bůh? Odpovídá báseň: Dokonalost sverchovaná. Jak jsi našla k němu cestu? Odpovídají »Tajemné dálky«, že částečně už z mládí matka k němu básníka tak daleko dovedla, že se ani tak snadno vzdáliti nemohl; ale pak přival poznání s lákadla světská duši jeho oblehly; ale pak se cestou mravního zdokonalování opět dostal na dráhu dobrou. To praví kniha »Stavitelé chrámu«. Přisvědčuje mínění, ba hlásá je, že »rozumným cílem stvoření může býti toliko dokonalost, tili realizace žití mravního, když panuje člověk žádostem svým a vítězí slavným vítězstvím nad sebou.«

Nejdůležitější dnes nábožensko filosofická otázka jest: Jsi pro svobodnou vůli lidskou nebo pro omezenost?

Na tu otázku nemusí poesie Březinova už ani odpovídati, vyvedíme ji sami z rázu a obsahu jejího: Březina dnes, jak se jeví v poesii dokonalost boží hledající, musí býti pro svobodnou vůli, a nemůže tudíž býti deterministou.

Všecka pokrokovost, snaha po mravním zdokonalení, začíná od probuzeného vědomí povinnosti. Povinnost toť svědomí, povinnost není ničím bez svobodné vůle, a svědomí ničím bez boha, jenž je (dle Kanta už) morální nutností.

Co chce Březina lidstvu? Chce mravní »přádek« a kázeň, jako Francouzi, nebo občasnění a dokonalost všech lidí, jako Tolstoj? V české duši Březinově se probudily touhy Chelčického a Komenického, chce tedy splnění nemožného prý, Hká rozum, ideálu občasnění všech lidí, chce maximum štěstí, nikoli minimum. (O těch pojmech se jedná ve spise Zdziechowského »Nové proudy idealističné ve Francii«. Przegład polski.)

Tedy je Březina básník záhad světa a smutku jeho, i poměru jich k rozřešení pravému, k bohu.

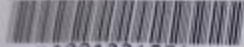
Je hlasem konečného k nekonečnému, voláním z hlubin do výsosti, proto většinou ton prosebně vroucí, v tuše vyslyšení hymnický radostný, ale znění velice nepřístupného obyvatelům krajů pozemských. Je to poesie jako pro jiný svět. Sama o sobě, tato Březinova řeč básnická, vodopád slovuých symbolů, má sílu nutkati člověka, aby věřil, že je nad člověkem svět jiný, s nímž vyvolenci v tušeném styku jsou. Duše, která slychá taková tajemství a nalezá v oboru lidských pojmů výrazy k nim vhodná, taková duše že by byla ubohý otrok těla?

Síla konkrétních věcí je v poesii Březinově od počátku. Pokrok u vývoji idejním už naznačen. Ve formě je u něho ve »Stavitelích chrámu« zcela patrný.

Obtíže má básník dnes neobyčejné po Goethovi, Hugovi a Vrchlickém, kteří pomísili všecky světy! Zdá se, jako by se ani nemohl obejít bez útoku na veliký ideal Legend věku, chce-li ideje své konkretisovati postupně dál, cestou naznačenou ve velikých dvou komposicích knihy. Bude-li velkou tu formu hledati, ani nebádáme. Nezáleží to jen na vůli. Ale víme, že cestu k dalšímu vývoji najde, je-li, jak se už zdá, povolán, aby nejen sobě, ale i národu svítil z temna sklonku století k jasu východu z něho!

Vbk.

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1001224074

427 yslpau

MODERNÍ REVUE

PRO
LITERATURU, UMĚNÍ A ŽIVOT

REDAKTOR A VYDAVATEL
ARNOŠT PROCHÁZKA

1902 — SVAZEK XIII

PRAHA
NÁKLADEM VYDAVATELSTVA
32 POŠTOVSKÁ ULICE 32

paletě. Neboť mchané barvy ztrácí svůj jas. Čím jsou barvy, jež klademe na plátno, (organicky) čistší, tím více jasů bude v obraze a — následkem toho — tím více vzduchu a pravdivosti...⁴ *Camill Hoffmann*

André Gide: Le roi Candale. Drame en 3 actes. Paris, La Revue Blanche.

Je to známá historie o Gygesi a jeho prstenu. Ale střediskem je král Kandaules. Vlastně idea štěstí, jejímž je nositelem. Je sám na vrcholu lidského blaha. Země mu poddána, přátel vybraných sbor kolem něho, nejkrásnější žena manželkou v jeho ložnici, v šíru a v dále nestrpí nešťastných a strádajících. Vše jediný jas a jediný úsměv. Ale nestačí mu, aby byl šťasten na výsosti, všichni z jeho okolí mají štěstí jeho sdílet s ním, jež neúplno, pokud nesdíleno, a marno a chladno, pokud nezjevno a nerozdáno. Kruh dvořanů jeho diví se mu, nechápe jeho konání, nemá jemnosti a čistoty, aby pronikl tím nitrem, jež samo sobě takměř záhadou. Vše dal již Kandaules, jenom jeho žena mu zbývá. A přivede ji k hostině přátel svých, aby, obšťastněni pohledem na lepost její, jeho štěstí vyvršili. V okamžiku, kdy sudba jeho se má rozhodnouti, kdy má být rozřešeno, možno-li do poslední kapky štěstí své jiným dáti v účast, aniž bylo zničeno cizím dotekem a lačností, na jeho cestu vstoupí Gyges, chudý rybář. Tomu, jehož ryba chovala v sobě tajuplný prsten, mocný, že činil nositele neviditelným, nejvyšší a nejnebezpečnější podíl přivolí na svém štěstí: manželku svou na loži mu dá poznati pomocí osudného prstenu. Priměrní člověk, nemající ani tuchy o velkodušných a všeobšťastňujících snech překultivovaného Kandaule, a všeobšťastňujících snech překultivovaného Kandaule, lpící na integritě svého vlastnictví tolik, že zabil ženu svou pro nevěru, jež v Gygovi se skrývá, zmocní se té nádoby křehkosti, již je žena, zmocní se jí a zabíjí

krále, sám sedaje na trůn, sám mocný a pro sebe pouze štěstí lačný, silný a brutální k nové své choti. Osobní štěstí, sdílené všemi?... osobní štěstí, v ústraní a tajnu držené?... Otázky, problémy, sny... ale bez odpovědi. Možno tak či onak odvěti. Ale vždy pouze individuálně. Bez všeplatnosti. Orakulum, vryté v prstenu, — *εὐτυχίαν κρόπτω* — obojetně a klamně, jako štěstí samo... komu odhalí pravdu svoji: má-li vůbec jednu pravdu jenom!... Mnoho se mluvilo o dramate tom, mnoho výkladů o něm přišlo na světlo ve Francii, od jednoduchých a samozřejmých až po nejrkolomnější sociálně utopické. Pravda, je znepokojujícím, jako polosvit mezi dnem a soumrakem, vášně a odporlivě jako hlubiny spicích tůní — ale je také ryzi, vznešené, tiché, jemných linií a ušlechtilých gest, jako vše velké a čisté.

T. A.

Otčenáš. Obálkou a 23 výtvarnými listy vykládá František Bílek. Úvod napsal Otakar Březina. Nový Jičín, Nový Život.

Otokar Březina: Ruce. Kresbami doprovází Frant. Bílek. Chýnov, u F. Bílka.

(Příležitostné poznámky.)

Řeknu-li, že pan František Bílek nenašel dosud u nás svého *objektivního* kritika, jest mi především vysvětliti, co si představuji pod slovem kritik objektivní, jaké vlastnosti, jakou metodu. Nuže, ten kritik, jež není přímo engažován v idejích, které kritisovery umělec propaguje, jež nevíta ani s entusiasmem ani s odporem myšlenky a pocity umělcem reprodukované, nýbrž jde jim vstříc s prostým zájmem chladnokrevného pozorovatele; ten kritik, jež při tom však tím úplněji a hlouběji, čím nestranněji, pronikne a pochopí lidskou i uměleckou individualitu kritisovery a z ní

jako z dané a nevyhnutelné base přímo dedukuje všechny své ethické i estetické odhady, ten kritik platí mi jako objektivní.

Do jisté míry je dosti podivno, že takový kritik p. Bílkův se u nás nenašel. Mají přece ty kruhy, z nichž by přirozeně vyšel a jejichž průměrnou kulturu by si osvojil, značný, řekl bych, český cit pro ideje náboženské v širším smyslu, při tom však jsou po výtce nevěřící nebo vlažné. Byla by tu tedy hlavní podmínka objektivního nazírání: kulturou a tradicí odůvodněný zájem, jenž je sice živý, povahy však nikoli entusiastické, nýbrž chladnokrevně pozorovatelské.

Za hlavní překážku toho, že vzdor tomu dosud se neobjevil, považuji naši nedostatečnou a především necelistvou uměleckou kulturu *výtvarnickou*. P. Bílkovo umění vpadlo v pravém slova smyslu mezi nepřipravené, bylo tu náhle a neočekávaně. Nic nesvědčilo o tom, že by nám mohlo vzejít, přišlo nepředvídaně v době ohyzdného úpadku. Bylo přirozeně nepochopeno, a ještě dnes lze říci, že na žádném našem umělci ani minulém ani soudobém nespočívá taková halda lží, předsudků a zúmýslně i nevědomky snesených falešných názorů jako na p. Františku Bílkovi. A jen tím, že hlubší umělecké vzdělání i vrozený umělecký cit a s nimi spojený smysl pro odhad myšlenek (umělecky vyjádřených) je u nás věcí řídkou a vzácnou, jen tím mohlo se státi, že jedna frakce neprávem umělce si osvojila za souhlasu většiny ostatních, že ho přímo obetkala předivem velmi málo případným a zaclonila kadidlem chvály, přeplněné lestnými i nevědomými lžemi.

Že se to dělo za souhlasu většiny ostatních, o tom svědčí ta okolnost, že právě nyní po vydání »Otče-
naše« objevily se kritické hlasy, které nebyly toho daleky souditi p. Bílka nikoli jako křesťanského umělce

par excellence, nýbrž jako člena t. zv. katolické moderny. Ty fanfáry o úpadku jeho umění měly do sebe mnoho jizlivého a stejně nesprávného jako velkohubé fanfáry »Nového Života« à la »Bílek tu stojí jako bratr největších: Michel-Angela, Fra Fiesola, Rodina a Boecklina, jejichž nejgeniálnější dary spojují v sobě«. To všechno svědčí nezvratně o nepochopení umělce a také o malém estetickém vzdělání, jež kulhá ihned, jakmile jedná se o to, vystihnouti a pochopiti některý umělecký zjev jen trochu nevšednější. Srovnávaní p. Bílka s p. Rodinem *tak*, jako se to stalo v »Novém Životě«, je kritická beztáknost, srovnávaní ho s Michel-Angelem nebo dokonce s — Boecklinem je žvanilství nebo přehluboká nevědomost. —

Jsmeli však již u srovnávání, jehož pro svou osobu nikterak nemiluji, pokusme se postavit na krátký okamžik p. Bílka vedle p. Rodina, nikoli ve směšné snaze p. Bílka povýšiti nebo snížit, nýbrž prostě abychom viděli, jak intenzivně asi svítí jeho umění vedle světla, o jehož mohutnosti není mezi námi sporu. Můj dojem pak jest tento: p. Rodin, toť sluneční koule, mohutně a stejnoměrně vyzařující na všechny strany čisté a prapůvodní světlo; umění p. Bilkovo, toť jeden paprsek vystupující silným pramenem do výše, paprsek již jednostranný a zbarvený tendencemi, jež jsou staré necelé dva tisíce let. Rozumějte mi: p. Rodin, toť umělec původních, spontanních, čistých lidských vášní, toť pohan potud, pokud miluje sílu, statečnost, milostnou vášeň, krásu, radost a volnost jako nejvzácnější lidské vlastnosti a pokud se k nim zná, toť umělec přímo naslouchající u srdce Země a tvořící v rytmech jeho tlukotu, kdežto p. Bílek, toť umělec křesťanský, jak jsem již pravil, křesťanský par excellence, umělec, jehož dílo je skresleno, abych tak řekl, jedním směrem, umělec na jedné struně a často méně

než umělec, jen apoštol jediné myšlenky nebo průvodce po jedné jediné správné cestě. Naslouchejte jen jeho »Otčenáši«, pozorujte jeho »Ruce«.

Svět, Země, to jsou bahna. Není tu ničeho, abychom zapomněli, že domov náš jest jinde. Toužíme jen, aby On posvětil v nás svou podstatu, abychom si uvědomili smysl dočasného svého přibytku. A smysl ten je přiblížit se pokud možno nejvíce k cíli, jímž je On, a kolem něhož kolotuje nesmírná spleť rukou, vzpírajících se z bahen a očekávajících vysvobození . . .

P. Bílek není umělec katolický, či lépe řečeno, jeho umění není katolické. Je na to příliš prosté, příliš málo barvitě a komplikované, příliš málo smyslné. Také skromné, pokorné, bezpompésní. Jediné dogma, jemuž Kristus je vším, je tu rozváděno v četných variacích, jakýsi surrogát křesťanství obléká se tu v poetické roucho. Nic více.

Umělec opakuje se často. Hlavně proto, že jedno thema není nevyčerpatelné a že umělec, myslí-li samostatně, myslí jen ve směru tohoto thematicu. To lze pozorovati v »Otčenáši« a opačně v knize p. Březinově, kde p. Bílek podlehal vlivu slova psaného a tím způsobem docílil větší pestrost svých listů.

Jako umělec je p. Bílek především sochař, neboť jediné jako sochař má smysl pro uměleckou disciplinu. Jako sochař zapomněl na sebe jako na umělce velmi zřídka, pokud se pamatují, jen jedinkrát, jako kreslíř však dovede od kartonů svrchovaně obdivuhodných klesnouti k listům, jež — poukazují k litografovaným listům v »Otčenáši« — se svým blábolením jsou bezcenny výtvarnický i ideově. Tady prostě opouští umělce vůle i síla, apoštol ve svém zanícení odhazuje umění a zapomíná dokonce i mluvit aspoň srozumitelně.

Je to vůbec zajímavé, kterak p. Bílek není sám sobě docela jasný. Jeho umění je do jisté míry protichůdné tomu, co umělec jím zamýšlí docílit. Sám chce být apoštolem, ničím jiným než propagátorem toho, co mu svěřeno bylo jako hřivna od boha, které nesmí zakopati. Ale právě apoštol více než kdo jiný musí si uložit jistou disciplínu, musí při vši zanícenosti své dovésti se ovládati a přizpůsobovati se těm, jimž káže, má-li mu být ovšem porozuměno. P. Bílek naopak. Ve své horlivosti zapomíná se až k blábolení a, co bych mu především vytýkal, nedovede se vzdát malicherných libůstek, které často ruší i umělecký dojem. K těm patří především jeho každou plochu popisující manie. A jak srovná umělec se svým apoštolským posláním na př. tu okolnost, že jeho písmo jsou hieroglyfy, řešitelné často jen s největší námahou! —

Tyto poznámky nechtějí být referátem o obou nových publikacích umělcových. Upozorňovati na krásu jednéh listů a na bezvýznamnost druhých bylo by dle mého soudu zbytečno. Ti, kdož umělce chápají, pocítí sami zadostučinění nebo zklamání na pravém místě; pro ty, jimž je dosud hádankou, třeba především pobídky k poznání a přemýšlení. A tento cíl sledují moje řádky. Nechtějí pobádati k souzení umělce — nýbrž k přemýšlení o něm, jenž toho zajiště zasluhuje jako zjev u nás stále ještě značně výjimečný.

Nesmí se zapomínati, že dryáčnickou chválou ubližuje se umělci stejně jako strannickým odsuzováním. P. Bílek je v první řadě sochař, v druhé řadě kreslíř; dobrým ilustrátorem nebyl a nebude. Tam, kde jeho kresba dochází výše samostatného symbolického obrazu, vznikají kartony, jež mají podivuhodné kouzlo i pro ty, kdož jsou vzdáleny p. Bílkovy my-

šlenkové oblasti; tam však, kde chce umělec jen ilustrovati, lhostejno, zda cizí či vlastní text, klopýtá nejčastěji a mívá se s každým účinkem. A tu třeba litovati, že litografické reprodukce dostává se pravidelně listům nejméně cenným. Voliti si přiměřenou techniku patří také k umělecké zdatnosti. Tomu však, jak se zdá, nechce p. Bilek rozuměti.

Stanislav K. Neumann

Odvěké žilobití života, jeho věčný kruh a neustávající kolotání, mystický řetěz, jež spínají mezi sebou existence lidí a tvorů a bytostí a tvůrce od nekonečnosti do nekonečností, oslepující sláva vítězné nádhery velkých a rozchvívající truchlost malých a přemožených, jediný tajuplný vír bezpočátečné příčiny a nekonečného účinku, jako nespočetné sepjetí milionů a milionů rukou — tato ohromná a nadlidská vise kosmické jednoty ve vší pestrotě a různotvárnosti, tajuplné spojitosti přes všecku roztržitost a odloučenost jednotlivých jevů a konů, mohutnou hymnou se ozývá z básní p. Březinových. Právě pieča »Ruce« je tu snad nejpriznačnější, kde cítí, jak

. . . ruce milionů potkávají se, magický řetěz,
jenž obmyká všechny pevniny, pralesy, horstva,
a přes mlčenlivé říše všech moří vypíná se k bratřím . . .

Každý pohyb, který učiníte, tisícerý nalézá ohlas a souhlas ve všemíru, vzdech srdce vašeho, zbožně-radostný pohled zornic vašich, vděčné a toužebné vztažení paží do dálky, v neviditelnou a v bezmeznu prostoru a světů opakuje, s vámi, stejně srdečně a upřímně, v bratrství a lásce, nespočetné množství, váš posuněk sděluje se a obráží do všeobsáhlosti a tajemna celku existence, všeho bytí, jež bylo, jest a bude, na zemi a mimo zemi. Nejste odtrženou částicí, zlom-

kem a bludnou třískou nesmrtelného vznikání a vzrůstu, jste článkem a vlnou velikého tku, jenž v skrytu a neviděn se splétá a všecky a všecko pojí v jedinou mystickou obec a souzvučnou harmonii, již slyší chorovody světů a světél a duchů jásavě burácti vznícená a extatická duše básnikova. Vody a země a vzduch a oheň a srdce lidí zvučí tou závratnou a kouzelnou, velebnou a opojnou hudbou, jež rozlévá se všemi sférami, stoupá do výsosti a hrouží se do propastných hlubin, která je všady a svým žářem vše proniká a laskavou září svou oblévá. A nezničitelně, nemajíc dne zrození, ani osudně vteřiny skonu, živototvárné bytí tká neúnavně na stálém vzrůstu a pádu, k trvání a zkáze vždycky znova a znova vyvolávajíc drobné atomy lidské; jen části na čas mizí a trati se našemu zraku, ale celek existence je vždy týž a neměnný, stejně bohatý a všeobsáhlý a štědrý, a opětně po věcích a věcích vyvolává k novému životu dávno již zapadlé dílce a částky, že

pro tajemství bolesti, *smrti a znovazrození*
sladko je žítí!

Plameny tryskají poesie p. Březinovy ve svém oslnivém nadšení, jste strženi do jejich okruhů, jako doteky rukou, z neznáma a z bezbřehých krajů přicházejícími, ovíjejí vás jeho verše, jste unášeni věstěckým dechem jejich rytmů — ohnivými a zlatorudými plameny vás ošlehávají a prožihají a očisťují. Nemohu necitovat zde z té záplavy jeden grandiosní slunečně majestátní obraz o slávě »všech dobyvatelů«, kteří

jak zástup v úžasu k jednomu místu pohlížející
nechávají za sebou věky . . .

To je cíl a meta, kam směřuje každý veliký conquistador v říši ducha a krásy. T. A.

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU, VĚDU,
LITERATURU A UMĚNÍ.

ROČNÍK XII. SVAZEK I.

REDAKTOR A VYDAVATEL

JOSEF PELCL

53 F 10. 095

Op. zlac. 1042/34

JOSEF PELCL

1902

Deset let mladé literatury.

Píše *F. V. Krejčí.*

»Rozhledy« nastupují svůj jedenáctý ročník, deset let mají tedy už za sebou. Již to by bylo příležitostí k různým vzpomínkám a rozvahám. Ale jde tu o více než o osudy listu. Okolnosti, za nichž byl založen a vydáván, způsobily, že se v jeho ročnících jako v zrcadle obráží celá jedna fáze našeho duševního života, historie celé jedné generace. »Rozhledy« počaly vycházeti v době, kdy politický kvas nového pokolení, realism a hnutí pokrokové, dostupoval už svých vrcholů, ale kdy nová literatura mladých ohlašovala se teprv svými prvými počátky. Právě do oněch měsíců, kdy v Chrudimi vyšly první neúhledné, s nejmenšími co jen možno nároky vystupující sešity měsíčních »Rozhledů«, spadají první signály moderní české kritiky v »Literárních Listech«, první ukázky nové lyriky a prósy v »Nivě«, výměna prvních polemických výstřelů mezi starými a mladými. Na všech stranách tehdy šuměly jarní mízy. Z nejzapomenutějších koutů ozývaly se hlasy v Čechách dosud neslyšené. Duše, které včera ještě o sobě nevěděly, tiskly se dnes k sobě a zapalovaly se navzájem na svých plamenech. Slovo, vržené do tmy, jež obkličovala naši samotu, vracelo se ve zdesatero-

středobíhání určitě přibuzného vězení. A tehdy, právě asi před deseti lety to bylo, kdy jsme dospívali k uvědomění, že stáhnout v tom, co neakceptujeme a proti čemu se bouříme, jsou alespoň jednoho ducha, děti jedné a týchž let — sloven, že jsme generaci.

Jedno to jsme si podřekli až do dnes; v nedostatku věcných charakteristik jsme stále ještě „mladí“ proti „starým“, kteří však právě tak nejsou ještě starými jako my „starými“, nejsou docela mladými. Za našimi zády hlásí se k životu nová vlna dvacetiletých, kteří mají na toto šťastné jméno daleko větší práva. Ale ab, když se to tak nerado loučí s tímto jménem, s nímž je spojeno tolik výhod a tak málo zodpovědností! Ty jsi star a já jsem mlád, to znamená: já mohu být, čím tys nebyl, přede mnou leží steré možnosti života, které tys proživil, ale moje je neohraničena jako to vaše tuch a snů, na němž se kolébám! Všecko mohu vykonat, vším mohu být! Mohu — ale co jsem vykonal, čím jsem z toho všeho? Dnes, po deseti letech, je už tato otázka na místě. Nerado se to loučí s mládím, ale čas je nemilosrdný. Steré možnosti scvrkly se tak, že je dnes spočítáme na prstech a kolébání se na nekončném moři změnilo se v plavbu řečištěm, které se dří vždy více tak, že i z něho nezbude na konec než jediná vrytá kolej v hlubokém dvoze. Co bylo dřív bujnou, rozkošnou hrou ducha, rejdičím pylných úmyslů a snů, stává se dnes životní úlohou, denní prací, pinou zodpovědnosti. Ano, zodpovědnosti, nelekne se toho slova!

Tehdy před deseti lety jsme jí ještě neznali. Myslím, že každý z nás měl tenkrát ten dojem, že jsme ohlašovatelé, napovídáči, průkopníci něčeho nového, co přijít má, ale co bude větší nás a čeho jsme my jen pouhými předběžnými posly. Ale neklamme se již: to velké po nás nepřišlo a to nové, co jsme ohlašovali, žilo jen v nás. Ti mesiášové umění, které čekala naše touha, nesestoupili dosud na českou zem. A že se tak stane v dohledné době, na to je vždy méně naděje. Je to dnes faktum vždy zjevnější, že na těch dvaceti či pětadvaceti pířících rukou, které tvoří generaci z let devadesátých, spočívá pro dlouhou snad příští dobu osud literární kultury v Čechách. Z toho plyne pro ni zmíněná zodpovědnost. Neboť, co učiní Jan Křtitel, jenž se nedočekal Mesiáše? Umlkne a odejde zase do své pustiny? Nikoliv. Říkejte si, že by to byl krásný čin heroického odříkání, ale já mám za to, že by to byla slabost a ohlášený morální bankrot. Ne, on zůstane před zástupy, které kolem sebe byl shromáždil, on nezradí věci, pro něž byl vystoupil z pouště, nezradí tím i sebe sama — on vytrvá, jenže v díle poněkud pozměněné. Vyzná se poctivě ze svých omylů a sklamaní, vezme na sebe úkoly, jež skládal na

bedlivého spátrání, a věří, že jen tato další nemělná řešení svého, kdo by je vykonával lépe, bude je svým plnem jen dovede sám.

O mládeži neštěstí: generace z let devadesátých musí se jí jednou smířit a vědomím, že pro ni přirozeně vřídlné postavení „mládeže“ a neodpovědnost odpouta a že se stává spoluzodpovědnou za vedení celé literatury, a nic má k ní máti. Je třeba se stát, ba více ještě než oni, sobot tím v literárních rysech už svůj dík vykonali, nemají za sebou svých vřevů mládeže a na nich nepotrvávají formace budoucnosti. Čím zralejší jsou však její úkoly, tím přilehlší materiálu svého je povinnost, tím bezohlednější měla by nad sebou komati svou.

Všecka práce této generace utvářila dnes na mířině. Oblak jarních mrať je zastaven zmlhými heby, nové hlasy se nespojily a dosavadní umlkají, duše, které se kdysi k sobě táhly, rozprchly se zase a zapadly do svých samot. Takový je dnes stav naší mládež literatury. Zde mláde pomoci jen síla pravdy a krásy hlás musí být všude, který chce jako hlase spátit co je nešťast a stuché, přispět k vyčištění atmosféry a k osvětlení osny.

Činir v tom počátek. Bez všech jiných nároků, než fici, co dnes unávim za pravdu. Snad jsem jindy usřířil o mnohém jinak, ale soudě celou generaci, soudím přirozeně i sebe, své vlastní minulé iluze a omyly. Stavím se na pláta naproti objektivitě, pokud je tvora lidskému dostupna. Smažuji v této chvíli ze své paměti všechny personální vztahy, at mláde či vříd, všechny minulé polemiky i svasky, necním v této chvíli ani přátel ani odpůřců. Vidím jen duchy, jejich práci a směr. Jsem v náležitě od nich distanci, abych je mohl přehledně — mluvím tu z úcha nehlubší samoty, dáleč všech denních zájmů; zaujat jen největšími vztahy a obrysy literárního vývoje, kde celé takovéto desetiletí není než krátkým jedním dnem; veden jen veličelským hlasem toho, co je v nás všech nejvznešenějšího a nejvyššího, toho něčeho, co láme všechny hráz individualnosti, co nás všechny pojí, at se milujeme či nenávidíme, a co nás nutí vysloviti se než nás pohltí věčné tmy.

Nejprve stručnou rekapitulaci těchto deseti let.

Datují-li mladou literární generaci asi od r. 1891, mám tu na mysli hnutí, vědomé, v společný lík sražené, programové i kriticky vyzbrojené, od literatury starších oddílné. Ale dříve ještě neili toto hnutí se objevilo, proskakovaly nové snahy, roztroušené ovšem a skorem neuvědoměné, v literární produkci. V poesii u Machara, Sovy, Jar. Kvapila a Boreckého. V próse u Mrštuka, Šejhara a F. X. Svobody. Spontanně, tímět hnutí všech kritických kampaní zjednával si tu pláta naturalism i psychologism v prose, realism i symbolism v lyrice, smysl pro individualnost, odstíněnost a barvitost výrazu. Duchem veskrze ideový a kritický byl H. G. Schauer, ale nebylo tu školy, je-

jiné by mohl být theoretikem. Šel sám, ale uhodil právě tóny nové kritiky. Škoda, nesmírná škoda toho člověka, neboť on měl hluboké souvislosti se životem, byl to duch eminentně poetický a sociologický a byl by paralysoval ten neplošný art-cism, jenž mladá kritika pak propadla.

Od r. 1891 a 1892 objevuje se v brněnských «Literárních Listech», ať do těch dob vysmívaném orgánu profesorské «moravské» kritiky, trojice nových kritiků: F. X. Šalda, Jiří Karásek a Arnošt Procházka. Jindřich Vodák a pisatel těchto úvah připojili se později. Zmíněnou trojici vnikl do literatury živé analýsy a tím současně dán byl krystalizační bod. Všichni dříve jmenovaní — ať snad na pronicovaného Schauera — nepřerušili svých souvislostí s oficiální literaturou, psali do t. zv. předních listů, pohybovali se v kruzích lumírovců a «Májec» atd. Ale zde se náhle rozvřela propast. To znělo jako z jiných světů kulturních, jako by to nebylo v Čechách psáno, tyto kritiky, závodící navzájem v neuctivé bezohlednosti vůči vládnoucímu literárnímu Olympu, tyto analýsy, v nichž se tak podivně mísily učené allury, jdoucí až do pedanterie, s nervovým a sensitivním lyrismem, nejdědivější analytičnost se smyslně horkou a exoticky barvitou dikcí. Působilo to dojmem konsternujícím, ale imponovalo to silou svého neomylného sebevědomí, svým nezviklatelně apodyktickým tónem, zamítajícím jakoukoliv relativnost úsudků a pranýřujícím všecko, čemu se říkalo kompromis. Zde byl pevný bod uprostřed všeho ostatního neujasněného, krásivého nebo malátného — zde počala krystalisace. Nová kritika nestála jen totiž negativně vůči neuměleckým plochostem oficiální literatury, ona naproti tomu hleděla pozitivně vyzvednout zjev nového, skutečného umění. Zde opravdu měla kritika úkol vůdčí a organizační. Autoři, kteří se cítili takto pochopení — lépe pochopení než by mohli být v táboře starých, jenž neměl kritiky — přicházeli, seskupovali se a uvědomovali si, co je od předešlé generace dělit. Viditelným jeho projevem byla jejich účast na belletrii listů «mladých» totiž na brněnské «Nivě», «Vesně» a «Rozhledech» (které přinášely belletrii od r. 1893). S tím rozdílem, že «Vesna», příloha «Literárních Listů», byla útočištěm nejmladších debutantů a nejmělejších na tu dobu experimentů (v ní setkáváme se ponejprv tuším se jménem Otakara Březiny), kdežto do «Nivy» a «Rozhledů» psali autoři, přispívající současně do «Světozora» a jinam, jako na př. Machar, Mrštík, F. X. Svoboda, Růžena Svobodová a j. Tento rozdíl byl, jak se později ukázalo, hlubokým rozdílem dvou základních proudů a tendencí a «Vesna», obskurní a přezíraný listek moravský, v němž se nejbanálnější čtivo mísilo s pokusy nového rafinovaného umění, byl vlastně kolébkou české dekadence.

Ale tenkrát ještě nebyl tento rozdíl zjevný. Dělitko bylo tehdy ještě jiné: pouze poměr ke «starým». Byla to vlastně stupnice: čím příkřeji kdo stál proti nim, čím méně «kompro-

misoval», tím spíše mu přišlo epitheton «moderního». Nerozhodoval tu vlastní obsah osobnosti, nýbrž její servní talenta. Nejdále v této stupnici, na nejkrajnějších levém křídle, stála jmenovaná kritická trojice Šalda, Karásek a Procházka, tak jako vůbec jen kritika sama zdvihala praporek literární revoluce. Z belletristů nepostavil se té doby do zjevně odbojné pozice proti starým ani jediný. Nový doklad k tomu, co jsem pravil, že nejvýznačnějším elementem mladého hnutí byla kritika, jeho živlem vedoucím, krystalizačním a udávajícím směr.

(Přítel děle.)

Evanjelický klerikalismus na Moravě.

(Ušní nucená zpověď, kněžské rozhřešování hříchů, podmíněný křesťanský nemanželský, vylučování od svátosti a z církve.)

Jedním z fundamentálních rozdílů mezi učením církve římskokatolické (zakládajícím se, jak učení to praví, na bibli, na tradici, na usnešených koncích a na rozhodnutích papežských) a mezi učením církve evanjelické reformovaného vyznání (zakládajícím se, jak učení to praví, pouze na bibli) jest v hlavních obrysech následující.

Die učení církve římskokatolické má Bůh na zemi své zástupce; těmi jsou papež, biskupové a kněží. Papež a ostatní biskupové mají jakožto bezprostřední nástupcové apoštolů moc, dělají z lidí (laiků) vysvěcovaním na kněžství kněze (kleriky). Vysvěcený nabývá mezi jinými vlastnostmi i mocnosti, odpouštění hříchů. Mocnost ta je nezníčitelná; avšak užívati smí ji kněz jen tehdy, pokud jest vyšším nařízením (missio legitima) k tomu zmocněn. Zmocněním (posláním) nabývá kněz moci soudcovské (potestas jurisdictionis) nad dotyčnými osobami. Moci té jest knězi třeba proto, že udělovati rozhřešení anebo odepírati je jest činností soudcovskou. Moc ta může knězi jí ověřenému býti nejen omezena, i co do osob i co do hříchů, nýbrž i úplně odhata. Udělením moci soudcovské stává se kněz duchovním představeným laiků, nad nimiž moc jemu udělena, ve věcech náboženských a sice pro foro interno. Aby kněz, moci soudcovskou ověřený, posouditi mohl hříchy té které osoby, musí je znáti, a aby správně posouditi mohl, zda-li osobě té uděliti aneb odepírati jest rozhřešení, musí znáti duševní stav její. Oně důkladně zvědětí může, jelikož není vševědoucí, jen od hříšníka samého. Jest tudíž každému katolíkovu uložena církevní povinnost, zpovídati se z hříchů, alespoň jednou do roka. Zpovědníkovi, seznávšimu z bezděčného vyznání zpovídajícího se a z jeho odpovědi na otázky mu kladené, hříchy jeho i stav jeho duševní, jest posouditi: 1. zda-li on sám vzhledem k objemu své moci

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU • VĚDU •
LITERATURU A UMĚNÍ

ROČNÍK XII.

V PRAZE, DNE 12. ZÁŘÍ 1901

ČÍSLO 2

Pro moravské centrum.

Do nedávna jsme byli temnou pevninou, dnes jsme již
... .. pro království i pro — sebe

i při založení a zrušení úřadů jednotlivých. Ke státním úřadům počítají se též školy a ke státnímu úřednictvu patří též učitelstvo. Předpisy o tom jsou obsaženy v příslušných zákonech.

§ 69. Veškeré státní úřednictvo má stejný disciplinární řád upravený zákonem.

§ 70. Práva a povinnosti státních úředníků jsou stanoveny zákonně ve služební pragmatice. Úřednictvo dělí se na tři kategorie: konceptní, kancelářské (manipulační, účetní atd.) a vykonávací.

(Příště dále.)

Deset let mladé literatury.

Píše *F. V. Krejčí.*

(Pokrač.)

Jaký směr? Jaké byly pozitivní ideály této kritiky, jaké bylo umění, o němž snila a jímž chtěla mít nahrazenou vládnoucí u nás prostřednost? To se nedalo naznačiti jednou formulkou nebo pohodlným nějakým novým —ismem. Její školou byla francouzská kritika Taineova a Hennequinova a odtud odnesla si velice široký názor umělecký, nevylučující žádný projev umění, jen když je opravdu umělecký, silný a personální. Zůstávala nejraději při těchto všeobecných požadavcích, jak je

karakterisují hesla: vypjatost individuality, význačná barva, odlišnost, rázovitost, nová nota. Právě ty požadavky, k nimž musila člověka umělecky citícího dohnat bezráznost, bezbarvost a bezosobitost vládnoucí u nás literární produkce. Pokud se týče sklonu k určitější formulovaným útvarům uměleckým, dal se u této kritiky pozorovat především jeden: k umění přírodnickému, niternému, náladovému, suggestivnímu a snovnému. Mimo to ráda akcentovala tragiku čirého artismu, heroismu experimentů a asketické pohrdání hmotnou skutečností. Význačné pro ni (a jak dále ukáži i pro všechnu téměř pozdější mladou literaturu) jest dále, že nikdy nehlásala svazek umění se životem, že naopak hledala svou pýchu v rozpoutávání tohoto svazku, že neznala, nechtěla znáti sociální úkoly umění. To všechno však bylo stavovala stranou sociální individuality a tendence mohly nalézt v rámci příliš široké a všeobecné, než aby to stačilo na program nějaké školy. Nejspornější individuality a tendence mohly nalézt v rámci této kritiky místa. Ale cítilo se všeobecně, že při pouhé kritice zůstat se nemůže, že ona jen je klestitelem cesty pro novou produkci. A tím zvědavěji a naléhavěji zdvihala se otázka: jaká aplikace dostane se těmto teoriím, jaká to bude literatura, jež jednou vzejde z půdy jimi zkyplněné?

Nebylo třeba dlouho čekat na odpověď. Dali ji nejprv Arnošt Procházka a Jiří Karásek založením »Moderní Revue« (1894). Odpověď, která způsobila jistě mnoho překvapení a zklamání. Česká variace na to, čemu se říkalo symbolism a dekadence — proto tedy musila pracovat kritická hora tak bouřlivě k porodu? Následek tohoto dojmu byla rozluka, ovšem nenáhla a více jen principiální než osobní. Oproti tomuto krystalisačnímu bodu, kolem něhož soustředili se jmenovitě nejmladší lyrikové, tvořil se jiný, a sice v Rozhledech. Od svého druhého ročníku byly Rozhledy jedním z orgánů politického hnutí pokrokového, ale vždy více se stávaly orgánem mladé literatury a kritiky. Při nejmenším alespoň zachovávaly v tom ohledu rovnováhu a jejich ročníky z r. 1894 a 1895 zůstanou zde vždy jako ukázka, že v mládeži bylo dosti snahy a vůle, sloučit politické s literárními, sociální s uměleckými, budovat umění životné, o širokou basi národní skutečnosti opřené. Ovšem hnutí pokrokové samo mělo o to nejmenší zásluhu. Svou sterilnost ve věcech kulturních projevilo nejlépe Sokolovými »Novými Proudými«, vydávanými r. 1893, listem, jenž vzbudil více poplachu než zasluhoval a s mladou literaturou neměl téměř nic společného. Proto jsem se také nezmínil dosud o Vzdělavací Bibliothecce, neboť i ta neměla ani tak cíle literárně umělecké jako propagaci časových otázek sociálních a morálních na zřeteli. Ale nesmí se jí upřít, že získala moderní literatuře větší massy čtenářstva, že ji dovedla dokonce obestřít šumem sensace a že mnohému talentu, dnes v literatuře známému, dala již na gymnasiu prvé nárazy, prvé určující dojmy.

Ale vraťme se k »Rozhledům«. Zde bylo r. 1894 a jmeno-

vitě r. 1895, kdy přesídlily do Prahy, snad všechno, co chtělo sloužit mladým — byla tu velká mladá kritika i se zakladateli Moderní Revue, byl tu Otakar Březina, byli tu Mrštíkové, Sova, Růžena Svobodová i F. X. Svoboda, Šejhar a byl tu konečně i Machar, jenž právě v té době (na podzim r. 1894) vedl svou kampaň o Háľka. Afféra tato zvířila daleko více hladinu, než by věc sama byla zasluhovala — neboť co by záleželo tak by dalece na mrtvém Háľkovi, když o živém Vrchlickém, Sládkovi, Heydukovi, Šimáčkovi a jiných psalo se daleko přikřeji? Jenže nás ostatní nepovažovali pánové z t. zv. předních listů za hodny větších polemik, ale zde se odvážil hodit jim rukavici básník, jehož význam nemohl popřít ani největší odpůrce a jehož počítali za člena svých kruhů. Apostata vzbudil mezi orthodoxi vědycky větší pobouření než nevěrec od narození! A tak se stalo, že z případu Háľkova byla udělána la grande affaire mezi starými a mladými a že mnoho lidí teprv teď, kdy bylo zmobilisováno všechno časopisectvo starých, od »Národních Listů« až do »Osvěty«, uvědomilo si, že existuje nové hnutí literární a kritické, před nímž se nedají dále zavírat oči. Následek afféry bylo sblížení Macharovo s mladými, jmenovitě s »Rozhledy«. A toho zase následkem bylo, že do tohoto listu jim vnikl duch silnější iniciativy, prudší aktivity, těsnějších souvislostí se životem, vesměs věcí, jichž nám ostatním se nedostávalo. Ale ovšem také mnoho politického na úkor uměleckého.

Resultátem toho bylo známé prohlášení České Moderny v 1., Hjnovém čísle »Rozhledů« z r. 1896. Mýlil by se, kdo by v něm viděl ohlášení a plán nějaké promyšlené akce — byl to plod teřiny, nápad v největším kvapu na poslední chvíli realizovaný, při němž vzdálenější účastníci sotva věděli oť jde. Tím jsou vysvětleny jeho nedostatky a nezřady. Jedno tu bylo krásné a nezapomenutelné: mladá generace literární, která až dosud chodila po českém světě s náměšičnou tváří, otevřela tu široce oči ostře strážlivému všednímu dnu politické a sociální skutečnosti. Nechtěla zůstat jen při uměleckých fantasmagoriích, chtěla sama přiložit ruku k dílu reformy, obejmout celou oblast národního života, vzkřiknout rozhořčením tam, kde jiní mlčeli, cítit s bídou posledního dělníka i s bohatstvím nejkulturnějších jedinců. To poprvé rozpáhla mladá literatura své paže do života a vnořila je do jeho hloubi a plnosti — poprvé a pohřchu naposled! Ale tím ovšem zvrátila své dosavadní těžiště. Nebyl to manifest nového umění, byl to především protest proti vlastenečící buržoasii a vládnoucí politické straně. Těch dvanáct podepsaných jmen, z nichž jen sotva polovice patřila literátům, svědčí o neujasněnosti cílů. Dnes je těžko pochopit, proč se tu rozhovořoval nad mladočeskou politikou mystický básník »Tajemných dálek«, anebo co měl činit s mladým literárním hnutím (které nota bene se ještě k tomu prohlašovalo pro internacionálitu dělnictva) dnešní národně sociální poslanec Choc.

Pokus se ztroskotal. Nemohl za těchto okolností než se

ztroskotat. Jakmile se od protestního manifestu mělo přistoupit k práci, počínala nedorozumění. Jedni pojímali vše časě literárně a kulturně, jiní zase chtěli vidět v České Moderně zárodek — nové politické strany. Těžisko její, které spočívalo původně v mladé literatuře, počalo se přesmykovat více do blízkosti Masarykova realismu, který přec až dosud stál věci moderního snažám uměleckým celkem cize. S takovými rozpory ve svém lůně nemohla ovšem Moderna dlouho žít. Rozbila se po otázkách o otázku zevní taktiky vůči starým, ba vlastně skorem jen a ukvapeně se Moderna zrodila, tak rychle a bezmála náhodou vzala za své. Pro pouhou causerii! Dr. Trebickému napadlo doporučovat v jedné ze svých kronik v »Rozhledech« trocism více carity v kritickém boji a ti, kteří třeba s tím nesouhlasili, neviděli přece v tom již příčiny k exodu z »Rozhledů« (tím spíše, že sám pisatel oně kroniky nebral celou věc nijak vážně a byl první, který odešel z arény), ti byli prohlášeni za potomské kompromisníky, diplomaty a křivocestníky oproti ostatním, kteří se prohlašovali za pravé nositele věci mladých, v celé její šířce stotě a zásadnosti. Další dráha a dnešní postavení všech, kteří v oněch bojích byli účastníky, ukazuje dostatečně, bylo-li správně, rozlišovat takto charakteru a individuality, kde šlo pouze, opakují, o náhodně se namanuvší otázku zevního postupu. Alespoň vidíme, že »křivocestnické« »Rozhledy« nejsou ani dnes, po pěti letech, tábora starých o nic bliž než nejneuprosnějši tehdejší montagnardové. Tim zbytečnějším se jeví dnes celý onen boj, tím smutnějši zbyvá z něho vzpomínka.

Co všechno způsobil onen boj! Na atomy rozbil rázem slučipinu Moderny, neslychaně dravý a osobní tón zavedl do našich literárních polemik, mladou literaturu připravil na straně přátel o sympathie, na straně nepřátelské zanechal pocit škodolibého zadostučinění. Hleďte ten pustý chaos moderních, který sám se nyní pohlcuje v plamenech své anarchie — jakou cenu mohlo mít to, co kdy z něho bylo napsáno proti nám? Lecterá hlava, před tím, v dobách nejlitějšího kritického krupobití opatrně skrytá, zvedala se zase vesele a troufale. To nehorší už přešlo, kritika mladých stráví se svou vlastní bezuzdností — tak se těšili asi v duchu tehdy naši literární beati possidentes. A nebylo vskutku nikdy horšího stavu pro mladě hnutí než v tomto r. 1896, jenž následoval právě po nejnaděnějšim duševním kypění minulých dvou let. Depresse na všech stranách, zklamání, nedůvěra k jiným i nechut k vlastní práci, otravné boje na několik front, z nichž však původní a hlavní: proti starým, byla vždy více opouštěna. Mládež přestávala mítí pocit společné věci; čím bližší sobě stanoviska, tím napjatější mezi nimi boj a tím více zapomínáno na velký spor vzdálených si stanovisek. Pravidelný úkaz všech velkých revolucí v historii opakoval se tu en miniature v té »sklence vody«,

44

45

DESÍTY LET MLADÉ LITERATURY

jak narval tehdy kdysi Vrchlický naše literární poměry — revoluce požrala své vlastní děti, lidé stojící vlastně v jednom šiku vedle sebe podezřívají se ze zrady a kompromisnictví a papírová guillotina nepřestávala pracovat. A hle, již tu byl ten, kde ideje se zmátly a zkaltily, kde něco huje — katolický kněz, jenž se dostáváje všude tam a všude něco huje — katolický kněz, kde ideje se zmátly a zkaltily, kde něco huje — katolický kněz. Nasadil si v »Novém Životě«, orgánu t. zv. katolické Moderny, jakobinskou čapku, koketoval s nesmířitelnou levicí bývalé Moderny a vábil pod svou střechu mladé talenty. Podánilo se mu to u některých a zůstává nepopíratelným faktem — k hanbě naší generace — že po celou řadu let byl a snad dosud je jedním a cíle své nejpěvněji sledující ze všech nových literárních skupin. Otázku, znamená-li něco skutečně pro literaturu a umění, nechávám zde ovšem stranou.

Tak brzký a neslavný konec potkal tedy Českou Modernu. Literární osobnosti, které jí tvořily, rozprchly se nejrůznějšimi směry. F. Šalda na př. k Masarykovu realismu na čas, Machar trval, Otakar Březina ke katolické moderně, jiní jako Vil. Mrštík a Ant. Sova šli dále sami, jiní, kteří stáli kdysi poblíž Moderny jako F. X. Svoboda, vrátili se ke starým. »Rozhledy« hleděly, ovšem s taktou ztenčeným kruhem osob, nésti se dále v duchu Moderny a tak jako se postavily v těchto bojích mimo všechny literární skupiny a kliky, postavily se svou secesí z rozpadávajícího se hnutí pokrokového i mimo strany politické.

Moderna byla náběhem k novému typu nejen literárnímu, ale i k novému typu českého života vůbec, širokému, plnému, na veliké základně budovanému. Pokud se stroskotal a kvasivé mladé štávy usazovaly se proto vedle něho v typ jiný, v t. zv. českou dekadenci, předstávanou skupinou »Moderní Revue«. To byl už typ daleko užší a konstruovaný zcela jinak: ne z naší skutečnosti, ale ze studia a požítku cizího umění, respektive jistého vymezeného druhu cizího umění. Sem se slévalo všechno, co v naší mládeži oněch let bylo morbidního a životu unikajícího, všechno šeré, snové, psychické i psychosní, křiklavě paradoxní a konvulzivní. Jiří Karásek a Arnošt Procházka dali tomu ideovou výzbroj a kritické zdůvodnění, první ve svých verších a prósách i uměleckou aplikaci — čemu však od nich mládež se naučila, vyslovovala nejraději slovy a rytmy Otakara Březiny. Resultát je znám: symbolistní lyrika, nejkrasnější duševní aristokratism, výlučný artism se všemi svými důsledky, dekadentní skepse, tu zoufalá, jinde ironická (na př. u Viktora Dyky), sklon k anarchismu — to všechno jen u několika málo jedinců pravdivě a žitě, u převážné většiny jen napodobená pósa a papoušková šablona. Ale přece je to jen jediný význačnějši typ mladé literatury za celou poslední řadu let, je to vlastní typ toho, co chtěla v umění generace z let devadesátých (neboť Machar, Mrštík a j. patří vlastně ke generaci let osmdesátých). Trebas tolik v tomto typu bylo pouhou pósou, dutou maskou

a lži, přece jen mu v základech nelze upřít jistou příčinnou souvislost s českým prostředím, jistou míru životní pravdy a nutnosti. Jinak nebylo by lze si vysvětlit, proč právě sem tíhlo tolik debutantů, proč mezi nimi všemi je tolik společných znaků a podobností, jdoucích až do nejtitěrnějších maličkostí slovníka a stylu, proč i básník tak vážně založený jako Ant. Sova vykonal od dřívějšího realismu metamorfosu v tomto směru, proč vůbec mohl z české půdy v těchto letech vzejít duch toho rázu, jakým je Otakar Březina, proč s nejrůznějších stran stále ještě přicházejí noví a noví lyrikové této duševní račy (abych jmenoval na př. J. Opolského) a proč směr tento nedal se dosud ubít ani kritikou ani parodií ani různým utíkaním k slunci a »překonáváním dekadence«. Zde jde tedy víc než o módu nebo marotu několika jednotlivců — jest nám tu činiti s něčím, co tkví hluboko v duševním ústrojí celé jedné generace.

(Příště dále.)

Evanjelický klerikalism na Moravě.

(Ušní nucená zpověď, kněžské rozhřešování hříchů, podmíněný křest dítek nemanželských, vylučování od svátostí a z církve.)

(Pokračování.)

Jakou věcí toto přihlašování se ku stolu Páně...

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU • VĚDU •
LITERATURU A UMĚNÍ

ROČNÍK XII.

V PRAZE, DNE 19. ŘÍJNA 1901

ČÍSLO 3.

Centralistická autonomie.

V první schůzi příštího zasedání vídeňské říšské rady, jež počíná 17. října, bude poslanecké sněmovně opět předložen návrh na zřízení stavovských společenstev (družstev) zeměděl-

ku, když matka dívka ochotna jest v pokání vyznati lítost nad svým zřehem a sňati sňb napravení a polepění života). Kde takového odepře a žádný farář reformovaný necht takových křtu nepřijímá a jim církevně svátostmi nepřisluhuje.

§ 6. Ze sboru vyloučení, jakož i reversanti nemají se k manželskému ohlašování.

§ 7. Přistěhováci z cizích sborů jsou vzhledem k § 21. cirk. st. povinni, a dotyčného farního úřadu se ohlásiti.)

§ 7. (8.) Budiž ponechán způsob přihlašování se ku stolu Páně (u duchovního právě) v těch sborech, v nichž již zaveden (a bez pohobčení se provozuje) [jest].

§ 8. (§ 9.) Z cizích sborů smějí jen ti k stolu Páně přistupovati, kteří prvé u dotyčného faráře (se) za tou příčinou [se] ohlásili a (farář z jejich a věrohodných svědků úst, které s sebou přivedou, se přesvědč) [osvědčili], že v mateřském (svém) sboru [svém] nenalézají se v kázeňském trestu.

§ 9. (§ 10.) Právo a povinnost církevní kázeň vykonávati má duchovní správce se svým presbyterstvem, avšak toliko v duchu opatrnosti, [mírnosti] a lásky.

§ 10. (§ 11.) Kdyby (obžalovaný) [pochybil] obelán se strany duchovního neb(o) presbyterstva nevyhověl, budiž vyzván po druhé, a pakli by i tu vzpírali se chtěl, budiž pokárán a farář neb presbyterstvo provede vyšetření a rozhodnutí [.] jakoby přítomen byl [., což dotyčnému budiž písemně sděleno].

§ 11. (§ 12.) Vyloučení údově, probudivše se ku pokání, mohou těmi, jimž vyloučení byli, opět přijati býti.

§ 12. (13.) Na základě slov Páně Mat. 18, 15—17, provádějí se církevní kázeň: 1. napomináním mezi čtyřma očima, 2. napomináním před presbyterstvem, 3. vyloučením od svátostí, 4. vyloučením z církve.

(Příště dále.)

Deset let mladé literatury.

Píše K. V. Krejča.

(Pokrač.)

Rozznáme ovšem dobře mezi tímto všeobecným básnickým typem a mezi kritickým a polemickým směrem Moderní Revue. Typ tento by se byl zajisté vyvinul i bez tohoto listu; ten dal mu jen, jak jsem již dříve pravil, krystalizační bod a ideovou bási. Ale s lyrikou tohoto rázu setkáváme se ve všech listech t. zv. moderních po všecka ta leta a dnes už i v »Lumíru« a »Zlaté Praze« — je to dnešní nová lyrika česká vůbec, není bezmála jiné. Machar, jediná silná a pozoruhodná protiváha tohoto typu, nestvořil žádné školy — prostě proto, že je individualistou docela jiné račy, mající všecko to, co ostatní tato

mládež nemá: pevné oko pro skutečnost a odvahu pustiti se s ní v umělecký zápas. Mládež šla jinam, za těmi, kteří hlásali útek od skutečnosti a kteří ji vedli do světa iluzivních a mystických fantasmagorií a kteří oslňovali formou. Tatáž příčina, stíckých generací předchozí nestvořil školy Neruda, nřbíři Vrchlický; tak jako vůbec jsou mnozí z našich dekadentů, ba i na př. sám F. X. Šalda ve svém articismu jen odbojnými výtvory našich parnassistů. Povážíme-li dále, že touto mládeží byl Julius Zeyer vítán jakožto přechodní člen a pionér její esthetiky a že on a Otokar Březina a sochař Bílek byli obci emfatických ctitelů a zvláště ctitelů povýšení na piedestal trojice nejvyšších soudobých našich uměleckých duchů — a to ovšem už mimo kruh Moderní Revue, v katolické Moderně, ba dokonce i v kruzích buržoasního schönggeistství —, vidíme, jak tento dekadentně-symbolisticko-mystický (či jak bych ho nazval) typ je obsáhlý a jak široce se rozlil po Čechách. Na pravo zasahá až do katolicismu, na levo až do nejrevolučnějších snah sociálních — zde na nejkrajnějším křídle stojí St. K. Neumann se svým »Novým Kultem«, se svým anarchismem a pobanstvím, jediný, jenž se dovedl z tohoto typu vypracovat k novým ideálům života a může, co věrní bezprostředností se týče, být srovnáván s Macharem i dráha Ant. Sovy vede v poslední době z onoho typu k výšinám slunné hymničnosti, ale nedá se dosud o ni definitivně usuzovat.

Tak jsme dospěli v tomto zběžném nástinu až k nejspolečnějším letům. Pokud mluvím zde o mladé generaci jako o hnutí, jako o jistém celku, nemohu než konstatovati zjevný a značný úpadek. V produkci i v kritice, což obě příčinně souvisí. Kritika vykonala hlavní část svého úkolu, vytrhala plevel a připravila půdu pro novou uměleckou produkci. Ale tato dává na sebe marně čekat a kritika, neživena ani se strany starých ani se strany mladých dostatkem objektů a vznětů, umírá v pravém slova smyslu hladem. Následkem toho mizí z mladé literatury přísnejší umělecká kontrola a její svědomí stává se vždy laxnějši. Vlastní generace z prvých let devadesátých se odmlčuje a na místě ní vždy hlasitěji se ozývá vrstva nejmladších, kterým se pracuje už volněji na půdě, onou generací vybojované, kteří necítí už tolik překážek a následkem toho i tolik hněvů a výbojných vznětů jako my před desíti lety, kteří se dívají už na vykonaný literární převrat z jisté dálky a cítí větší spojitost mezi sebou a starší generací, než jaké jsme mohli cítit my. S hlediska našich dřívějších bojů byla by to kompromisnost a sleva ze zásad — s půdy dneška posuzováno jeví se to však jako přirozený zjev po každé provedené revoluci: ochablost, snaha po vyrovnání, reakce a z části i restaurace.

Abych mluvil konkrétně: mám tu na mysli jmenovitě pobarvení »Lumíra« na list mladých za redakce Václava Hladíka od r. 1898. Vidíme tu celou řadu momentů nanejvyš sympto-

marických. Přední nakladatel český odhodlává se vydávati starý Sládkův list pod vlajkou modernosti — znamená, jak hebra ratura poklesla v kursu. Ale svěruje redakci literátu, který bojuj pro nové směry umělecké nesúčastníl a který zaujímal mezi oběma hlavními tábory postavení sprostředkující. A zvlášť symptomatické: do tohoto listu, v němž caritas v literatuře diktována již zevními okolnostmi, vstupuje F. X. Šalda, dříve přední odpůrce této carity, i takové, která by byla dříve výrazem kritiky individuality. Vedle něho a patrně pod jeho vlivem vzniká tu celá nová skupina kritická: Arne Novák, Otakar Theer, Otakar Šimek a j. A to je právě zajímavé a je v tom kus osudové ironie: tento list, který chtěl zajímat a je generaci a paralysovatí dřívější nesmiřitelný kriticism mladých novou pozitivní uměleckou tvorbou, nestvořil v tomto posledním ohledu posud nic (vyjímaje snad pokusy Hladíkovy o český společenský román a Theerovy a Wojkowiczovy o český román) a co je jeho nejsilnější stránkou, je zase kritika a essay. A tak, zdá se, bude se opakovatí zjev z let 1892—1893: mluvčím a vůdcem této nejnovější generace jest zase kritika a její intelektuelní výzbroj nalezá se k sterilnosti produkce jejich vrstevníků v nepoměru daleko krkřlavějším než to bylo tehdy. Kde má tato generace svého Březinu?

Jiný symptomatický zjev je nový měsíčník »Srdce«, právě založený Karlem Rožkem (Egorem) v Pečíně u Žamberka. Myšlenkový obzor tak zúžený, jak nebyl ještě v žádného seriousního listu mladých: v theorii návrat k národnímú typu literatury, v praxi však nic, co bychom nebyli, ale lépe vysloveno, četli v Moderní Revui; vůči domácím poměrům přes »bezohlednou otevřenost«, v prospektu slibovanou, naprostá zamlklost, bojovné fronty jen dvě a sice velmi pohodlné: proti nadbytku překladů a proti — krvákům.

Až k této stanici došla naše mladá literatura během deseti let. Oh, pyšné sny našeho mládí!

Základní evoluční koutury mladé literatury jeví se tedy asi takto: kritikou ona počíná a kritika přitahuje k sobě paralelní produkci. Dva krystalisační body: Česká Moderna a Moderní Revue. Prvá sbírá síly a směry se všech stran a již již zdá se vyspěje v nový kulturní typ český, leč náhle bere za své. Určitěji se dá charakterisovatí typ druhý: dekadentně-aristokratický, symbolistní, po případě mystický, jenž stává se později tím nejvýznačnějším, co toto desetiletí v literatuře naší stvořilo. Jest to však typus exklusivně artistický, úzce omezený, vůči životu passivní a tím konec konců sterilní. Různé pokusy reakce proti němu, ne však dost živé a cílevědomé i pocit, že musíme z hypnosy jeho hesel ven, ale to vše ještě nevyjasněné, určitou ideou nebo silnou individualitou nevedené; zmatená strakatina osob, skupin, hledisk; sem tam i znenáhle přičleňování se k starší generaci a smývání dřívějších rozporů — to

je dnešní moment. Jako před deseti lety tak i dnes stále jest chaos, z něhož se dosud nerozčila hvězda.

Ale namítne se snad, tu byla stále jen řeč o časopisech, skupinách osob a jejich směrech, vůbec o tom, co bychom, třebaš bez přibhany, mohli nazvat politikou v literatuře, šachovníci jejich stran? Ale díla, knihy? to, co mladá literatura stvořila v umění?

To je však právě jednou ze zvláštností této generace, že poznáte její povahu lépe z kritik a polemik, než z umělecké produkce a že ukazatelé jejího vývoje jsou daleko spíše sloupce tyjstých listů, nežli knihy. Ona nemá téměř ani svých knih tyjstých, takových, které by ztělesňovaly novou její esthetiku, které by byly způsobily hlubší zvláštní duchů a daly literárnímu řečišti na čas svůj směr. To může nanejvýš platit jen o prvých knihách Březinových; knihy Macharovy stojí vlastně mimo psychologii této generace a prosaiské jako Mrštík, Růžena Svobodová, Šlejhar stojí tu také téměř sami. Nanejvýš se, pokud se týče vlivu na nejmladší produkci, dá mluvit o Jiřím Karáskovi, ač i tu je sporno, nepásobil-li více tím, jak vyslovoval ideje svého dekadentního psychismu v kritice a essayích, nežli jak je aplikoval ve svých verších a románech. To nejvlastnější, co těchto deset let stvořilo, je uloženo v tenkých svazcích lyriky, které ovšem jsou souborem chvilkových prací. Ale díla většího plánu a mohutného rozjetí, takového nějakého, na němž se pracuje po leta a které by imponovalo svou architekturou a intensivitou vynaložené na práce, ať už by to byl román, velké dílo dramatické nebo čistě básnické, takového sotva zde najdeme. Snad jen knihy Růž. Svobodové, romány Karáskovy a Holého »Vasiček Nejlů« mohou tu platit za vyjimky. Jinak však možno říci o této generaci, že neměla dosti smyslu pro tu krásnou věc, již jest kniha oproti časopiseckému sloupci, že neměla dosti smyslu pro práci, k níž je třeba dlouhého duševního dechu, silné ruky a last not least trpělivosti — všecko to přirozená konsekvence toho, že stavěla osobnost nad dílo. Milovala básně, které se napíšu než se dokouří jedna cigareta a román rozbíjela na kratičké náladové obrazy, psychické črty vzniklé z rozmarů minuty. Neměla dosti smyslu pro to, co znamená býti v literatuře dělníkem, jak to pojímá na př. Zola; v tomto ohledu jevíta tato generace vždycky jakýsi dandysm, či jak bych to nazval, jakési velkopanské podceňování denní práce spisovatelské a odpor k spisovatelství jakožto zaměstnání. Literatura jí byla, pokud alespoň mám zřetel k osobním poměrům většiny jejich reprezentantů, pouhou rozkoší a útěchou prázdných chvil, duševním luxem a ušlechtilým sportem, ne však životním povoláním, na něž zavazují celý svůj osud. Dotknu se ještě později následků, které to má pro naše literární poměry.

Co bylo řečeno o produkci, platí i o kritice. Ta byla poměrně ještě nejpracovitější částí mladého hnutí, ale kde je jediné její dílo, v němž by byl celý obsah bojů mezi starou a mladou literaturou shrnut a budoucnosti odkázán? Kde je jediná kniha, která by mohla platit za theoretické evangelium provedené umělecké revoluce? Není ani knih, které by byly konstruovaly novou esthetiku, ani takových, které by byly sčítaly se starší literaturou. Celá dlouholetá práce mladé kritiky se vším svým bohatstvím idejí a vznětů, se vším leskem stylu a váhou celých osobností je pochována v referátech, essayích a polemikách časopisů, které dnes těžko dostanete do rukou a z nichž mnohé dokonce zanikly. Ve svých útocích na tvrze vládnoucí neuměleckosti pracovali jsme vůbec jen drobnostřelbou a nejbrillantnější aparát analyse býval uváděn v pohyb pro nejžalostnější objekty knižního trhu, často jen pro důkaz, že nulla od nully pojde. Byla to v oněch letech jakási vášeň kritická a analyzační, dychtivá potřeba vysloviti se při každé příležitosti a tu nebylo hleděno příliš na to, zasluhuje-li toho každá příležitost, stojí-li náš běžný knihkupecký trh za to, abychom činili svou práci a své ideje na nich závislými. Z nastalého odmlčení se celé této kritické skupiny lze soudit, že k tomuto pocitu dospěla, že se emancipuje znenáhla od referentské práce v malém a že dospívá k nové, dnes ještě neznámé fázi. Ale co bylo v oněch různých letech promeškáno a vyplýváno, nedá se už ovšem nahradit.

(Příště dále.)

se týče to
společny c

§ 74.

aby si ve
(samosprá
dohled v

§ 75

vovská.

§ 7

záležitos

správy

§

pak vš

ústřed

národ

§

pena

král

Tern

Koru

mini

tataž

prob

koru

víc

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU • VĚDU •
LITERATURU A UMĚNÍ

ROČNÍK XII.

V PRAZE, DNE 26. ŘÍJNA 1901

ČÍSLO 4.

Zemský výbor království Českého.

Nejvyšší samosprávná naše korporace v brzké době dočká se důležitých osobních změn. Volby sněmovní budou mít hlavně

Deset let mladé literatury.

Píše F. V. Krejčí.

(Pokrač.)

Kdo by chtěl proto psát literární historii těchto deseti let jen dle knih v této době vydaných, nevystihl by ani z daleka povahu této generace. Nejvlastnější její duši by musil hledati jinde, v kritice a polemice a zde by také našel nejvlivnější vůdce mládeže a udavatele směrů. A také by zde našel nejmarkantnější a až do nejmělejších příkrostití vyhraněno to, co bylo celému hnutí, myslím, hlavní společnou myšlenkou: odboj proti starým, snahu být odlišným, jiným, novým. Jakým? to bylo otázkou teprv druhého řádu. Právil jsem hned v úvodě, že jsme se cítili syny jednoho ducha jen v tom, co jsme nenáviděli a proti čemu jsme se bouřili — pozitivní naše ideály tihly asi hned od počátku nejrůznějšími směry, pokud vůbec byly.

Hybnou ideou hnutí byl umělecký individualism, ale individualism zvláštního druhu, akcentující osobnost jen po stránce její kvality a formy, nikoliv však obsahu. Ne plná, bohatě rozvitá, co nejšířší sféry života, skutečnosti a lidskosti objímající osobnost ve smyslu individualismu na př. Goethova — nikoliv, ale osobnost vypjatá, ať sama v sobě bohatá či chudá, ale jen když v ostrý hrot vysoko a prudce vyběhající, ta byla tomuto individualismu ideálem. Závodilo se pak v smělych excentricnostech, někdy duchaplných, jindy však jen spoléhajících na laciné theatrální efekty. Osobnost cenila se dle toho, s jakou odvahou a bezohledností dovedla vysloviti »svou myšlenku«, jak zněl běžný termin, anebo do kterého stupně měla »svůj styl«, »svůj způsob expresse«. Prvé týkalo se kritiky a tam vyžadovalo to ovšem zhusta značného osobního rizika, říci svou »myšlenku«, jmenovitě týkala-li se staršího literárního tábora. Znamenalo to pak často, nosit vpálené znamení psance, před nímž jsou všechny dveře zavřeny a jenž nemá naděje na kariéru. Také spěchám hned ke cti této generace dodat, že tento poslední pojem v jejím slovníku vůbec neexistoval. Její talenty, vstupující do literatury, sřikaly se s asketickou přímo umírněností všech zevních úspěchů a výhod.

To je jeden z nejkrásnějších rysů ve fysionomii tohoto pokolení po stránce charakterové, ale jinak je tento individualistický požadavek vysloviti a outrance »svou myšlenku«, velice neřilosophický. Jen apoštolové a agitátoři mohou dnes jen ještě slepě věřiti, že to co hlásají je absolutní pravda, a mítí záviděníhodný dar naprosté sebedůvěry, ale právě moderní psychologický kritik měl by lépe než kdo jiný cítit, jak každé tvrzení z jeho vlastních úst je relativní a že to, co o některém autorovi pronášší dnes jako »svou poctivou myšlenku«, že nebude jí snad už zítra, ponevadž to je výslednicí okamžitých dojmů,

nálad a snad i iluzí a omylů. Nevím, jak by v řadách této naší kritiky byli obstáli skeptičtí, ale tím právě širocí, beloni a plní duchové jako Emerson, Renan nebo Anatole France, takoví, kteří si každou ideu okamžitě rozkládají na dva póly a v životě a umění spatřují jennou a složitou hru protikladů. Ale ovšem, mladá kritika neměla času na klidnou a smírnou konstemplaci, ona musila bojovat, musila čisit Augušdy chlév literatury, musila prosekávat místo pro nové individuality a tu se cenila především pádná pést, všecko určité, pochybnosti nezůstávající — buďto »ano« jak slunce, anebo »ne«, černé a absolutní jako noc.

Ale byl-li tento způsob individuální »vypjatosti« v kritice nepopíratelným příznakem jisté síly morální, charakterové, vedl v básnické produkci ke koncům naprosto jiným. Míti ve verších či próse svůj styl, svou expressi, k tomu bylo třeba jen v prvních počátcích jisté odvahy a riska, ale hned na to stalo se to svůdnou módou. Každý chtěl mít svůj individuální styl — ué proto, že to bylo kritikou bezpodmínečně požadováno jakožto conditio sine qua non uměleckosti — a neměl-li, vypůjčil si ho prostě od těch několika, kteří ho měli. Totiž ne ode všech, ale od těch, u nichž byla individualnost stylu spojena s nápadností, s exotickým rázem slovníka, se vším vůbec, co bylo hned na ponejprv do očí a dráždilo filistry. Epater les bougeois! Mystická a hieratická hymničnost Otakara Březiny, názvuky perverse a satanismu v Procházkově »Prostibolu duševním a některých knihách Karáskových, to byla půjčovna kostýmů pro celou legii mladších, kteří je nosili s touž výzvavou pýchou jako francouzští romantikové z let třicátých své červené vesty. To, co u několika prvních bylo skutečně vlastní expressi, stalo se u jiných expressi napodobenou a tím neindividuální šablonou; co u oněch bylo nové a originelní, bylo u těchto jen opakovaním, schopným vzbuditi leda dojem únavy, nudy a prázdnoty. A tak tu leží před námi dnes celá literatura malých svazčků lyriky, po většině vlastním nákladem vydávaných a z velké části už zapomenutých, jako smutný pomník špatně chápaného individualismu, jenž se sám zvrhl ve svůj pravý opak, v uniformitu, školu, šablonu, a tím uvedl se ad absurdum. Ale vina toho spadá i na kritiku, pokud svým bezpodmínečným diktátem individualního stylu a expresse odvracela mladé talenty od studia skutečné umělecké velikosti a nutila je — měli-li před ní obstáti — hledati umění jen v nápadnostech slovníka a koloritu, jen v tom, co je křiklavé, nové a dvakrát podržené, zapomínajíc, že omezenost slovníka a pravidel mlvy a slohu připouští také jen omezený počet kombinací, t. j. individualních stylů, a že kdyby se výše umění měla měřit jen dle tohoto požadavku, byli by Stendhal, Balzac, Tolstoj nebo Ibsen velmi malými umělci. Takovým způsobem pro samý individualismus bylo překáženo vývoji individualit.

* * *

Ze si kritika i literární produkce této generace pracovaly navzájem do rukou, ve svých tendencích, pravdách i omylech, to má svůj hlubší smysl. Nejen proto, že mezi touto kritikou a produkcí byl poměr daleko přátelštější než tomu jindy u nás bývalo — kritika byla uznána mladými vůbec za tvůrčí genre umělecký; kritikové upadali v lyrický tón, tihli ke kolorismu, po případě byli současně básníci, vidim tu hlubší ještě příčiny. Totiž tu jistou společnost nazírání a citění, celý ten zvláštní na př. kritiky. Ale jak řečeno, vidim tu hlubší ještě příčiny. Totiž tu jistou společnost nazírání a citění, celý ten zvláštní zorný úhel na život, jenž vyznačuje pokolení z let devadesátých. Zde nelze fici, že by byl pojem »generace« nějakým umělým škatulkováním. Všecky seriósní talenty, které vystoupily po r. 1892—1893, nesou, až na několik pramálo vyjimek, ve své duševní tvárnosti tak ostré a frappantní společné rysy, že nikdy ještě, nevyjímaje ani vystoupení generace nerudovsko-hálkovské, nebylo v novodobém našem duševním vývoji toho příkladu. Mladí duchové tohoto desetiletí mají svůj zvláštní osobitý tón citění a nervového života, svůj zvláštním způsobem utvářený poměr k skutečnosti, slovem svou Psychu — jak oblíbený výraz zní — a z ní vysvětlíte si, co je v jejich literatuře krásného a imponujícího i smutné ztroskotaného a marně sněného.

Takové vzpomínkové úvahy jako tato moje, počínávají zpravidla elegickým srovnáváním přítomnosti s onou dobou, když se to tenkrát vesele vytáhlo do boje z mladým zápallem a hlavami, plnými vítězoslavných snů a nadějí. O generaci, již náležím, to říci nemohu. Nevím, jaký pocit mají jiní, ale já mám ten, že to byla generace hned od počátku nesmírně vážná a smutná. Pamatuji se, jaký pocit zvláštního sklamaní se mne zmocňoval, když jsem si uvědomil svou příslušnost k této generaci, když jsem srovnával své osobní sklony a tendence s jejími všeobecnými a jaká zvláštní tiseň, truchlivost a hořkost doléhávala na mne ze všech styků s ní. Její společné projevy a podniky nerodily se — jak u nových literárních směrů to je už tradiční představou — z bouřlivého bohémského rozmaru, u stolů v kavárnách a vinárnách, z hlav roznicených přátelstvím, počitky světa a mláde.

Tato generace neměla své bohémy. Nevzešla z veselých a družných stolových kruhů; nebouřila se proti starým z nadbytku síly a životní radosti, ale s jistou melancholií a otrávenou krví. Její představitelé byli lidé žijící v ústraní, z části i zapadlí na venkově s letorami pramálo světáckými, lidé svým chimerám propadlí, jen ve světě idejí výbojní a neustupní, ale vůči světu skutečnosti celkem passivní a nepraktičtí. Od literatury nežádali osobních výhod a kariár. Vstupovali do ní ne sice bez citlivosti a pyšné sebedůvěry, ale bez té veselé bezstarostnosti, beze všeho toho improvisatorského, co vyznačuje duchy, opravdovými mladím opojené a kypící. Bylo v nich cosi na mládež předčasně moudrého a příliš vědomého, často až pedantického, ka-thedrového a rigorosního. Byli spíše plaší, nedůvěřiví a svým

vlastním já absorbování, než společností; osobně navešjem se mnoho neznali a k hospodské kamarádě, která bývala považována specialitou českého literárního života nikdy nedospěli. Žili, počínají, téměř všichni malý život průměrného českého člověka, úředníka, učitele nebo proletáře inteligence, život, jenž ve své šedosti a těsnotě podivně kontrastuje od jejich nebetyčného individualismu na papíře — či snad jej právě vysvětluje. Ale typ dekadentního elegána a secessního gigriete do oněch let nepatří; ten se vyvinul teprv později, když synkové buržoazie odkoukali některé modní allury — a ostatně je otázka, existuje-li vůbec tento typ jinde nežli v hlavách parodistů ze »Svandy dudáka« a »Šípů«.

A tato generace mladých lidí truchlivých a vážných, anebo blouznivců a mystických extatiků, nahofkle skeptických anebo delikátně chudokrevných dekadentních duší vlije se do literatury proudem, svou kritikou a analysou všecko kolem sebe lučavkovitě prořezávajícím, právě v letech, kdy po universalismu Vrchlického, po kolorismu Svatopluka Čecha, po exotismu Julia Zeyera, vůbec po záplavě básnických barev a ilusí, byl by býval vítán návrat k pravdě naší půdy a naší skutečnosti, k umění delikátnějších a tlumenějších barev, ale živnějších idejí, v letech, kdy francouzský naturalism, hluboká lidskost ruské literatury a akutní tendence Ibsenova mohly a měly zkypřít u nás půdu pro nové a dávno želané útvary románu a dramatu; v době, kdy se zdál přetvářeti i český život politický, kdy ostatní mládež hleděla jej obrozovat snahami demokratickými a sociálními, kdy padaly staré vlastenecké formule, modly a schemata, a kdy zdálo se, že nadešla chvíle pro novou setbu kulturní, pro literaturu současně dobře českou i dobře moderní, tak jako byla a je naše hudba, pro umění, prosycené stoupajícími mízami probuzeného, silického národa — a zatím místo toho všeho nervosy, psychosy a tuberosy, náladové gourmandství, tóny hysterického vytřeštění, sexuálních křečí, hnusů, spleenů a hynutí, aristokratické allury, feudální kostýmy, kult pavučinových delikátností a asketické hymny a prosternace před oltáři mystických pojmů s velikými začátečními písmeny.

Tak tu stojí tato generace jako předčasně vyvinuté, záračné dítě s velkým mozkem a neudůživým tělem, pravdivá, výbojná a silná v kritice, ale slabá, nemohoucná, bázlivě od života odchýlená ve vlastní tvorbě. Jako spadlá s měsíce stojí náhle v zemi a národě, z nichž se zrodila. Národ si počíná teprv budovat novou kulturu — a ona se cítí úpadkovým dědicem starých kultur; národ je nesen demokracií — a ona se nutí do aristokratismu; národ volá po iniciativách, vznětech, po lidech veliké práce, po tvůrcích a budovatelích — a ona je umdlená myšlením, tísněna pocitem epigonství, opíjí se delikátními visemi a je tak skrz na skrz, tak výlučně artistická jako tak hned žádná jiná vrstevnická literární generace v Evropě.

* * *

Tento prazvláštní, naprosto nepřírozený poměr k národnímu prostředí dá se svest v posledních příčinách na celý poměr této generace k životu a skutečnosti. Ten je hned od počátku křivý a z něho se dá na konec vysvětlit psychologicky celá tato literatura. Generace, o níž mluvím, vystoupila právě v době, kdy jinde v Evropě nastával po naturalismem po odlihu k spiritualismu. Skutečnost a hmota, naturalismem zvednuty do takové výše a světla, propadaly se zase do tmy a tím silněji počalo zase vábiti světlo nitra, věčná a mystická zář psychy. K těmto příčinám evropským přistoupily pak ještě zvláštní české: mizerie politická, plochá vřednodenní existence literáta u nás, bez silnějších a krásnějších dojmů životních, malá i v zápasích i ve vítězstvích, těsná aréna malého národa, kde všecko se dá přehlédnout jako na dlani ruky a kde každý velký počín vidí již předem, kam jen smí a kde se musí zastavit, kde skutečnost nerozvírá vábivých perspektiv, kde ani triumf netím vyžaduje dvojnásob větší energie než ve velkých národech, v nichž duch je přímo nesen a zdvihán ruchem života — tím vším musí naše česká skutečnost působit odpudivě na umělecké duchy. A generace z let osmdesátých byla eminentně generací uměleckou, jaké jsme dosud neměli! Proto byly dovezeny u ní tyto praemissy k tak krajním závěrům. Ale to by ještě nevysvětlovalo vše; ani to nejžalostnější prostředí nesmí být pro umělce omluvou a výmluvou, naopak jeho překonání poskytuje svůdnou příležitost k největším uměleckým triumfům. Proč dovedlo z této malé a ploché české skutečnosti vyrůst dílo Bedřicha Smetany v takovém lesku a svěžesti? Jenže k takovému velikým skutkům umělecké tvořivosti nestačí jen umělecká schopnost a umělecké citění, ale i dar veliké životní energie. Umělec, jenž jí v těchto okolnostech má, vyrůstá pak na heroa i ve smyslu morálním. A zvláště tato generace, celým duchem svého vzdělání do artismu a esthétství hnaná, byla by potřebovala tím více této životní energie, aby si udržela zdravý a přirozený poměr umělce k realitě — ale ona této životní energie neměla a nemá a to je základní její organický defekt. Má hypertroficky vyvinutý mozek, jenž všecko ví a všecko dovede rozanalyzovat, má nervy jemné a hebké jako struny harfy, schopné reprodukovat každý akkord a záchvěv moderní duše — ale nemá dosti tuhých svalů, dosti pevné páteře, aby své vědomí dovedla převádět tvorbou a činem v reálné hodnoty.

(Příště dále.)

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU • VĚDU •
LITERATURU A UMĚNÍ

ROČNÍK XII.

V PRAZE, DNE 2. LISTOPADU 1901

ČÍSLO 5.

Hospodářské potřeby Malé Strany
a Karlův most.

Myšlenka »zadrátování« Karlova mostu a Křižovnického náměstí, která poprvé se vyskytnuvši zdála se býti pouhým

„duše“ má svůj vlastní smysl, znamená jen výstřední a vyčleněné stavy a síly podvědomé, mimointelektuelní, démonicky rozplývající se skoro vešměs pathologické. Tato osudná „duše“ spínoula v naší literatuře nenapravitelně. Byl to sice postýlka krví homunkulus, vydestilovaný z cizojazyčné dušy v rozrátce abstrakce, ale i tá, kteří nevěřili v jinou, ani v nic bolševičtější ani lidského, ani v život ani v přírodu, dovedli se rozplývat v extasích před tímto vychrltým přízrakem, před touto utvářící karikaturou lidské duše, ale neměla v sobě nic z etherické divčí postavy řecké báje s duhovými křídly. Byla to bizarní mátoha s několika hlavami jako zvíře z vidění Kachielova, spleť stavů nejvyšších i nejnižších, mystických extází i pohlavního šleňení, vznešené tragické hrůzy i nejhroušnější bestiality. To měla být emanace básnické duše na konci devatenáctého století!

A jaký to podivný závěr uměleckého aristokratismu: před špínou reality prchal, ale do kultu špiny niterně se utekl; současnou společeností skutečných lidí pohrdal, ale bête humaine uznal za hodna svého interesu a studia! Realita mu byla hnusna, přírody neznal, ženy neznal, ale šleňená grimasa, hysterické vychrltlé tělo, pohlavní perverse, to mu nebylo hnusné a nízké, od toho nedovedl odpoutat svůj zrak! Tvářil se spirituálistně, pohrdal smyslností, ano, ale právě smyslností krásnou, přirozenou, pohanskou, smyslností zdravých kvetoucích tel — ale smyslnost ošklivá, pobloudilá, nestvárná, vyzáblá nahota — oh to! něco jiného, to vysoké umění Psychy! Je to tak ne-logické, zarážející, úžasné, ale dá se to konečně pochopit jako důsledek všeho, co dříve bylo o této generaci řečeno. Když duše mladých českých lidí se jednou odhodlaly nepít život, ale stále jen svou vlastní krev, je možno se divit, že jim stoupla do hlavy a plnila ji takovými nemocnými vidinami? A poněvadž duše, tak jako žádná bytost na světě, nemůže být živa jen ze své vlastní krve, zůstala nenasycena, a všecka tato deliria jsou třeštěním a horečkou z hladu — z toho hladu po životě, jenž vyznačuje českou dekadentní mládež od dekadentů jiných národů. Z hladu, jenž z části nemůže býti nasycen, poněvadž české prostředí nemá proň dosti potravy, ale jenž i kdyby mohl, nechce být nasycen a v tvrdošijné, asketické umíněnosti dává tomuto opiu domnělého uměleckého aristokratismu přednost před skutečným chlebem života.

Není sice všecka mladá literatura právě taková, jak jsem zde líčil, maje na mysli jen nejnápadnější její excentricnosti. Ale charakteristické je, že právě tyto našly mezi epigony a polotalenty nejochotnější napodobitele. Vidět z toho, že tu byla jistá společná base příčin a nálad, jmenovitě však to, co jsem shora charakterisoval jako zvláštní poměr k životu, téměř všem

130

směrům této generace společný. Téměř všem je také proto společná estetika niternosti, stěbas a ní vládnoucí individualita vyvozlila i různé útvary. Jedni našli nejniternější niternost v pathologičnostech nervových a sexuelních, jiní pohroužili se do svého nitra zase až tam, kde v něm našli centrum kosmické mystiky; jedni hledali psychičnost umění v šerém, mílném symbolismu veršů, hraničích na illogism širé hudby, jiní naopak v břitké intelektuelní analýse duševních stavů, zaměřující poesi s poznáním, úkoly umění s úkoly vědy psychologické.

V tom všem jistě bylo mnoho skutečného umění. Alespoň krásné, čisté, nedístupné snahy umělecké bylo tu více než u kterékoliv předchozí generace bez výjimky. I onen sklon do nitra splořil vedle zmíněných absurdit lecos cenného a nepomenutelného; mnoho ze skutečné pravdy dnešní české duše, z jejich plaše skrývaných tajů, z jejich nejlubších a nejryzejších bolestí snů, vidin a tuč dostalo se, díky tomuto procvátání, na povrch. Mladá literatura mohla se vykázáti, zvláště v lyrice, kritice a essayi, zjevů, jakých nemá ani leckterá ze současných velkých literatur; to je mé pevné přesvědčení. Ale přece, něco jim všem chybí a to tvoří zejlec passiva v bilanci tělčno desetilet. Individuality tu jsou, vzácné a silné, snahy umělecké tu jsou, ryzi a poutivé, ale tyto individuality nedovedly se dosud vtělit v díla definitivnějšího významu, tyto snahy nedovedly se proměnit v činy, které by měly poněkud dalekosáhlejší význam kulturní a sociální. Nejjzácnější klenoty tohoto nového umění čini vědy dojem fragmentů, chybí jim vítězný klid hotovosti, větší zájem tu budí vědy osobnost než dílo.

(Dokončení.)

Osnova ústavy českého státu dle uspořádání státoprávního.

Sestavil Dr. Frant. Jeklik.

(Dokončení.)

§ 137. Politické správě státní nesmějí býti přikázány úkoly jiného druhu než následující: a) prováděti zákony dané pro veřejné blaho občanstva; b) přihlížeti k tomu, aby nebyly porušovány zákony z oboru práva veřejného a když se tak stalo, činiti oznámení u příslušné stolice, aby byla zjednána náprava; c) zastupovati zájem státní a veřejný před soudy ve přích veřejnoprávních; d) vyslovovati se tam, kde je jim to zákonem uloženo, o tom, je-li dotčen zájem veřejný; e) řídit a připravovati akty veřejné, při nichž se srážejí zájmy politických stran (jako na př. volby), nikdy však rozhodovati spory; f) udíleti nebo odírati povolení v případech takových, kde je to zákonem

ROZHLEDY

TÝDENNÍK PRO POLITIKU • VĚDU •
LITERATURU A UMĚNÍ

ROČNÍK XII.

V PRAZE, DNE 9. LISTOPADU 1901

ČÍSLO 6.

Jazykové a národnostní praktiky neutrálního ministerstva úřednického.

V telef. situační zprávě Nár. Listů ze dne 1. listopadu t. r. (č. 301.) čteme, že ministerský předseda a jeho kolegové administrativními opatřeními a veškerým úřadováním pracují k tomu, aby právní državu jazyka českého obmezili, výnos Clarův zostřili a nás vrhli zpět až v čas, než platila nařízení

Deset let mladé literatury.

Píše F. V. Krejčí.

(Pokrač.)

Tato generace spustila se zřetele veliký společný cíl, jenž nemohl přec být jiný než: pokračovat s vyšší uměleckou snahou než dříve se to dělo, v budování české kultury. Zapomněla, že její prudká kritika všeho dosavadního jí přímo zavazuje, aby vedle toho a proti tomu stavěla útvary nové. To jest nejen na papíře, ale i v životě. Že jest důsledkem jejích snah, aby svým novým uměleckým duchem nejen kriticky rozanalysovala daný literární moment, ale aby tohoto ducha vlila i v širokých oplodňujících vlnách do všeho českého života, zkrátka, aby mu dala více ideovosti a kultury.

Toho však tato generace nedovedla, ona zůstala při pouhém protestu. Milovala jen theatrální odbojnou pósu, ale přejít od ní k drobnější pozitivní práci, byla by považovala za degradaci umění, za pošpinění rukou. Nešlo jí nikdy opravdově o to, aby se zmocnila posic, z nichž mohla vykonávat vliv a pracovat ve prospěch své věci. Ať si povahy hluboké a kontemplativní v tichu tvoří — ale přece potřebuje každá generace, vystupující s programem nové kultury, i lidí agilních, kteří ideje její vtělují ve skutečné věci a instituce; lidí, kteří proměňují těžké zlato krásy a myšlenky v běžnou všednodenní minci. Takových lidí tato generace neměla a i kdyby je byla měla, byla by jimi pohrdala jako kompromisníky a zrádci. Vykřikovat poctivě a neustupně do světa svou myšlenku, to považovala za hlavní příkaz svého individualismu, ale nechtěla pochopit jiného jeho příkazu, toho, že nositelem myšlenky je osoba a že tím lépe uplatním svou myšlenku, čím širší jsou kruhy společnosti a života, v nichž uplatním svou osobu a že chci-li něco vážně a upřímně, musí mi na tom záležet, aby to se mnou nechtělo jen deset lidí, ale raději sto a tisíc. A že proto založit žurnál, nakladatelství, divadlo může být právě tak dobrým kulturním činem jako redigovat uměleckou revui pro několik set čtenářů. Ale pro tento způsob práce neměla tato generace smyslu. Raději nechala ve všech našich vlivuplných institucích, nakladatelstvích a žurnálech nadále klidně se roztahovat prostřednost, než by byla potřísnila dotykem s nimi svůj štít. Mezi lidmi této generace není nikoho, kdo by imponoval odvahou a skvělostí své životní dráhy, mocí dobyvatelskou a iniciativní. Všecka tato mladá literatura vznikla v hodinách prázdně po

kanceláři a po jiných střízlivých zaměstnáních — ona nenala téměř jediného člověka, jenž by z ní byl učinil osud svého života. Jak byla silná v papírovém boji tato generace, jak dovedla tam vše sázet na jedinou kartu, tak byla passivní ve skutečném existenčním boji. Heroism její jevil se jen v odříkání. Heroism krásný, ale z velké části zbytečný, ba i škodlivý, starými jen morálně, ale ne reálně, že byly uznány sice mnohé z jejích idejí a principů, ba že se staly i módou, ale při tom že falanx oficiálních klik ovládá nerozborně literární trh a žurnalistiku, že literatura mladých je velkému obecenství a oficiálním korporacím stále ještě čímsi druhořadným a obskurním a jednotlivci z této generace že stojí až na málo výjimek jako lidé ve společnosti tam, kde stáli před desíti lety. Tento nemístný heroism passivity, tato hidalgovská tvrdohlavá pýcha zaviniily, že tato generace nečinila ničeho ve prospěch sociálního postavení spisovatelova, ba neceněním své práce po stránce materiální že pomáhala jej ještě zhoršovat.

Uvázla při umělcově Já, ztratila jeho souvislost s kulturním celkem a dala se bludičkami chimerického l'art-pour-l'artismu odvést daleko od půdy přírodního národního života do mlžných uměleckých rájů. Květy a plody, které si tam vypěstovala, mají cenu jen pro její kruhy zasvěcenců, ostatnímu celému národu je lhostejna jejich vůně a chuť. Ani mu jich tito umělci nepodávají, vždyť jsou aristokraté! A proto lpi i na nejzdravějších plodech mladého umění kletba sterility. Nemají jader, která rozhozena do naší půdy množila by dalším vzrůstem toto nové umění. Ono ční melancholicky ve svém prostředí jako osamělá výspa, z níž kamen po kameni se drojí, u níž není naděje na organický vzrůst, nýbrž jen obava, že bude silnou reakcí jednou úplně rozmetena. Národ jako je český, se svým zvláštním politickým stavem a sociálním složením, nemůže na dlouho se spokojiti s literaturou, která tak přímo vzdoruje všem jeho požadavkům a kulturním tendencím. Nemůže dlouho trvat a vyvstanou jistě nové síly, které s touto literaturou radikálně a neuprosně sůtují. Bude se pak snad soudit i nespravedlivě a s tím, co zasluhuje být vyvráceno a vyhubeno, bude skáceno i všelicos, nač má tato generace právo být hrda.

A toho není málo. Tato generace první ze všech přinesla do Čech pocit ryziho umění jakožto celoživotního názoru, v celé jeho poctivosti a neústupnosti. Tato generace dovedla se dokonale odříznout od vládnoucích klik a pohrdati zevními výhodami a úspěchy. Tato generace dovedla rozdrásati své útroby, prolévati svou nejlepší krev před očima odpárců, rozbíjeti se sama v sebevražedné vášni na padrt, když se domnívala, že toho žádá poctivost smýšlení. Toho všeho dosud nedovedla v takovém stupni energie žádná jiná generace. To zůstane její pýchou a slávou.

Ale co tato generace z onoho pocitu ryziho umění zro-

dila, nemůže na dlouho žít, poněvadž to nemá v sobě teplé životní krve, poněvadž to je napájeno jen bledými šťávami duší od života odtržených, jeho nemilujících, jemu nedůvěřujících. Odřízla se od vládnoucí povrchnosti a prostřednosti, ale současně utekla se od všeho českého života anebo chodí po něm se zrskem odtrženým do jiných světů. Dovedla své poctivosti obětovat svou spojitost a solidaritu, ale s rozbitou osobní spojitostí ztratila i spojitost společného. Propadla se tak hluboce v posledních svých cílech souvislost organického literárního vývoje, pracovala ne radostně ze svého prostředí, ale a vášnivě do nitra duše, že ztratila souvislost organického literárního vývoje, pracovala ne radostně ze svého prostředí, ale se však dokonale odtrhnout nedovede a nemůže a k němuž se na konec stále vrací. A v tomto všem, co v posledním závěru dá se uvést na falešný a křivý její poměr k životu a realitě, jest hlavní příčina, proč její žně dnes po deseti letech je tak chuda; v tomto křivém poměru k životu tkví její tragická vina.

Chudá věru žně po tak bujném klíčení, po tak prudkých jarních bouřích! Hodně kritiky, k níž se však příští doba sotva již bude vracet, ideje marnotratně rozplývané, krásné popravdy knih prostředních. A mimo to trochu literatury vlastní, jmenovitě lyriky, z níž však ani čtvrtý, ba snad ani desátý díl nevyvolá už silnějších vln a nemůže být přičten k pilřům národní kultury; literatury tak chimérické, luxuriózní a exotické, jak si jí sotva jinde dovolují nejvyšší kultury a kasty. Takovou bilanci končí těchto deset let mladé literatury.

Tolik jsem chtěl říci. Namítne se snad, že jsem příliš všeobecněval a ztotožňoval celou generaci s fysiognomií několika jednotlivců a kroužků. Ale v českých poměrech tvoří přec to, co nazýváme literární generací, vždy jen nevelký počet jednotlivců? A co se týče generalisování, jsem přesvědčen, že v tomto případě spíše než kde jinde je dovoleno, neboť pokolení z let devadesátých tvoří názorem, čtením a náladou jistý, značnou měrou kompaktní celek, z něhož jen málo individualit znatelněji vybočuje. Zahleděl jsem se v jeho tváři do několika rysů, pravda, jen těch nejnápádnějších a nejkřiklavějších, ba i absurdních — ale ty nejsou zde žádnou výjimkou, naopak jsou jen nejsmělejší a nejkonsekventnější vypjetím jistých živlů, které pro generaci tuto jsou příznačné, třebaš nevystupovaly všude tak vyzývavě.

Ostatně neodsuzuji; vyslovuji jen klidně svůj dojem jakožto vrstevník této generace a účastník na jejím díle. Zde je konec konců těžko soudit a zatracovat. I tato literatura, třebaš se na stokrát odřízla od vlasteneckého světa a i kdyby se postavila do sebe úpornější police proti samotným základním tendencím národního bytí, je právě tak dobře faenomenem našeho života,

právě tak kusem české bytosti a projevem české duše jako kterýkoliv úvodník Národních Listů, kterákoliv táborová řeč anebo sbírka nejnechutnějšího vlastenčičího veršování. Tato literatura je výbuchem kritické vášně v české duši, je její chvílí bolestného sebezpytování, v níž si ona zazoufala nad sebou a budoucností, kdy zhnusena vším, v čem dosud žila, pocítila prázdnotu pod sebou a kolem sebe a hledala zapomenutí v horečných snech snového a nervového umění. Ale co je taková jedna chvíle v celém životě račy? Kdo zná spleť labyrinty její duše? Kdo může říci, kterými cestami došla k těmto svým zjevům a po kterých půjde dál?

Ostatně mluvil jsem tu o generaci, která má teprv větší část svého díla před sebou. Mnoho z této literatury posledních let patří mezi její dětské nemoci a mladistvá allotria. Tato generace teprve dospívá k vědomí zodpovědnosti, které vyznačuje muže. Není možno, aby zůstala tam, kde je dnes. Život je silnější, nežli sebe pyšnější fikce a sen. Pod nejpodivuhodnější z jeho sil — silou evoluce — padnou jistě jednou formulky, za něž se tato generace zatarasila. Tato síla strhne jí falešné masky a rozfouká její mátohy a vžene do stuchlých paláců této literatury zdravý drsný vítr skutečna a jásavé proudy slunce. A pak teprv, snad rázem a hravě jako vejce Kolumbovo, nalezne tato generace to, čeho nedostatek je největší její bolestí, chorobou a hříchem: přirozený, organický poměr mezi uměním a životem.

Z přírodopisných povídek.

Kobylka.

Byl by to snad četník mezi hmyzem?

Po celý den skládá se...

Stoupá proti pro
neboť není rádo ani
rovalo láhev položen
Nedal jsem tam sch
snaží se tam vnikno
mřeně zpět do rek
O kus výše za
vosti přibližuje se.
ji koncem tyčky,
chce proklouznou
vhodím mřeně do
O kus níž r
tukátko se pono
a vhodím je naz
Stojí nehyb
rozšířenou hlav
Se svým natrže
po takovém ro
Ale nenat
A v témž oka
dvou to omrz

Dnes se
Mělo se
jen snouben
Vykrač
dary nese
chocholka
Snoub
Vylet
svůj dábe
Tak

SRDCE

MĚSÍČNÍK

PRO LITERATURU, UMĚNÍ, VĚDU A ŽIVOT.

ROČNÍK I.

1901—1902.

VEDE A VYDAVÁ

KAREL ROŽEK.

V ŽAMBERKU 1902.

KNHTISKÁRNA KUNCE & HAMERSKÉHO V KOSTELCI NAD ORLÍČÍ. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

*Já básník zdravím Tě, Ty krvi Wittelsbachů
Tak pobledlá!*

*Když jedy nejtmaší Jsi žití Svého pila,
Ne sláva koruny, mne hloubka pokořila
Tvé bolesti.*

*Když tělo poddýkou krev v kapkách vyronilo,
Ne purpur královny, mne v čelo těžce bilo
Tvé neštěstí.*

*A s chmurným zoufalstvím, jež touhu inspiruje,
Jen mřít, jen mřít,*

*Své síly slábnoucí v tragickém gestu měřit,
Ne v soucit bližního, jen ve svou bolest věřit
A šiliti.*

*V snů troskách nejdražších pak marnost všeho
cítit,
A pohrdnouti vším a s ným rtem se sítit
V tmu nebyti . . .*

MILOŠ MARTEN:

KNIHA MYSTICKÁ.

OTOKAR BŘEZINA: „RUCE“

KREBAMI DOPROVÁZÍ FRANTIŠEK BÍLEK.

Považují „Ruce“ za knihu dovršeného vývoje. Jsou v ní hotovy, vyhráněny a definitivně uskutečněny ústřední zákony tvoření p. Březinova, vnitřní kostra, která dává charakter a celistvý, rovnoměrně stavěný tvar jeho umění, poměr složek a organisace celku ustálily se a utuhly v přesný typický útvar. Tato poesie je krystalická, ztužené konstrukce, stojící na vrcholu vývojového vzestupu, jejíž lze sledovati v dosavadních dílech p. Březiny. Jeho vývoj lišil se hlavně jedním zna-

Vznesení sestry všech, kdo v namotách svých žijí,
 do tmy z života a grandioznou knižat kryjí
 znakem všech.

... mohli poznat jen, jak Osud všechno kácel,
 v zvržení v tmu, šli tise s resignací
 jantřích dnoch.

... možno je tajemství svého hrobu
 v prsou mít, své smrti v každou dobu
 kšic i jít.

... ony hovořit, co zloba jejich snuje,
 svým zoufalstvím, jež touhu inspiruje
 jen mýt.

... slabnouce v tragickém gestu mčít,
 bližního, jen ve svou bolest věřit

... kách nejdražších pak marnost všeho
 cítit,
 vším a s ným rtem se shtít
 ...

ICKÁ.

... HÉZINA: „RUCE“
 ... DOPROVÁZÍ FRANTIŠEK HILEK.

... v ni hotovy, vyhráněny
 feul p. Březinova, vnitřní
 stavěný tvar jeho uměl,
 é stavěný tvar jeho uměl,
 ný typický útvar. Tato
 vývojového vzestupu, jež
 il se hlavně jedním zan-

... kem od smyslu, který bítel a dle pravdělné zkušenosti přispívá k pojmu básnické
 zvolení: to nedělá se rozumovělnou přehodnou třetího řádu, rozřazením, zřetězením
 říčních roků a shobováním ducha novými smysly a možnostmi — výtět postag-
 eju sdokonalením prvě předem daných, které vzniká buď od začátku a dle
 p. Březinova bylo možno vyředit. Slovem, že nepostupoval dle zákona estetiky, ale
 dle zákona krystalizace, jako tuhnutí drabokanu ve skrytu skulinách ledů. Čet-
 lismost, psychologické determinace, v plném rozsahu jeví a uplatňují se buď
 v „Tajemných Dálkách“, jen méně jasná a méně určitá v nepřehledných dílech
 podložených knize. Postup, jak se přehodil tuhnutí ujasňovala a utvrzovala, jak pravě
 jejich povaha se vyharovala z pod prvotního kolísání a zastíval, zvláště u něho
 dáváti na vývinu sensorické povahy p. Březinovy fyse a poudru mezi řítem tran-
 scendentním a smyslovým v sí: Mystický sklon v pojímání reality uplatnil se buď
 z počátku; jen že byl to vlastně jakýs slabý, z daleka vřivý vřít rozdíly po hmo-
 nosti předmětů, které měly ještě plnou přičat a vni své reality, své pozemské smy-
 slovnosti; pak nastává se proměně vjemů smysla: sméle appercepce bezprostředně
 sub specie aeternitatis věci jako odraz a zhmotnění nadzemského — konečně není si
 pro jeho oko dvojitosti vřbor, každá jednotlivina, každý detail reálného světa přimo-
 se promítá za meze hmoty, nad hranice času a prostoru do mystických oblastí, nabývá
 transcendentního zbarvení a významu. V „Rukou“ proces je dokončen nevidět vzestupu,
 celá kniha je hotovon stavbou, její architektonickou ideu možno vyředit z každého
 výstupu a z čar řísoví stejně jako z pohledu na stavební plán — přiležitost tedy
 uvéstomiti si zákon p. Březinova tvoření, konstatovati druh a složení, otázati se po
 jejich přebních příčinách. —

Podstatou p. Březinovy poesie a prkem její mysticismu jest šití, osudná vnitřní
 potřeba a nutnost, nad daným, smyslově určeným a smyslně přístupným světem věcí
 a vztahů vytvořit novou, ryšší, duchovou oblast tvář i dějů, celý nový svět řízený
 transcendentními zákony, potopený do ozvědní řídního a řídního, avět více a zdánlivě
 ných prospektů, který byl by taktka kosmickým odrazem reálného do dalekých,
 řířích rozsahů, tvořil by mystickou analogii země, její rozřitěného a různotravého
 řivota. K tomu šití upínají se všechny jeho stly, přizpůsobují se mu, jednají se v něm
 a jsou jim řízeny v jeden směr, ono znamená jádro konstnoci mlhoviny v řáru tvář-
 řího ducha, výslednici sklonů a schopnosti poetické fyse, oviádá zcela říševní me-
 chanismus jeho. Pro p. Březinu není prostě reality předmětů, jejich úzké, omezené plat-
 nosti a časové i prostorové ohraničenosti. Pojímá více, jednotliviny, systémy světů, indi-
 viduelní šití i složené vlnobíť řivota jako složku a projev grandiozního vesmírného
 bytí, a pojímá je pouze pokud mají tento kosmický vztah a pokud z nich cítit sta-
 jenou pulsaci celku. Je to mysticism vřcí, ne mysticism vztahů, předmětů,
 jednotlivé entity se tu jeví v mystické projektaci zřuševněny, zetherisováány*). Jejich
 prostý význam jest odstraněn, zabaven; trvají jako obměny onoho nadzemského bytí,
 pro které není v jazyku výrazu a jehož představa jest dostupná jediné exaltacím mys-
 tiků. Taktó myaticky přehodnoceny ebavají prvě vesmírné dně, pravily a ršobyt-
 nosti v sobě, zákon sourodosti spojuje je všechny: pantheism. Ten je specifickým
 rysem p. Březinova mysticismu, jeho další, přesnější determinací:

- Hřmí ve všem Hravé tvé proudy propastné,
 - vřto jimi kámen, krev i myšlení,
 - oblaky věcí věčný vítr v nesčíslné formy přelivá
 - a jednoho místa se netkl nikdo rukou ani myšlenkou
- dvakrát

(STRÁŽ NAD HRIVÝMI)

* Z obou francouzských mystiků, jejichž jména byla uváděna ve vřtahu s personalitou p. Březinovou, jest to Mallarmé, s nímž sdílí svůj princip idealisace a metafysického řření, na rozdíl od Maeterlincka, jehož mystická morálka (mysticism vřtahu) operuje s prostou, reálnou existencí předmětů a bytostí.

Jako pojmání vněšního světa, reality, existence předmětů, i psychologie p. Březina podložena jest pantheistickým mysticismem, na němž staví. Radosti i utrpení, vzrušení a vzněty i bolestná sklamaní a těžká zhroutilá ucímají významu efektní, merní lidské vášně, poměrně elevare citové, jak jí žije a jí se chvěje jeden člověk, jeden nervový organism, neboli individuálně, zvláštní a vlastní ani dočasný vzrůy člověka-jedince — stavy všechny, jako vidiny věci, p. Březina promítá do transcendentního, zdůrazňuje v nich kosmickou významnost, prodlužuje linii citu a zná amplifikovati jej na rozsah věčnosti. Neboť způsob jeho nazírání na osudy duše opírá se o společnou immanentní tonhu po nadzemském, božství, jeho prudké požadování vyzkoumává v hloubi vnitřních hnutí všech bytostí, v tepu všech srdcí, ve vztažení všech rukou (Bolest člověka). Současně odhaluje mu tato tluhnutí všech k jednomu střední, vzato za základ a prvotvar duševního žití, zabavené působení pralidy v nitru lidském, mystický klíč z něhož roste; má v něm magický klíč k lidské bytosti a tajemství její podstaty — konečně stvrzení a důkaz, že trvá mystický svazek všech duší, přičinný, že všechny výkřiky se slučují a harmonisují v grandiosný výzvuk nejvyšší tonhy, bolesti i vytrženosti. A dání vyzrát tomuto vzlyku zasuté a zabavené tonhy v poesii pantheistického soucítění, toť určení, jež podložil p. Březina své knize:

- *A ruce naše, zapjaté v magický fetéz rukou nesčíslných
- *chvějí se proudem bratrské síly, jenž do nich mrazí z dálek
- *stále mocnější tlakem větrů. Nepřetržité viny
- *bolesti, odvaby, šílenství, rozkoše, oslnění a lásky
- *probíhají nám tělem. A v úderu větru jejich, smysly zhasínajícím,
- *cítíme, jak fetéz náš, zachycen rukama bytostí vyšších,
- *v nový fetéz se zapíná do všech prostorů hvězdných
- a objímá světy. —

(RUCE.)

Je to všeobhijímavý soucit, jenž osvojuje si všechna duševní hnutí, vtroučí v blábinách života, élaný všech srdcí a tísň všech myslí. Tak pojata, každá duše nabývá své ceny v transcendentním slítní úsilí, protože každá stejně se vzpíná k závojům tajemství a tím právě uniká z mezí, jež jí určila země, roste do výše a šířky, jako ze puč koruna stromu, a překonává své individuálně obtížné, jež jí klade omezenost skutečného života (Chvíme se nad močí vále). Činnosti lidské, od nízkých, utlačených a primitivně jednoduchých, po složité, jemné a dalekosíhlé v dalších krásně hráněných, všechny jsou evolucemi této síly, výboji této napjeti elektrického v bytostech — společné mystické dílo, jež tvoří pro věčnost, do jehož všeobsháhlosti vůstí, co dosud se zdálo členěnou jednoduchou energií.

Ale nesa v nitru synthesesu lidských úsilí a váli, jsa kondensátorem, na němž hustě se skládají elektrické náboje všech organismů, cítí také všechny bolesti lidské a konečnou, výslednou bolest člověka narozenou z věčného nedosažení cíle a z ne-splnitelnosti tonhy, v sobě resonovati. Ona bolest, jest vlastně zárodek a vzpruhou jeho exaltaci: pessimism, bez něhož není mystických duší. Zná všerhuy horečky, jež v sínech noci se zmocňují člověka, i ony, kterými oplývá život: bolesti myslí osamocené a mučené záhadou svého osudu i druhé, bolesti sociální, kterými zdusněno jest soužití. V sebepojetí všech utrpení, temný stín a osad mystické duše zná a prožívá:

- *A naše vlastní bytost záhadná:
 -
 -
 -
- *v třesení zatajeném stojí vstýčená.
- *A rozjařený jako v šílenství
- *tiscím smrti v ironické tady pohlží,
- *z všech černých rukou přijímá čis halucinaci
- *a ve přípitku extatickém životu
- *a slunci, smíření a nadějim,
- *až ke dnu v temné rozkoši jí dopiji
- *a dychtivě svou ruku vátáhne po nové a po nové
- *od věků k věkům nenasyčená
- *ty žarem žízňe v jedno s čisí stavené
- *při každém odtržení ledového kovu
- *krvácející.

(STRÁŽ NAD MERTVÝMI.)

A vydán tímto zla klade stácha jeho —
muje si již zdádné viny. svou mystickou
minulostí a přeměti je dědicem života, a vrole
nad lidstvem:

*... Člověk světlo tajemný
stáhl v ná oběť své krvi,
šlechl světlo, rozsvětliv.

Leč právě z oné projektače vnitřních k
která zakládá p. Březina v psychologii, a
havosti a leptavé rozkladné sílnosti v me
nadzemských rozostřích používají povahy a
noten psychické a tím zmarých — duch
všeobsháhle děje kosmického vývoje, a tím
chápeje ji (Ve dva, Kolozpáv srdce,
eich palčivých útrap vnitřních. V sém j
středního pochopení a zastání jež v
dentní messianism sun

*a sliti všech milostí v jedné
*kormidelníka duchové smáti
*ve směru svatých větrů vě
*a novou řečí, mocnou jako
*květy větrů zahrad neviděti

Mohu sironiti vyni a podatí es
kostry p. Březina smění: v přer
do oblasti transcendentního, zničování
intuční zření světa hmotného i dně
stěr (mysticism) spolu objev soust
a projevá ústřední, vesmírné by
bytosti je to imancatní tonhu po
jednoty, a v níž je mystická hoš
tazu se slučují a jednotí v tvře
ných stejnosměrných proudů k v
základní pessimism, vzpruha a d
končuje se velká synthesesu, posl

Nad touto vnitřní konstruk
p. Březina svůj umělecký výraz
cismu věci přímo roste, odvoza
obrazy, z nichž každý nese
poetické valence předmětu.
i dimense představ rostou. I
astronomických obrazů, jejich
nabývá mysteriosního života a

Ódtud slovo významné
a vjemový obsah. Nabývá
absolutna pro vědomí, jež
tajemství. Se zvukem slova
pod přímým účinem nesl
hlubších, těžších k pojetí
řitelné perspektivy vesmír

Jimi objerován jest
nější sensibilní potence.

A vydán ústřední slo klesá státní jeho vzniku, jeho bytí v minulostech, svědomí se již zdědí viny, svou mystickou theodiceu. Neboť dušička jest zavržením minulosti a přetáhá je dědicem řídká, s evolucí vědného díla jde evoluce viny ležící nad lidstvem:

„... Složím světe tajemný bratře, přání vysvoboditel směl,
vstáti v nás oběd své krev, zatřesené křehkou,
šerící svět, neuhášený“

Leč právě z oně projektace vnitřních stavů do transcendentního, a oně magie citů, která zakládá p. Březinaovu psychologii, se dává, že tyto bolesti a krize nemají důležitosti a leptavé rozkladné účinnosti v mechanismu jeho poezie. Neboť ve vrcholových, nadzemských rozsochích posbývají povahy individuálních zastižení, lokalizovaných v jednotě psychické a tím zmarých — duch je divákem, hallucinovaným okem, jež zříd všeobecné děje kosmického vývoje a šimul se ke svrchovanému cíli. Překonává bolest chápeje ji (Vedra, Kolozpěv srdce). Odtud konečný akkord smíření, po introspekčních palčivých útrap vnitřních. V něm jest prvek ideového syntetismu, sensibledního pochopení a zavržení jeho umění: vira elfe, ježá bude dosažen, transcendentní messianismu san

„a sláti všech milonů v jediného člověka vykoupeného
skorniděbáda dachové země, jenž k břehům tvých tajemství pluje,
vše sméru svatých tvých větrů pne plachty, předem tisícletí,
za novou řeč, mocnou jako řeč andělů, čistou, jako řeč dětí,
skvěty tvých zhrad neviditelných pojmenuje — — —“

(SILSKÁ)

Mohu shrnouti nyní a podati celistvý obraz myšlenkové organizace, ideologické kostry p. Březinaova umění; z původní snahy a osobní nutnosti vyřinouti se duchem do oblasti transcendentního, zvládnutého bytí, které tvoří podstatu jeho psychy, vzniká intuíční zření světa hmotného i duševního v promítnutí do dálek a širých kosmických sfér (mysticismu) spolu objev soustředěné určenosti všech jedinečných útrap jako obnů a projevů ústřední, vesmírové bytnosti (pantheismu). V odlišných sklonech a úsilích bytnosti je to imanentní touha po nadpřirozeném vyvrcholení, v níž uložil se zákona jednoty, a v níž je mystická hodnota ducha lidského, jeho činnosti a útrap. Ty v odrazu se slučují a jednotu v tvůrčí moči mystika, tea jest jejich resonator, vodič tajemných stejnosměrných proudů k výsřednému úsi do vichřící kosmické harmonie, v níž základní pessimism, vzpraha a deteminující příčina jeho vzniceat, se překonává a dokončuje se velká syntéza, poslední cíl a soud. —

Nad touto vnitřní konstrukcí, v poměru výsledku k přičinnému určení, zbudoval p. Březina svůj umělecký výraz, svoji syntaxi a styl poetického slova. Z jeho mysticismu věci přímo roste, odvozuje se imaginární síla jeho básní. Jest nekonečně bohat obrazy, z nichž každý nese nové a vysoké pojetí, nový a překvapující objev netušené poetické valence předmětů. Jejich obrysová čára se jemná, dlouhá a zmožuje, i dimense představ rostou. Láme klenou se v gotické oblouky, v majestátní křivky astronomických obrazů, jejich planetární tah se odhaluje. Zéthernělý svět neživých tvarů nabývá mysteriosního života a vztahu (Zpívaly vody — Zpívaly hořící hvězdy).

Odtud slovo významně se obměňuje. Roste nad svůj přirozený, prostě psychický a vjemový obsah. Nabývá rozlohy, slučuje vzácné, širě asociace, stává se značkou absolutna pro vědomí, jež usiluje osvojit si ne-li poznání, aspoň tuhu vzdáleného tajemství. Se zvukem slova nevniká do mysli prostá představa, jak do vnitra se vryla pod přímým účinem nesložitého reálného objektu — ale řada odvozených vidin hlubších, těžších k pojetí, za nimi rozevirají se kosmické prohlubně a rostou nezměřitelné perspektivy vesmíru: geese symbolu.

Jimi objevený jest svět krásných a vysokých sensací, obrazů zčistěné a mocnější sensiblní potence. Je to láska obrazu, psychická sklonnost prvořadá v sou-

stavě básnického ducha, která k nim vede. Obrazy, krása věci, jsou zdrojem rozhořčení a smutku, umělec opojeně touží v jejich vírném proudu, jenž stále se obměňuje, střídá, od sensace k sensaci strhává a dává prožít horoucná nadšení (Dithyramb svátých). Žízeň imaginace působí mocně jako vzruha umělecké snahy. Její individuální ráz leží v symbolisaci neživotného světa, ve vyčerpání utuhlých tvarů přírody tvořením nových poetických hodnot, v něž byly přetaveny. Z těchto obrazů každý tvořitelův vřelým celkem, květem o sobě vyrostlým a úplným v souvztáhnosti barev a čar, má zvláštní esthetickou účinnost, jež by nepotřebovala doplnění. Přes to nesledují se bez spojitosti, jako kameny moziky ničím nejednocené. Ideový střed, jakási okamžitá umělecká fixní idea, ze které vyřinul se tento sled a tok vidin, je psychicky determinován, udává zákon jednoty, ucelenosti, zřetězení jejich, konsoliduje všecky v aloučení poetické fikce postupně se rozvíjející před fascinovaným pohledem. Nutno vyhledati soustřednost, společný směr ke gravitačnímu středu, tyto evokace spinající — aby dojem roztláštěnosti se shladil a po námaze řešení dostavila se rozkoš pochopení, jak organicky roste imaginace za imaginací z utajeného jádra a ustaluje se relief věty, verše, básně, konečně celku knihy a díla.

Ze soustředěného pochopení evokační schopnosti lze pak chutnati rytmiku veršů p. Březinových. V postupu obrazů, ve vztahu vidin jdoucích za sebou a sečleněných dle podložené vnitřní dispozice, v rytmické souslednosti představ tvoří se melodie do verše odražená, determinuje pružné vlnění spojených slov a těsná je v přesné meze zdvíhu a kladu. Je to hudební dojem druhu, jaký budí katedrály vztahem plastických částí, jemným souzvukem táhlých linií stěn a věží i guirlandovým pianissimem nespočetných ozdob, víček, sloupků a plastik zdobených výškou, z nichž každá je o sobě stylisovaným uměleckým dílem a uplatňuje svůj dojem ve stylu celku.

Vytvořiv hlubokou a krásnou vidinu duchového světa, p. Březina našel pro ni zvláštní, stejně krásnou a plastickou formu — tot jeho velké umění a vysoké dílo.

* * *

K tomu mocnému celku harmonie a hloubky přišel p. Bílek s intenzitou vnitřního proniknutí a sourodou mystickou vřelostí — jen spjatou dogmatem, jež se zmocnilo jeho tvořivosti a zúžilo krátery, jimiž šlehají její plameny a tekou proudy rozžehané lávy, že nemohou utuhnouti než v úzkých, omezených formách připravených ložisk. Jeho spirituální umění stále se vrací k jednomu mystickému typu, odevšad hledí k němu zpět a křečovité se na něj upíná. Přece — vzpírá se této determinaci. Jeho var překypuje, z mocné rozmanitosti poesie, kterou ilustroval, vynořují se mu nové sužety provokující trofivou vášně a svádějící ji k novým snům a pokusům. Našel již velkolepá řešení davových spleť, stavení postav, které se vzpírají žití a usilují vznést — a jistou mohutnou vidinu úděsu a zkamenělé touhy upřené k nedosažitelnému (Vedra, Ruce, Čas — Tichý Oceán, Šilenci). Počínaje několika listy „Otčenáše“, tento vývoj dodává ilustračním kresbám p. Bilkových téže tragické moci a plastické plnosti, téže stylové výše, jakou mají jeho plastiky a které tolik se nedostávalo prvním jeho kresbám.

VIKTOR DYK:

PÍSEŇ

Datum: To neznám. Ale kterou noc bylo to mého zvláštního mládí.
Ležel jsem. Nespál. Onu noc slyšel jsem jasné sykot hadů.

A had ten vyděl
že uspal touhu
Zrak jeho prom
že v srdci zblbn

V své velké pose rozespálým
vy jdete pyšný, chladný ke vše
A s ješitným a pathetickým ge
parodujete starou bohému . . .

Radostí galské reflex ve vás
opilost mládí není horečná.
Střízlivý jdete, klidný, bez n
efemerida, jdete do věčna.

Bez vášně jdete, bez vzpru
ve vypůjčené dekoraci tě
I vaše mdlost chladna je
a hlucha slova, která ml

Či
té
tr

ČESKÁ REVUE

VYCHÁZÍ PĚČÍ

KLUBU NÁRODNÍ STRANY SVOBODOMYSLNÉ

POSLEDNÍHO DNE KAŽDÉHO MĚSÍCE

MIMO SRPEN A ZÁŘÍ.

REDAKTOR :

VYDAVATEL :

JUDr. KAREL VIŠKOVSKÝ.

EDVARD BEAUFORT.

ROČNÍKU VI. PRVNÍ PŮLLETÍ.

míst kandidátům německým rychlý postup pro dobu dosti dlouhou zajišťoval a z. po zavedení státní řeči německé.

Že zásady Körberovy opravdu jen tento cíl měly, vyplývá i z napadné shody jejich s hlavními myšlenkami obsaženými v jazykovém elaborátu německých poslanců z Čech, o němž kritiku na jiném místě podati si dovolíme.

Že při tom v Čechách i jakési kusé české vnitřní úřadování v okresech českých se má dovoliti, nemohlo vzhledem k uvedenému nikterak zásady ty pro nás učiniti přijatelnými.

OTOKAR BŘEZINA.

ANALYSA IDEOLOGICKÁ.*)

Napsal Miloš Marten.

V té divně zvirené epizodě uměleckého vývoje, která v posledních desetiletích rozvinula nejživější různorodé energie k pokusům o stvoření nového umění, současně vsáhla do stajených, zapominaných reminiscenci zašlých dob a kultur a zase napjala k nejvyšší intenzitě vzpružiny a síly naší mentality, ponořila se do nebezpečných, poloneznámých, horečně zapálených psychických oblastí a zase se vyšinula k nejspirituelnějším možnostem ideace — v epizodě paroxysmu vášně hledajících, touhy po novém, šilenosti po neznámé, změněném klíčům a tempům sensibility adaequatní kráse, které se tak neurčitě říkalo dekadence a která nebyla než přechodní horečkou, pobouřenou chiliastickou náladou niter zklamáných odkazy bezprostřední minulosti, neuspokojených mdlou chutí života téměř zcela setřebeného z jemnosti a síly, nabyta i renaissance mystiky významného smyslu. Jako tak mnohý z uměleckých kultů dávno a zapřené minuloti, vepjal se i mysticismus v kruh živoucích a seslabený vnitřní život novými fermenty, prosytil jej mocným, svítícím ohněm a zmnožil jeho hodnoty a evoluce. Ale proti žádné z obnovených uměleckých věr nestavěla se tak tuhá a zavilá pochybnost o možnosti vzkříšení a nového rozvoje, a žádná z nich nenašla duše i smysly tak nepřipraveny, neschopny,

*) Kapitola z větší essaye o Otokaru Březinovi, která vyjde knižně v p. Koterkové „Symposionu“ v únoru 1903.

jako nový mysticismus. Snad ještě v katolicismu se slabě věřilo a polozatmělé záření mystického umění středověkého propouštělo něco nejistého a svůdného světla do snů dvou, tří osamělých, již neuměli zapomenouti a ve vyrovnání církve s moderní dobou viděli snížení její potence — ale v celku byl ztracen základní psychický poměr k mystice a sám pravý význam slova unikl a zatemnil se. Stalo se příliš všeobecným, že se pod ním nemyslí než psychologická rarita, jen případ abnormní, chorobné nervnosti, že se zúžuje na pouhý odborný psychopathologický pojem. Jakoby bylo lze čísti na př. sv. Terezií bez zachvění nad tvořivým rozpjatím duše, inspirované dogmatem, slepě minout šire rostlý, hluboce vystižený svět idejí, v nichž zaznamenána s rozkoší a úzkostí data té nejvzrušivější ze všech empirií, empirie tajemství... Nebo se vyhraňuje s druhé strany, kde žije tradice nejrozvitější mystiky a vyčnělých vzorů její umělecké potence, extatikům jedné dogmatiky, jednoho náboženského vyznání — a zapomíná se, že sice katolicismus stvořil, díky tisícileté duševní nadvládě, krásně složený typ středověké mystiky a všecko své umění na ni založil, že však každá tvůrčí rača a doba, všechna náboženství a všeckv světové názory, chovají v sobě impulsy extasí a prvky transcendentních snů, zárodky mystiky, která, jako v katolicismu, tvořila a tvoří se ve všech tepelných pásmech duševního světa, jen když se vyskytnou individuality tak založené psychicky, že rozběhla a rozložená světla vnitřních tuh a tíhnutí, rozdělena seslabeně po zástupech, v sobě zachytí jako v ohnisku, v roznětech snů a hallucinací je přetvoří, a odrazí jako jeden proud slité záře. Ale nejvíce se zapomíná na estetickou potenci mystikv, na její uměleckou hodnotu při různosti psychologického založení; a přece se právě zde mystika připojuje ke společnému dílu bytosti a zhodnocení života, a v tom bodě s ní souvisí, co bylo v umění vytvořeno velkého a mocného, především ona vrcholná, synthetická umění, která mluví za staletí a pro staletí, umění nejvyšších hodnot, jichž není bez extatického vznícení ani bez živého, stimulativního vztahu k tajemstvím existence a určení, řešeným v horečce a intuici.

Snad jen úzký kruh jednotlivců širší intelligence a otevřenějšího smyslu dnes ještě v tom slově najde pravý, životný význam: vycítí a ocení stejně výjimečný, tropický vzrůst

sensibility, jako tvorivost a bohatství ducha, postrehne zvišenou, k extasím nakloněnou nervnost, ale pohrouží se také ve spirituální mystikovo poznání, v jeho vnitřní pravdu a transcendentní viru. Jim jest mystik jméno pro umělce kontemplace, tak intenzivně prožívající vísi, že se v ní jejich hmotné jáství zabaví a ztratí, aby vzmočněno znova ožilo v transcenci — pro předurčené extatické dobyvatele tajemných pevnin psychických, předhojovníky nebezpečných výprav ducha za neznámým, hlasatele vidiny vyšších, zduchovělých tuh a možností života.

Toho uměleckého rodu jest poesie Otokara Březiny. Realisuje velkou syntesu ideovou, umění vrcholných hodnot esthetických i myšlenkových, „svět světla a hodnot“.

Jest vytvořena z látky illuse a imaginace a v podstatě idealistická.^{*)} Březinovo umělecké úsilí vyvěrá z potřeby druhého světa, z osudné individuální nutnosti, aby nad daným, hmotně určeným a smyslově uvědomovaným světem si vytvořil vnitřní, duchovou oblast tvarů a dějů, takřka novou realitu stopenou v ovzduší zředěném a zčistěném výši, řízenou transcendentními zákony, realitu vidin a étherických perspektiv. Ta potřeba velkých metafysiků a umělců spiritualismu jej zcela ovládá a všechny jeho síly řídí v jeden směr. Je z „šilenců“, kteří „sluncem své lásky jak oblak pozdvihli v azur illusive smír celý“ — v tom soustředí se jejich šilencství, že illuse, vnitřní, sněné jest jejich vyhrazenou domainou, kde se jim jediné dýchá plně a zdravě. A Březina tvoří svou illusi přehodnocením prvků hmotného světa. Má v ní takřka obraz reality, odražený, promítnutý do širokých, kosmických rozsahů, mystickou analogii země, jejíž roztráštěný, mnohotvarý život převádí na syntetický obraz vesmírového děje. Jeho vztah k realitě jest umělecký, přehodnotitelský par excellence. Skutečnost, hmota, její akce a reakce existují pro něj

^{*)} Idealismus znamená mi zde typ duševního mechanismu, druh názoru a pojetí daný psychologickou organizací individuality. Idealistickou jmenuji individualitu, která v abstrakci dovede cítit a žít život expanse a síly, smíšený z jasu a tmy, plný nebezpečných dobrodružství, vyzývající chvíle rozkoše a hrůzy. Individualitu syntetickou již se tříst a změt reality jednoduší v generalisované představy, idee, která vyciňuje transcendentní vztahy, hybné síly, zákony pohybu, jež činí idee živoucími jako jednotky hmoty a praequantněji nežli ony.

nejvýš jako zeslabené, znejasněné obdoby transcendentních entit, které jest mu vybaviti z úzké, omezené platnosti, prostorové a časové ohraničenosti. Je jistý platonismus v Březinově pojmání reality, a platonická jest inspirace jeho umělecké touhy a vůle. Prvky a složky obrazů, jež má o skutečnosti, promítá přímo za meze hmotné skutečnosti tím, že pojímá vše, úlomky hmoty i systémy hvězd, tichý děj krystalisace v hloubi skal i sopečné protuberance, vyvracející celé ostrovy, osobní úsilí člověka i vlnobítí života, v němž se každým okamžikem slije nesčetné činnosti, jako složku a projev universálního duchového bytí — vše to platí pro něj jen tímto vztahem, jen pokud jeví stajenou pulsaci celku. — Tato idealisace zjevů není snad výsledkem úmyslné abtrakce, postupné, chladné generalisace podle logických pravidel z předpokladů filosofické soustavy. Jest výronem umělecké bytosti a v poměru k ideové stavbě Březinově jejím předpokladem psychologickým, její podmínkou v samé ustrojenosti básnickovy mentality. Březina realitu idealisuje přímo, nutně, pochodem zcela intuitivním. Zdá se jakoby nezřel jinak života, než v rozzáření mocného světla, které mění jeho tvary; s osudnou jasnoživostí postřehuje bezprostředně ty jejich facetty a hrany, na které dopadá jeho nejlhnutnější proud a které je odrážejí tak mocně, že jich, oslněno, vůbec nevidí oko, zvyklé patřiti hmotně. Také není Březinův spiritualismus únikem z reality, její odmítnutím a popřením. Staví, právě naopak, na podrobném poznání hmotného světa, proniká jej do detailů s vědeckou jasností, opatřil si přesnou znalost hypotetických sil, které jim hýbají. Odtud odbornými studii hmoty a na ploše magického zrcadla vrací skutečnosti každý detail a rys. Visí Březina realitu překonává, ale ona jest také vzmočněnou, zduchovělou její renaissancí. A síla, která ji promítá do vyšších atmosferických vrstev, která ji očisťuje ze součástí a příměsků, které tvoří její charakter pomíjivý, pozemský, jest právě ona vášň mystického přetvoření, potřeba vystřihovati život intuitivně po stránce jeho kosmické, věčné platnosti. Jsou v díle Březinově básně, kde celý poetický zájem v tom leží, podati visionářský obraz kteréhož úseku hmotného světa: Píseň o slunci, zemi, vodách a tajemství ohně ve Větrech od Polů,

Svět rostlin ve Stavitelích chrámu, Dithyramb světů. Zpívaly vody. Zpívaly hořící hvězdy, v Rakou. V nich lze process idealisace, Březinovi vlastni, jasně poznati: empiricky získaný obraz obměňuje se výběrem složek, kterými realita začíná přecházeti ve sféru záhadného, hypostatického bytí a děje; zdůrazňují se v něm rysy magické krásy a transcendentního určení; kombinuje se s ideovými středy básníka duševního vědomí, stává se symbolem stejného metafysického smyslu — a tím prvkem ideové stavby Březinovy.

Neboť idealistickou transformaci představ, převodem reality v illusi, vytváří si Březina substrát ideových koncepcí, svět, v němž se jeho zákony života, platnost a síla transcendentních mocí, odrážejí jako ve hmotě zákony fyzikální. Ji opřena, grafituje Březinova poesie k ideji, svažuje se k ní celým zájmem. Její střed činí silná a jemná, vyčnělá intelligence, která přehodnoceně prvky poznání kupí a shrnuje kolem rotační osy vládnoucí řady myšlenkové, ustaluje je v souměrném rozložení kolem ní, rovná je v matematických poměrech a vztazích. Tak založen, jest Březina tvůrcem filosofické synthesy, básníkem metafysického názoru světového, jenž konstruuje spirituální, poeticky vyloženou vědu svého imaginárního světa, jeho příčin a bybných sil, jeho určení a tihnutí do budoucna.

Vládoucí, středovou myšlenkou této ideové stavby jest postřeh jednoty, rozhodný Březinův m o n i s m u s. Pojaty mysticky, vystiženy ve vnitřním složení a určení, zjevují mu útvary života moment vesmírové síly, která ve všech činně působí, znamení praduše, která v každém z nich jinak klíčí, aby vyzíla své nesčíslné možnosti, zákon sourodosti, jenž je řídí. To je, co Březina podtrhuje stejně v jnotajné existenci hmoty a jejich tvarů, jako ve střídavých proudcích psychického žití člověka. Poč nehnutým klidem, v němž, zdá se, že ztuhle týčí se kámen, tise kvete, zraje a vadne svět rostlin, vidí nepřetržitě dění, podstatu fyzikální a biologickou, „přetřídování hmoty,“ řečeno terminologií Spencerovou. Totéž v duši lidské. Radosti i utrpení, vzněty touhy i hořká sklamaní, vzrušení vůle i těžká shroucení nemají významu jen efemerní citové vlny, která zmizí beze stopy, když zdvižené vody klesnou a hladina se srovná v klid — všechny stavy, kterými může se zvířit lidské nitro. Březinovi

představují spojitý tok psychických energií, řetězi se, jeden zachycen a prodloužen druhým, vodi jedno fluidum . . . jedna řeka, nesčíslněkrát změněná na cestě od pramene k ústí; zde, jako v životě hmoty, zdůrazňuje Březina moment kosmický a věčný. Stálé dění, stálý pohyb a postup v kruhu živoucích sil; postup jednotný, zavedený týmitž prvotním impulsem a směřující k jednomu konci. Děj evoluční . . . Ideologie Březinova stavi na představě světového vývoje a vylházi z ní; jest komponována na thema evolučního snu — a v otázce po universálním činiteli evolučním, po vnitřní příčině dění, jinž jest život, jest hledati druhý moment básníkovy mysticismu.

Způsob, jak nazírá Březina na fakt života a jak si jej vykládá, opírá se o viru ve společnou immanentní touhu po nadzemském, duši a božstvu, k němuž rozložená prasíla spěje řetězem metamorfos jako k předurčenému, poslednímu cíli. Vyzkoumává tuto touhu v transformačních dějích, kterým jest podrobena hmota, měnivá, opouštějící tvar, v němž utulila, aby se mohly tytéž její prvky shluknouti a sloučiti ve tvar nový — a vyzkoumává ji, jako prudké požadování krásy a duše, v hloubi hnutí všech nitro, v tepu všech srdcí, ve vztážených všech rukou. Ono jest vnitřní smysl změn, příčina vývoje:

*Hěmi ve všem žíravé tvé proudy propastné,
vše jimi kámen, krev i myšlení,
obloky věci věčný vítr v nesčíslné formy přelivá
a místa jednoho se netkl nikdo rukou ani myšlenkou
dvakrát.*

(Stráž nad mrtvými)

Tihnutí všech k jednomu cíli, v ů l e, pojmaná Březinou shodně s ideou Schopenhauerovou*) jest mu prvotvarem duševního žití. V ní má klíč k lidské bytosti a ke všem zjevům; bere ji za

*) Srovnajte jednu z opakovaných passází Schopenhauerova „Die Welt als Wille und Vorstellung: „Nicht allein in denjenigen Erscheinungen, welche seiner eigenen (sc. Vorstellung) ganz ähnlich sind, in Menschen und Thieren, wird er als ihr innerstes Wesen jenen nämlichen Willen anerkennen; sondern die fortgesetzte Reflexion wird ihn dahin leiten, auch die Kraft, welche in der Pflanze treibt und vegetiert, ja, die Kraft, durch welche der Krystall anschießt, die, welche den Magnet zum Nordpol wendet, die, deren Schlag ihm aus der Berührung heterogener Metalle entgegenfährt, die, welche in den Wahlverwandschaften der Stoffe als Fliehen und Suchen, Trennen und Vereinen erscheint, ja, zuletzt sogar die Schwere, welche in aller Materie so gewaltig strebt, den Stein zur Erde und die Erde zur Sonne zieht — diese Alle nur in der Erscheinung für Verschiedene, ihrem innern Wesen nach aber als dasselbe zu erkennen, als jenes ihm unmittelbar

původní vzpruhu životního děje, vykládá jí jeho smysl, vidí v ní mystický scz jeho forem.

Dle plánu svého evolučního monismu, vyloženého trans-
cendentní vůlí, vyklenul Březina nevyypjatější obloučky své
stavby. Má v ní důležité místo myšlenka spojitosti dob a rac,
shody ve sledu formací vně různých: Je v minulosti tajemný
vliv, neustále vsahující v přítomnost. Ta není než přechodem,
jedním z členů geometrické řady, rozvinuté v harmonickém
měru téhož exponentu. Jeden spodní proud převaluje vzedmuté
vlny přes jezv a přespý času, jeho vody tekou od věčnosti do
věčnosti z téhož pramene k témuž ústí, ač sklony půdy mění
jejich rychlost a šum, geologické složení dna jejich barvu, ve-
getace břehů obrazy, které se v nich zrcadlí. Přítomnost zase
nese v sobě atomy budoucích útvarů, jejichž příští připravuje.
Idea determinismu a dědičnosti hraje v koncepci
Březinové velkou, typickou úlohu. Kniha, v níž jasně viděti jeho
mystickou víru se utvářet a ustalovat, Svítání na západě,
je zcela prostoupena touto myšlenkou, projevivši se ostatně už
v Tajemných dálkách ostře citěnou a psychicky poin-
tovanou passáží básně *Moje matka*:

*V mých žilách zahřívá se teplo tvého těla,
tvých zraku tmavý lesk se do mých očí přelil,
žeh víry mystický, jímž duše tvá se chvěla,
v mé duši v oheň žravý a krvavý se vtělil.*

Ve Svítání na západě dědičnost jest jednou z konstitu-
tivních složek mystického ovzduší, prokládá jiskřící vír ideových
prvků vějrem temných, dráždivých stínů. Odkaz minulosti cítí
básník v sobě, v své duši a touze (*Legenda tajemné
víny*), její hlasy k němu těžce mluvi ze snů, v nichž se absor-
buje (*Mythus duše*) — uvědomuje si souvislost své bytosti
s miliony všech světů a věků, spojitost svého díla s tisíciletými
všeidské práce, jež předcházela. Cítí se v něm pokračovatelem,
jedním z těch, jejichž tvůrcima rukama prochází věčná úloha
stvoření.

„so intim und besser als alles Andere bekannte, was da, wo es am deut-
lichsten hervortritt, Wille heisst“ (kn. II § 21). Arci je princip jed-
notné kosmické vůle, u Schopenhauera podrobně vypracovaný a vzatý za
jediný a úplný smysl života, v ideologii Březinové jen jednou z konstantních
složek, křídí a kombinuje se s jinými, které jej mění a zbarvují, vedou k jiným
konsequencím nežli jsou v celku Schopenhauerovy. Březina nekončí morifi-
kací vůle, ale její nejvyšší čisté rozpjatí mu uskutečňuje transcendentní sen
a s ním duchovou renaissanci života.

*... vyslál jsi nečetné dni a nečetné noci,
zamýšlené tajemstvími,
jako služebníky své před sebou,
by přijaly duše tvé v tisíci světech
a vedly je k tobě!*

(*Větry od polů.*)

A zde nalézá Březina svoji magickou formuli života: viru
v mystickou spolupráci všeho, co žije, všech hmot
a duší, dob a prostor, kosmu celého, o jednom díle. Činnosti
všechny, od nízkých utlačených, primitivně jednoduchých, po
složitě, jemně a dalekosáhlé v duších krásně hraněných, svědčí
o stejném elektrickém napjetí v bytostech — tvoří společné my-
stické dílo pro věčnost, do něhož jako do moře vstří, co dosud
se zdálo odčleněnou, jedinečnou energii. Tim jest pro Březinu
záhada života vyčerpána, vystižen její temný, nejvnitřnější bod
— a padá smírně, opalující světlo na obraz pobouřené, roz-
tráštěné, v tisícinašobné odpory se matoucí existence. Neboť
jeden jest směr všech sil: zduchování života, království harmo-
nie a krásy. Touto pointou transcendentní viry se Březinův evo-
luční sen zavrhočuje. „Kniha optimistická přes smutek, vážnost
a hloubku své inspirace. Základní cella její je vira v neztrati-
telnost duše a lásky, v účelost bolesti a zla. Bůh sám není
posud hotov, rozumím-li dobře p. Březinovi, mnohá ho čekají
ještě vítězství, mnoho záhad s snů“ (F. X. Šalda o *Vě-
trech od polů*).

*Neboť i ty, ó Věčný a třikráte Svátý,
v propastech svého útra,
kde tisíce vesmírů mrtvých a budoucích dřímá,
chováš svůj sen
a k němu se blížíš úzkostí lásky
tajemstvím věků.
A my všichni, nesmrtelní svou vůlí,
bolestí svoji
tvé bolesti sdílíme slávu!
A naše radost, dar příliš těžký,
jenž z dětských rukou nám dosud bezvládně padá,
je slabostí naší
sesláblý obraz
vítězství tvých!*

(*Větry od polů.*)

(Dokončení.)

OTOKAR BŘEZINA.

ANALYSA IDEOLOGICKÁ.

Napsal Miloš Marten.

(Dokončení.)

Ve vidině ústřední kosmické moci a síly syntetisuje si Březina vládnoucí zákon těchto harmonií. Stvrzuje svůj monismus náboženskou intuicí, skřížené tkanivo vesmírových dějů zauzluje se mu v představě prazdroje energií a vůli, jejich věčné, nekonečné synthesy: jeho *O n, Nejvyšší, Věčný, Vládnoucí*... hodnota nikde určitě nepojmenovaná, neznámý bůh, ale integrující, nutná a stále se do kontemplací jeho vracějící entita... Je to nejvyšší, nejhodnotnější Březinův klad, a kde stojí tváří v tvář svého mysteriosního Slunce a gravitačního Středu, cítíte vřelý dech extase stoupat v básnickově nitru, jeho krev bije silně a ohnivě, *m o d l i s e* v hieratickém posunu maga při oběti ohně. Tu jest báseň modlitbou, žalmem, provřením náboženského zápalu: *Žalm kecti nejvyššího jména nebo vstupní a závěrní modlitba Větrů od Polů*.

V těch vůdčích motivech myšlenky a sna je také složeno Březinovo umělecké vyznání a řehole jeho uměleckého díla. Lze ji shrnutě vysloviti: kult evolučního mysteria. Kult — ne ve smyslu neúčastné liturgie, vnější a neúčinné, formové bohoslužby, ale jako živá a celým životem vyznávaná, činně uskutečňovaná ethika umělecká, pohnutá součinnost, oddaná spolupráce o kosmickém díle.

Celá Březinova ideologie a mystická vira dokazuje, s jak mocnou resonancí vyslechl vzlyk zasuté touhy, bolesti a vytrženosti, jenž se chvěje žitím. A dání tomu vzlyku vyznít, když jej byl žhavě pročítal a spoluprožil, synteticky jej vyřící, zmnožený hlasy vlastního nitra trpícího a toužícího, — toť jeho umělecká vůle a vyznané určení. Plaje v něm *v š e o b j í m a v ý s o u c í t*, schopnost, všechny hlasy duši, vroucí v hlubinách a stržích života, si osvojiti, élaný všech srdci prožit, sdíleti tisné všech myslí. V Březinově transcendentním pojetí každá duše, od pyšné geniovy po utlačenou, celý život zhasínající v šachtách všedního dne, nabývá významu a ceny pro vrh spjatých úsilí, protože každá v hloubi se vzpíná po závojích mysteria a touhou uniká z mezí, v nichž ji sevřela hmota; touhou roste do výše a šířky, jako z pně koruna stromu, překonává tíž

země a má účast na tvorbě duší. A posláním poety jest Březinovi syntéza touhy, vůle, úsilí, od tisíců na se vzatá, zodpovědná práce. Jako na svých deskách kondenzátorů se v jeho nitru skládají elektrické náboje duševního kondensátoru se se očisťují z nesourodých příměsí, sesilují se, aby vytryskly jako větelný geýzir pod dotekem, který je uvolní. . . Nikde není vědomí syntetického poslání umělce, tak silně vyvinuto, víra v ně a její zákon tak rozhodně citěn a vyznáván, jako v poesii Březinové. Čtete komposice, v nichž básník mluví za sebe a jménem svého poslání — Ranní modlitbu, Ty's nešla, Královnu naději. Kde jsem už slyšel, Město . . . téměř všechny píesky ve Stavitelích chrámů, velké symfonické skladby Rukou: zde všude identifikováno poslání umělecké s proročným, krása a věštba splývají v jedno.

Ale již proto: aby ze slov svých dal dýchati všem vřelými hlasům tvorstva, aby ona rezonovala všemi transcendentními výševějí, — musí v jeho umění silně, stupňovaně zavznívati nota utrpení, musí ji trásti bolestí všech a s nimi i nejvyšší, kumulovaná bolest člověka z věčného nedosažení cíle, z nesplnitelnosti touhy. Utrpení, které jest vlastní stimulans života, a z něhož se rodí všechna velká umění. Synthetická poetova bytost zná horečky, jež v průvodu stínů přicházejí trýzniti duši, i ony, jejichž miasmatické zárodky infikuje život; horečky myslí osamocených a ztravovaných vlastní záhadností, i bolesti sociální, kterými zdusněno jest soužití. Synthetik — to, tuším, je právě slovo pro tvůrce těch aeonických umění, z nichž jest Březinovo — zná temný stín svého herojského určení: účast na všech trýzních — a prožívá ji v extasi a rozkoši:

*A naše vlastní bytost záhadná!
Na hranici své žalmy pějící
v iarlantném plášti plamenů!
A s lehkostí, jak obraz nekonečna ve zracích,
tíž provínění tajemného nesoucí
sen tragický tohoto vezmíru!
V ohnivých řasách měnivých a nádherných,
jež do tváře jí šlehají tvým větrem zdoutané
a vezmír dávají jí zřítí skrze plameny jak závojem
v třesení zatajeném stojí vztyčená!*

*A rozjařena jako v žilnatví
tisícům smrti v ironické taby pohlíží,
z všech černých rukou přijímá a s hallucinací
a ve přípitku extatickém života
a slunci, smíření a nadějí,
až ke dnu v temně rozkoši jí dopíjí
a dychtící svou ruku vztáhne po nové a po nové
od věků k věkům nenasyčená,
rty zářem žlznů v jedno s číši ztavené,
při každém odtržení ledového kovu
krvácející. (Stráž nad mrtvými.)*

V extasi a rozkoši: protože cítí, že jen tak splňuje své nejvlastnější určení a ví, v jak čistý kov své utrpení roztaví a do jak nádherných forem jej vlije, aby ztuhl a schladl v nový, vítězný tvar . . .

A vydán útokům zla, klade Březina otázku po jeho vzniku. Hledá jeho skrytý důvod v minulostech, vyznává tíži zděděné viny. Svoji mystickou theodiceu objasňuje: s evolucí kosmického díla jde, spjat, řetěz vin, jde evoluce viny, ležící od počátku na lidech . . . Chvilu, kdy ji vidí jako chiméru se dusně rozkládati zemi, inspirují jej k magickému čištění hvězd v duši, k těžkému porovnávání s životem a jeho svůdnými vlivy. Pak vznikají těžké a mocné básně jako Mučennici: na thema „in hac lacrymarum vale“ komponovaná epeje duševních tortur, temných osudností, jimiž jest zatížen lidský život — jako Štastní, kde hořkost hmoty se usazuje na rtech a fialové ohně se proplétají tkani snů — nebo jako Se smrti ho voří spící, těžké mystikovo suctování s trýznění, kterými vykoupil své extase . . . Leč právě z onoho promítání duševních stavů do transcendence, z oné magie citů, jejíž tajemství má Březina, jde, že tyto bolesti a krise jeho illusí nerozleptávají a neničí. Jsou naopak kvasivou součástí touhy, působí na ni stimulativně: před černým pozadím sálá sen žhavější, květy imaginací se ruději zaněcují, píesň se sesiluje a zapaluje. Bolest zvyšuje extasi a utvrzuje intuici (Dlouho stáli). Protože v nadpozemských rozlohách ztrácí žeh individuálních zastížení, lokalizovaných v psychické jednotce a tím rozrušivých, — duch jest divákem, hallucinovaným okem, a za tragedií vidí smír. Princip vyrovnání a smíření tkví v poznání

transcendentní jednoty a identického určení tvorstva a jeho osudů
neboť bolest a světlo jsou formami jediné vibrace

Modlitba za nepřátele ukazuje, v jakém stopní se Březinovi všechno harmonisuje, vyrovnává, smiřuje. Nemá hněvu v jeho duši, před nepřátelskou svraštelou tváří, když se potírá jeho nejvlastnější sen, jeho touha a naděje, uvědomuje si, že protiklady dne nejsou než setkání různotvarných energií, v němž se roztrátila jedna kosmická síla, že ve sporech času řeší se různými cestami jeden společný problem, že různost a spor plynou z potřeby nescíselných způsobů, kterými se duše dopracuje jednoho výsledního cíle.

Mystické světlo, jež rozsvítil's zrakům, jinak se zlomilo do jejich nitry a léto, v němž jejich úroda zrála, našimi nitrami táhlo jak požary stepí.

Zde stojí Březina u střední věty své ethiky: vyznává lásku, která shlazuje protivy a nese se stejně ke členům téhož „bratrství věřících“ i k těm, v nichž život hlas krásy a duše zahlušil a vnutil na tváře posupný pohled, na rty výsměch a odpor. Altruism. Zde je ethický moment synthesy, která Březinovu stavbu zavrchoňuje. Toť obsah velké poetické skladby Lásky ve Větrech od Polů a vládnoucí nota těch podivuhodných, složitých, symfonicky bohatých Vigilií, jejichž dithyramby jsou tak hudebně, opalisující, světelně hrající sladkými a krutými slovy mystické vůle . . .

*Modlitbě nové nás nauč
 v bolestech našich
 nad sněním bratří!
 Modlitbě a úzkosti smrti a krve utiňující,
 úzkosti lásky a vzrůstu seasilující,
 ovládaající bytosti neviditelné,
 od loží bratří zaklínající
 upíry snění.*

(Vigilie III.)

A evoluční víra zakládá transcendentní messianismus.

*o slůti všech milionů v jediného člověka vykoupeného
 kormidelníka duchové země, jenž k běhům svých tajemství
 pluje,*

*ve směru svých svých větrů pne plachty předné tisíciletí,
 a novou řečí, mocnou jako řeč andělů, řítou jako řeč dětí, —
 bohy svých zohrad neviditelných pojmenuje. — (Silenci)*

Je věci pouhé klasifikační práce určití vztahy Březinovy filosofické synthesy k soustavám ideovým, které se stýkají s jeho myšlenkovým kruhem jako tangenty, vytknutí prvky názorové, které se v ní na základě tajné affinity vnitřní spojily a amalgamovaly. Tyto prvky jsou vlastní řadě ideových kultur: Je něco z Platónova světelného sna v principu idealisace, podloženém Březinovým vidinám, a princip ten se komplikuje křesťanským živlem protikladu hmoty a duše a přiznáním jejich odvěčného sporu. Křesťanského původu je citová složka transcendentního altruismu, kterou silně zbarvuje a modifikuje evoluční přesvědčení, založené v dědeckou kulturoou moderního intelektu, vzdělaného přírodovědeckou empirií, studiem přírodních sil a jejich chemického a mechanického výkladu, které mělo tak definitivní vliv na vytvoření Březinova slovníku. V determinismu, v pojetí bolesti jako hybné síly života a o koncepci kosmické vůle, zdá se, jako by se hlásil Arthur Schopenhauer, mnohdy Březinovi tak blízký už pro své sklony k pantheismu a mystice. Ale to všechno jsou rudy nakupené v nezpracovaném stavu, ve směsi s cizími hmotami, do výhně vyčnělé, mocné individuality, a v její záru přetavené na čistý kov.

Ale tyto vztahy opravňují viděti v Březinovi typ mysticismu rostlého z půdy současné intelektuality, živěného jejimi štávy. Neboť „system vidin“, vytvořený mystikou, vždy jeví se spjat s celkovou duševní organisací doby a racy, s nimiž historicky souvisí. Hybnou sílu, iritační moment mystikových vytržení činí dolehání určitých záhad, vliv neklidných dotazů vědomí — to je, co sprostředkuje spojitost. Má každá fáse duševního vývoje, ohraničená a specifickými znaky vytknutá, dvoji pravdu a přesvědčenost, jeví parallelismus dvojího poznání: vedle pozitivní vědy jde poznání transcendentní, mystické, vedle empirie — intuice: katolická scholastika a středověká mystika daly by nejpraegnantnější doklad této dvojdome evoluce intelektuální, rozdílů i shod. Zřejmo, že nejde o pouhou časovou shodu a také ne o rovno-

mocnost výsledků: jest v intuici mystiků, neomezené na opatrné indukce z obtížně nasbíraných dat, živel prorocký, je možnost přímo se vyšínouti k nejdalším sférám důsledků a zrak u vytržení hroužiti za hranice patrného a důkazného; anticipuje často budoucnost vědy, klade a zodpovídá otázky, jichž její logika ještě nepřipouští. Tam, kde vědecká mentalita si odepírá právo soudu, kde kořeny představ se začínají ztráceti tisíci jemných, nezjevných vláken v půdě, na hranici mysteria je vzduch pro jiné poznání, jiné studium, které Maurice Maeterlinck jmenuje „l' é t u d e d u m y s t è r e“ — doména mysticismu.

A extatičnost, rovná mystice minulosti druhem a stupněm vnitřní síly, schopností, tak mocně se ponořit ve visi, že se v ní pozemské jáství zabaví a zanikne, aby proměněno, znova ožilo v transcendenci a identifikovalo se s nekonečností — nový mysticism najde pro své extase vzrušivý obsah v krisích dnešní psychy, půjde ve znamení jejích těžkých úsilí, nepokojů, rodivých bouří. Ty zjevy se v něm vypnou, kosmicky potencovány, vlny psychických proudů se v něm prudčeji vzdmou, výše nahromadí, a o znásobených amplitudách se přeliji na výspy mysteriosního zámoří . . .

Sny, které vytvoří v žhavosti tvůrčího napjetí, krása, v níž složí výtěžky svých hallucinací — jsou krásou člověka trpícího bolestmi a vzněcovaného tajnými rozkošemi našeho, dnešního světa duchovných lidí . . . jsou jeho novým uměním, od něhož žádá světla a síly pro svůj zatmněný život.

O ŠVÝCARSKÉM TISKU.

Z mezinárodního sjezdu v Bernu.

Velmi chlubné číslo vykazovalo tisk . . .

českou knihou a
tomstva „pismák
dačů pronásledov
Padesát let liter
vývoj novodobél
rozkvět tisku. A
čísle a rozhlíží
nám v takové
rovnati? Považ
čtenářského sv
se nám někdy
snad ani není
ještě — něco.
Víme dobře.
vyšším stup
i výpravnost
nost i obsaž
me rovnat a
a německý
zrovna nek
měřů. Jsm
A právě p
rem k ná
s nimiž
uvědomě
ště-li co

Na
český t
rodů j
o s m. J

Otokar Brezina: Ruce.

Kresbami doprovází
František Bílek

František Bílek

C HVÍLE SLÁVY JSEM MĚL, KDYŽ DUŠE VOLNÁ, V MAJESTÁTU SVÉM
NAD STALETÍMI SE VZNAŠÍ SVĚTELNÝM, VÍŘÍCÍM CYKLONEM,
ODVĚKÉ VEGETACE ROZMETÁ A HOSPODÁŘ NA NIVÁCH ČASU
V ČERVENCI POHLEDU SVÉHO NECHÁVÁ ZRÁTI NOVÁ BOHATSTVÍ KLASŮ.

A KDYŽ NAPLNĚN ÚRODOU, HOŘEL MŮJ DVŮR, O KRÁSE OHNĚ JSEM PĚL,
O PALÁCI SNŮ, JENŽ TISÍCEM VEŽÍ AŽ DO HVĚZD SE POTÁPĚL;
A KDYŽ I TEN HOŘEL A IRONICKÝ VÍTR KOLEM MNE ŠUMĚL,
BEZ VÝKŘIKU BOLESTI ZPÍVAT I MLČET JSEM UMĚL.

ZEM KRÁSNOU, JAK NIKDY NEBYLA PO CELÉ VĚKY, CO JEJÍ LET
V TEMNOTÁCH PROSTORŮ VÍŘÍ, SNŮ MÝCH MI UKÁZAL KVĚT:
VIDĚL JSEM PRŮVODY GIGANTSKÝCH JAR, V ZÁŘI JICH POCHODNÍ SLUNCE SE TMĚLA,
TISÍCE POZEMSKÝCH JAR DO VOZU SVÉHO ZAPŘAŽENÝCH MĚLA.

VIDĚL JSEM LÉTA KRÁLOVSKÁ ULEHAT NA LOŽE PURPURNÉ NÁDHERY,
UKOLÉBANÁ ZPĚVNÝMI VEČERY, HARF DELIKÁTNÝMI ÚDERY,
MĚSÍČNÉ NOCI V KOUZELNÝCH PARCÍCH PANÍ, LÁSKY OPOJNÁ VINOBRANÍ
A POD HVĚZDAMI ROZJITŘENÝMI ROZKOŠE NEJSLADŠÍCH UMÍRÁNÍ.

ZAHRADY ZIMNÍ VIDĚL JSEM, HALUZE ROZKVELTĚ V KŘÍŠTÁLY,
JAK PRÁVĚ ROZŽATÉ LUSTRY JEŠTĚ SE HOUPALY, DUHAMI ZAHRÁLY;
JAK LEDOVÉ PALMY NA OKNECH TAJEMSTVÍ, MRAZIVÝM SVĚTLEM OZAŘENÉ
A JAKO ZAHRADY KOSMU PŘIBLÍŽENÉ, ROZJISKŘENÉ A OTEVŘENÉ.

VŠAK VIDĚL JSEM TAKÉ ZEM BOLESTNOU, JAK BYLA OD VĚKŮ,
V ÚSMĚVU HOŘKÉM HOVOŘÍCÍ K ČLOVĚKU, ZRAK TESKNÝ ZHROUŽENÝ V DALEKU;
ZEM JEDNU Z NEJCHUDŠÍCH MEZI SVÝMI SESTRAMI VE VESMÍRU,
NA MOŘI TICHÁ OSTROV, JENŽ MIMO SMRTI NEPOZNAL MÍRU.

V OBLACÍCH ČASU JSEM BLESKY ZŘEL, JAK APOKALYPSY OHNIVÉ PÍSMENY,
CÉSARŮV POKYN OTROKŮM, KRVÍ JAK RŮŽEMI KVETOUcí ARENY,
ZRAK MUŽE, PÝCHU A VŮLI ZEMĚ, TVRDÝ BOJEM, ZLOMENÝ VÍTĚZSTVÍMI,
ZRAK ŽENY, ROZKOŠ ZEMĚ, S POHLEDY VYČÍTAVÝMI, TOUŽÍCÍMI.

A NA VŠECHNU SLÁVU SVÉHO SNU, NÁDHERU NOCI PLAMENNÉ,
ZAPOMENUL JSEM PŘI POHLEDU NA BRATŘÍ SVÝCH RUCI ZEMDLENÉ,
KRVAVÉ, HNĚVEM SEVŘENÉ, A V SMÍCHU MOŘE ROZVLNĚNÉHO
PŘERÁŽENÉ ÚDERY VESEL, KDYŽ SE CHYTALY ČLUNU PŘEPLNĚNÉHO.

ŘINČENÍ MYSTICKÝCH OKOVŮ ZAHŘMĚLO VE SNĚNÍ MĚM,
A V JEHO TAKTU ODVĚKÉM HUDBU MILIONŮ SRDCÍ USLYŠEL JSEM:
MILIONŮ SRDCÍ, JAK HVĚZDY OD SEBE VZDÁLENÝCH, ODCIZENÝCH,
PO SOBĚ TAJEMNĚ TOUŽÍCÍCH A V MRAZIVÉ SOUMRAKY POHŘÍŽENÝCH.

NA PRAHU BRATŘÍ USEDAL JSEM, ZÁHADNÝ CIZINEC, PODVEČER,
A V DALEKÉM ŠUMĚNÍ VOD, A V PÍSNĚ VĚTRŮ A ZÁŘÍCÍCH SFÉR,
O PRÁCI ZEMĚ A SVĚTĚ, JENŽ V HLUBINÁCH LÁSKY SE PŘEDE MNOU ŠEŘIL,
K ÚTĚŠE BRATŘÍ JSEM ZPÍVAL, ŠTASTEN Z USMĚVU JEJICH A VĚŘIL.

OBRAZ DOPROVODNÝ K „VEDRÁM“.

VEDRA.

ILLUSE V ŽARU, JAK HALLUCINACE UMÍRAJÍCÍCH ŽIZNÍ!
ZEM JAKO PŘEZRÁLÁ PUKÁ. KVETY PLAMENŮ NEVIDITELNÝCH
VYVŘELY, PARASITNÍ, MEZI LILJEMI A JAKO BŘEČTANY DO VÝŠE PLÁPOLAJÍCÍ
PŘISSAVAJÍ SE K NEHYBNÝM STROMŮM. SINAVÉ BLESKY
TRÍŠTÍ SE V SVĚTLE; V IRONICKÉM NÁRAZU CÍŠÍ
SLAVÍ SVOU HOSTINU KNÍŽATA NOCI. — —

ALE JAK OBLAKY NAZPĚT DO MOŘE ODNÁŠEJÍCÍ ÚTĚCHU VLAHY,
NADĚJE NAŠE ZAPADAJÍ ZA HORIZONTY ROZPÁLENÝMI.
JEN NEMÉ VEDRO TVÉ SPRÁVEDLNOSTI SÁLÁ JAK BRÁZDY JICH LETU
NAD NIVAMI A NAD STAVENÍŠTI A NAD CESTAMI, KDE BÍLÉ KAMENY SVÍTÍ
JAK ŘEČÍŠTE OHNĚ A KDE JAK NÁMĚSÍČNÍ PLÍŽÍ SE VOJSKA.
ŽHAVÝ DECH PRÁCE STOUPÁ NAD ŽHAVÝ DECH ZEMĚ, NAD VLNU ŽHAVĚJŠÍ VLNA.
ÚDERY TEPEN NA SPÁNCÍCH OTROKŮ SVÍŠTÍ JAK HVÍZDÁNÍ BICŮ,
SMRTELNĚ ZVÁŽNELY ZRAKY. KRUTOST VĚKŮ OŽIVÁ V KRVI:
NEBEZPEČNÁ PROCITNUTÍ PRALESA NĚMĚHO V ŽARU, KDYŽ STÍNY SE DLOUŽÍ
V ZIMNICNÍCH PAŘENÍŠTÍCH TRÓPŮ. A NA HLAVY MILIONŮ
ZE HLUBIN SLUNCE, TRHANEHO KŘECEMI BOUŘÍ,
LÁVY SOPEČNÉ PROUDY, ROZSTRÍKLÉ V PRACHU OSLŇUJÍCÍM,
ŘÍTÍ SE V KATARAKTECH.

NEMÉ JSOU NIVY, PONURA MĚSTA; V ZAKLETÝCH JESKYNÍCH DÍLEN
NA RTECH ZAŘATÝCH UTICHLY PÍSNĚ VE VŘETEN VÝSMĚŠNÉM VŘENÍ,
V ÚLISNÉM ŠEPOTU ŘEMENŮ, V ÚPĚNÍCH OHNE A KOVŮ,
V ZAMKLÝCH MODLITBÁCH VOLAJÍCÍCH: VYSVOBOZENÍ! AŤ POCHODEŇ HNĚVU
BLÍŽ JEŠTĚ K ZEMI SE NAKLONÍ Z MODRA A ZŽEHNE PAVUČINNÝ KVĚT JEJÍ!
SYCÍ JEČMENNÉ KLASY PŘED ZRAKY ŽENCŮ PŘEDRÁŽDĚNÝMI,
JAK TAŽENÍ HMYZŮ, JEŽ USEDLY NA ŽHAVÁ STĚBLA,
V HNĚVIVÉM ŠLEHNUTÍ JEHEL, V KLOKOTNÉM VARU
NENÁVISTNĚM. A ČEKAJÍCE NA NAHÁ TĚLA A NA RTY ONĚMLÉ ŽIZNÍ,
TVRDĚ SMĚJÍ SE SVEDENĚ VODY, V NICHŽ JAKO TRSY JISKŘÍCÍCH OSTRIC,
NOŽE POD HLADINAMI, PAPRSKY ODRAŽENÉ TŘESOU SE Z VÍRŮ.

A VEČERY SE SADY ZAPALENÝMI! POSLEDNÍ VEGETACE OHNĚ
NA ZŘÍCENINÁCH! KDYŽ JAKO MYSTICKÉ OVOCE OSUDNÝCH POZNÁNÍ, SLUNCE,
UZRALÉ V ZÁPADŮ HORECNĚM, PODZIMNÍM LISTÍ K ZEMI PADNE SVOU TÍŽÍ
A PUKA, PLOD SESLADLÝ PŘÍLIŠ, A Z PURPURNÉ KÚRY OMAMNOU ŠTÁVU,
PROUD VONNÝ, ŘEŘAVÍCÍ HVĚZDAMI JADER, VÍNO ŠUMÍCÍ SVĚTEM,
VYSTŘIKNE NA RTY NESČÍSLNÝCH! VEDRA KRVE A TOUHY!
ČÍSEMI RAJSKÝCH ROZPOMENUTÍ JSOU SRDCE! FERMENTY ŽITÍ A SMRTI
ZDVIHLY SE NA DNĚ A V JEJICH PARÁCH MYŠLENKY ŠÍLÍ! TANCE KOL OHŇŮ!
KVĚTY, JEŽ ROZKOŠE BOUŘÍ SE LÁMOU! SMRTELNÁ ZBLEDNUTÍ V ÚPALECH SNĚHŮ!
POŽÁRY PÝCHY! VE ZRACÍCH ZAJATCŮ ŠILENSTVÍ TVŮRČÍ!
BOLESTNÁ PROCÍTÁNÍ TISÍCE OČÍ Z NĚMÉHO MNOŽSTVÍ NEDOČKAVÉHO,
KTERÉ V ÚŽASE TOHOTO KOSMU TOUŽÍ SE ROZLÍTI VĚKY!
HVĚZDAMI ZJASNĚNÉ CESTY KRÁLOVSTVÍ TVÉHO! DOBYTÍ ZEMĚ
A NEBES! — —

ALE V ŘINČENÍ ČÍŠÍ SLAVÍ SVOU HOSTINU KNÍŽATA NOCI!
A TVOJE PÍSEŇ JE TICHÁ, JAK ŘEKA ZA HORAMI KLOKOTAJÍCÍ,
SLADKÝ PTÁČNÍKU DUŠÍ! OD OBZORU K OBZORU ŠLEHÁ TVŮJ ÚSMĚV,
LINIE BLESKŮ, ALE ZTRÁCÍ SE DŘÍVE, NEŽ UMDLENÍ ZDVIHNEME ZRAKY!
ACH, Z BOLESTNÉ PROMĚNY VĚCÍ NAD GEHENNAMI POZNATI SLÁVU TVÉ VŮLE
A JAKO PÍSMO SDĚLENÍ TAJNÝCH ZA DOBY NEBEZPEČENSTVÍ,
ZJASNĚNÉ NAD OHNĚM TAHY BLANKYTOVÝMI, ČISTI JI V ZÁŘI!
ALE SNESLA BY ZEM TATO CELE BOHATSTVÍ SMÍŘENÍ TVÉHO?
NEPOTOPILA BY SE, LOŤ PŘETÍŽENÁ NAKLADEM KRALOVSKÝCH DARŮ,
I S PLAVCI?... HLUBOKÉ JSOU NOCI V MĚSÍCI VEDRA... A HVĚZDY
JAK ZVONÍ...

KRESBA K „SLEPCŮM“

HUDBA SLEPCŮ.

Jdou naše duše v tisíciletích exilem země,
Slepčí osleplí mystickou vinou narození,
Ke svým vášnivým kvilicím, hyřicím houslím, o srdce!
V horečně improvizaci naklonění.

Světelná nadhera kosmu, ztracena vyhaslým zrakům,
Víří k nim z tónů, změněná na hudbu tajemstvími,
A živé housle jejich, jak plameny v klubko sehnané větrem,
Svíjejí se pod etherných prstů dotyky šílenými.

Ke komu kvílí tvo píseň, o srdce, jak úzkosti výkřik
V hořicím vězení, žhavými pruty zamříženem?
Jak marně bušící touha po procitnutí
Na horkém ložl všemi atmosférami vyší zatíženem?

Zahrady gigantských květů voní z tvých tónů,
Triumpální let duchů v nich slyšíme ze všech nebes se trast,
V bouři všech blesků v nich pracující slunce svým pluhem
Vichřicí jisker rozhrnuje z azurných brazd.

Všechna moře v nich kypí, do varu zpěněná tisíci vesel,
Prostorů šera, jež litem neznámých křídel se zachvívají,
A vlny času, jež pláčí, jak vody čistého zdroje,
Kde ruce bratrovražedně svá krvavá znamení umývají.

Hořce, jak kere ztracených zahrad, v nich do věků dýchají ženy,
V temnotách žhavého větru polibky strásající,
Měsíční záře v nich k rozkoši zvoní, jak stříbrné kruhy
Nad bílými kotníky zajaté tanečnice.

Všechny písně slité v nich víří jak věky je zpivali bratři,
Knížata, proroci, šlenci, světci a zavržení,
Dissonance všech životů mrtvých, zoufalství svateho boje,
I budoucích jiter, v krvi se seřících, kuropění.

OHNIVÉ PROPASTI ZEMĚ, NOČNÍ BLANKYTY SMRTI,
KVETOUČÍ V KOSMICKÉM MRAZU HVĚZDNÝMI ASFODELY,
A VŠECHNO, CO MYŠLENKU HRŮZOU A ZAVRÁTÍ JIMÁ
A ČEHO OSLEPLÉ POHLEDY NEVIDĚLY.

JDOU NAŠE DUŠE V TISÍCILETÍCH EXILEM ZEMĚ,
SLEPCI OSLEPLI MYSTICKOU VINOU NAROZENÍ,
V HUDBĚ TVÝCH VAŠNIVÝCH, KVÍLÍCÍCH, HYŘÍCÍCH HOUSLÍ, Ó SRDCE,
MARNĚ HLEDÁJÍ UTÍŠENÍ.

A KDYŽ KONEČNĚ KOSMU NEJVYŠŠÍ SOUZVUK
MILOSTI OBJALY V NEKONEČNOST ROZPJATĚ INTERVALY,
PROUD SLZÍ A KRVE Z OSLEPLÝCH OČÍ SPÁLIL JIM TVÁŘE
A VŠECHNY STRUNY TVÝCH HOUSLÍ, Ó SRDCE, SE POTRHALY.

BOLEST ČLOVĚKA.

SUGGESCI MDLOBY RANILA NÁS NEPŘÁTELSKÁ SILA,
VE ZRACÍCH SLUNCE ZAJISKŘIL SE TVRDÝ POHLED ZLÝ:
Z TŘESOUČÍCH RUKOU VYPADL NÁM NÁSTROJ TVEHO DÍLA,
NA BALVAN V LOMECH SVÝCH JSME, TĚSKNI, USEDLI.

POT SETŘELI JSME SE SVÝCH ČEL, SE SMRTI HOVOŘILI
POD NEBEM ŽHOUCÍM BEZ HNUTÍ, V RUD IRONICKÉM JISKŘENÍ,
A JAKO DĚTI HLAVU SVOU V KLÍN MATĚRSKÝ JSME POLOŽILI
MYŠLENKU ZEMDLENOU VE VĚČNÝ SMUTEK STVOŘENÍ.

A TĚHDY VLASTNÍ MOCÍ MAGICKOU, TAJEMSTVÍM RODU SVĚHO,
PRIVILEGIEM SKRYTĚ SLÁVY SVĚ JSME TRPĚLI,
KNÍŽATA ZAJATÁ NA RÝŽOVIŠTÍCH VLADCE VÍTĚZNEHO,
STŘEŽENÁ NEVIDITELNÝMI DOHLÍŽITELI.

KDYŽ NA SVA MĚSTA VZPOMENOU, ROZKVELTA NAD JEZERY,
NA HVĚZDY NEBE RODNĚHO V MYSTICKÝCH SOUMRACÍCH
A V TICHU VÁZBY SVĚ NA ZVONŮ HLAHOL TISÍCERY
A JASOT VĚRNÝCH ZÁSTUPŮ PŘI KORUNOVACÍCH...

RUCE.

V OSLNUJÍCÍ BÉLOSTI SVĚTLA LEŽELA ZEMĚ, JAKO KNIHA PISNI
OTEVŘENÁ PŘED NAŠIMI ZRAKY. A TAKTO JSME PĚLI:

HLE, V TĚTO CHVÍLI RUCE MILIONŮ POTKÁVAJÍ SE, MAGICKÝ ŘETĚZ,
JENŽ OBMYKÁ VŠECHNY PEVNINY, PRALESY, HORSTVA,
A PŘES MLČENLIVÉ ŘÍŠE VŠECH MOŘÍ VZPÍNA SE K BRATRIM,
V MĚSTECH, JEŽ Z HLUBOKÝCH HORIZONTŮ SE TMÍ, TRAGICKÁ OBĚTIŠTE,
A KDE SLUNCE, MYSTICKÁ LAMPA, SPUŠTĚNÁ NIZKO Z KLENEB AZURITOVÝCH,
KRVAVÉ DOUTNÁ V DYMU, VALÍCÍM SE NAD NADRAŽÍMI A KATHEDRALAMI,
PALACI KRÁLŮ A VOJSK, PARLAMENTY, ŽALÁRI, AMFITEATRY
A KDE ŽÁR MILIONŮ SRDCI V SOUMRAČNÁ NEBESA DUCHŮ
ROZDRAŽDĚN SÁLA, V HOREČNĚM VĚTRU SLASTI A SMRTI,
ZRŇÍ ŽHAVÉHO UHLÍ, ŽELEZNÝM NASTROJEM ROZRYVANÉ; —
V ZASMUŠILÝCH MLČENÍCH NÍŽIN, V BOLESTNÝCH PŘEDTUČHÁCH LETA,
KDYŽ KVĚTEM VYVŘELE PROUDY SIL JARNÍCH JAK LÁVA KAMENÍ V NEPOHNUTOSTI,
DNI, JAK DÉLNÍCI TAJEMNÝCH HUTI ZA SEBOU PLÍŽÍ SE UNAVENI,
A V KRŮPĚJÍCH POTU JISKŘÍ SE ČLOVĚK I ZVÍŘE, BRATRSKY SBĚJATI VE JHO,
POD JEDNÍM BIČEM NEVIDITELNÝM, OD VÝCHODU K ZAPADU ŠLEHAJÍCÍM; —
NA VLNÁCH MOŘÍ A DUŠÍ, KDE UZKOSTNĚ POVELY PLAVCŮ, STRŽENĚ VIREM,
KOLEM STOŽARŮ KROUŽÍ, ONĚMLE JASOTEM BLESKŮ, KDYŽ NEBE A VODSTVA
SLILY SE V JEDINÝ ELEMENT HRŮZY A SMRTI; —
U VŠECH VYHNÍ, STAVŮ A LISU, V LOMBCH A PODZEMNÍCH ŠTOLÁCH,
NA STAVENÍŠTÍCH FARAONŮ, KDE ZAPRAŽENÍ ŮPI NÁRODOVĚ
A STAVÍ HROBY GIGANTICKÉ PÁNŮM NAD NESČÍSLNÝMI; —
V DEMONICKÉM POHYBU KOL, PÍSTŮ A PAK A NAD HLAVAMI LETÍCÍCH KLAĐIV; —
NA BOJÍŠTÍCH, VE HVĚZDÁRNÁCH, UČILIŠTÍCH, LAZARETECH, LABORATORÍCH; —
V DÍLNÁCH MISTRŮ, ZAMYŠLENÝCH NAD MRAMOREM, KDE DRÍME
SVĚT MOCNĚJŠÍ HRŮZY A SLÁVY A Z HMOTY ODVĚKÝCH MRÁKOT
NAPOLO OZÁREN VSTÁVA V BLÝSKOTU DLÁT A V TVŮRČÍM ZJITŘENÍ ZRAKŮ; —
A TAM, KDE VÁŠEŇ NA SOPECNÝCH ÚPATÍCH SMRTI NECHÁVA KVĚSTI
ORANŽOVĚ ZAHRADY TOUHY A ZRÁTI VINA A JEDY NEJOHNIVĚJŠÍ
V HOREČNĚM SLUNCI NIKDY NEZAPADAJÍCÍM, A KDE ROZKOŠ,
ALCHYMISTA OTŘÁVENÝ PARAMI SVEHO MARNĚHO VARU,
ŠÍLÍ V HALUCINACÍCH; — V SOUMRACÍCH TAJEMSTVÍ A HUDBY,
KDE MYŠLENKA BLÍŽÍ SE K MÍSTŮM ZAPOVĚZENÝM A V ORCHESTRECH HRMÍČICH

KRESBA K BASNI „RUCE“

OBRAZ K BASNI „RUČE“

STUD. VĚDEC. PRACOV.
TOPOR Michal
10E0203969

9/11

SNEM HARMONIE ZTRACENĚ ZAKVÍLÍ KOVY A ZE STRUN
VANE PROUD PÍSNÍ, JAK VÍTR PRVOTNÍ ZEMĚ NAD ÚNAVOU DUŠÍ;
POD GESTEM PANEN ELEKTRISUJÍCÍM KDE JISKŘÍ SE JARA OMAMUJÍCÍ,
NOC OSUDU ZVONÍ POLIBKŮ LETEM, JAKO RTY ŘEŘAVÍ HVĚZDY
A ŽENA, ZBLEDLÁ NÁHLE PŘI ZAVOLÁNÍ SVĚHO SKRYTÉHO JMÉNA, AGONIEMI
JAKO PO STUPNÍCH, KLUZKÝCH KRVÍ, SESTUPUJE K ZAKLETÝM PRAMENŮM ŽITÍ,
V ÚPĚNÍ VĚKŮ DO KRUHU HNANÝCH, V ŽÁRLIVÉ VŘENÍ BYTOSTÍ NEVIDITELNÝCH,
A S VÝKŘIKEM HRŮZY ZPĚT LETÍ, SINÁ, A BOLESTNÝMI ĀLAMENY RUKOU
K PRSŮM TISKNE SVOU KOŘIST: ŽIVOT KVÍLÍCÍ V POTKÁNÍ TOHOTO SLUNCE; — —
V NÁRAZECH TISÍCE VŮLÍ, STRŽENÝCH PROUDY TVĚ MYSTICKĚ VŮLE,
JEDINÝ VE VŠECH MILIONECH PRACUJE CLOVĚK, TŘESOU SE RUCĚ NESČÍSLNĚ,
Z VĚKŮ DO VĚKŮ V KŘECI NAPÍNAJÍ SE, NIKDY NEUMDLĚVAJÍCÍ
NA OBOU POLOKOULÍCH ZEMĚ... V TRAGICKĚM TRIUMFU SNĚNÍ
JAK RUCĚ DÍTĚTE HVĚZDAMI POHRÁVAJÍ SI JAK DRAHOKAMY,
ALE PŘI PROCITNUTÍ NABÍHAJÍ A TUHNOU, KRVAVĚ VRAŽDOU,
ZMODRALĚ MRAZEM VĚKŮ A V LETU ZEMĚ, NAD PROPASTMI VRÁVORAJÍCÍ,
ZACHYTÁVAJÍ SE V ZOUFALSTVÍ VEGETACE JEJÍ... ŠÍLENĚ RUCĚ KRUTĚHO LOVCE
VE ŠTVANICI ŽIVLŮ! KLETBOU STÍŽENĚ RUCĚ OTROKA POLONAHÉHO
U ŠARLATOVÝCH VÝHNÍ PRÁCE! V SEPJETÍ MODLITBY ÚDEREM BLESKU
JAK PÍSEK ZTAVENĚ RUCĚ PŘEMOŽENĚHO! A SLZAMI SMYTĚ,
BĚLOSTNĚ, ZÁŘÍ PŘETĚKAJÍCÍ, VŽDY KRVÁCEJÍCÍMI STIGMATY LÁSKY
POZNAMENANĚ! MAGICKĚ, LĚČIVĚ, DOTKNUTÍM ČELA CTOUCÍ MYŠLENKY BRATŘÍ!
KRÁLOVSKĚ, ROZDÁVAJÍCÍ! V NEBESKÁ UKOLĚBÁNÍ USPÁVAJÍCÍ!
ZETHERNĚLÉ JAK SVĚTLO A K OVOCI MYSTICKÝCH STROMŮ
PRODLUŽUJÍCÍ SE CELÝM VESMÍREM DO NEKONEČNA! — —

A RUCĚ NAŠE, ZAPJATĚ V MAGICKÝ ŘETĚZ RUKOU NESČÍSLNÝCH,
CHVĚJÍ SE PROUDEM BRATRSKĚ SÍLY, JENŽ DO NICH NARÁŽÍ Z DÁLEK,
STALĚ MOCNĚJŠÍ TLAKEM VĚKŮ. NEPŘETRŽITÉ VLNY
BOLESTI, ODVAHY, ŠÍLENSTVÍ, ROZKOŠE, OSLNĚNÍ A LASKY,
PROBÍHAJÍ NAM TĚLEM. A V ÚDERU VĚTRU JEJICH, SMYSLY ZHASÍNÁJÍCÍM,
CITÍME, JAK ŘETĚZ NAŠ, ZACHYCEN RUKAMA BYTOSTÍ VYŠŠÍCH,
V NOVÝ ŘETĚZ SE ZAPÍNA DO VŠECH PROSTORŮ HVĚZDNÝCH
A OBJÍMÁ SVĚTY. — A TEHDY NA OTÁZKU BOLESTNOU,
STALETÍ SKRÝVANOU V BAZNÍ, JAKO TAJEMSTVÍ RODU,
JEŽ PRVOROZENÍ SDĚLUJÍ PRVOROZENÝM, UMÍRAJÍCE,
USLYŠELI JSME KOLOZPĚV VOD, HVĚZD A SRDCÍ A MEZI SLOKAMI JEHO,
V INTERVALECH KADENCE MELANCHOLICKE, DITHYRAMB SVĚTŮ
ZA SEBOU NASLEDUJÍCÍCH.

ZPÍVALY VODY.

MEZI DVĚMA OHNI, SLUNCE A ZEMĚ, ZAKLETĚ BLOUDIME VĚKY,
Z ŽÍZNIVÝCH KORENŮ ŽITI JSME STOUPALY K ETHERNÝM STVOLŮM,
K NADHEŘE KVĚTŮ, NAPJATÝCH KŘEČÍ BOLESTNĚ TOUHY,
PROUDY NUMMULITOVÝCH MOŘÍ, TEMNOTAMI PRALESŮ DILUVIÁLNÍCH,
KRÁLOVSTVÍMI DAVNEHO TVORSTVA GIGANTICKEHO,
JESKYNĚMI, KDE ČLOVĚK, ZVÍRETE TAJEMNY BRATR, PŘÍŠTÍ VYSVOBODITEL ZEMĚ,
TIŠIL U NÁS OHEŇ SVĚ KRVE, ZATÍŽENĚ KLETBOU,
HOŘÍCÍ VĚČNĚ, NEUHASITELNÝ.

HVĚZDAMI ROSY JITRNÍ TRÁSLY JSME SE NA BOJIŠTÍCH,
ŘEKAMI SLZÍ JSME OHNIVĚ TEKLY PŘES POPRAVIŠTĚ,
K ŽIVOTA ZRYCHLUJÍCÍM SE RYTHMŮM JSME PĚLY V MRAMORNÝCH MĚSTECH
POD MOSTY TRIUMFÁLNÍMI A VLNOBITÍM SVÝCH OCEÁNŮ
V PATHOSU IRONICKÉM JSME HRMĚLY EPOPEJ ZEMÍ
POHRBENÝCH V TISÍCILETÍCH, ŽHAVÝMI FERMENTY OHNĚ
KYNULY JSME V ETHERNĚ LEDOVCE OBLAČNÝCH VELEHORSTEV,
NAD UKRYTÝM LOŽISKEM ZLATĚHO SLUNCE PŘI ZAPADANÍ,
JAK PŘELUDY VZDUŠNĚ, ODRAŽENĚ DÁLKAMI KOSMU
Z OBŘÍHO SVĚTA NADHERNĚJŠÍHO.
DUHU ZAKLELY JSME V PLÁČ VODOPADŮ A POD HVĚZDNÝMI ZRCADLY MOŘÍ
SKRÝVALY JSME ODVĚKOU VÁLKY NESČÍSLNÝCH SVÝCH TVORŮ,
NĚMÝCH A KRUTÝCH, HLUBINY ČERNĚ BLESKY OZARUJÍCÍCH.
JAK OČI HADŮ FASCINUJÍCÍ LESKLY JSME SE ZRÁDNÝMI VÍRY
NA ŘEKÁCH ŠUPINATÝCH, ALE PODOBNY HRBITOVŮM TISÍČE HROBŮ
V ZÁTOKÁCH MELANCHOLICKÝCH ROZLÉVALY JSME SE JAK ZAPOMENUTÍ
A SLOVY MODLITBY POSVĚCUJÍCÍ JSME ŠEPTALY VROUČNĚ
NAD MAGICKÝM VAREM LĚČIVÝCH ZŘÍDEL, TISÍCITVÁRNĚ.

PŘED ZRAKY ZOUFAJÍCÍHO JEMNĚ VLNY NAŠE SE OTEVÍRAJÍ
JAKO NESČÍSLNĚ RTY, V ŠÍLENSTVÍ VĚČNĚ SE POHYBUJÍCÍ,
ONĚMLĚ RANOU NÁHLÉHO POZNÁNÍ HRŮZYPLNEHO.
ALE VÍTĚZOVĚ ČTOU NAŠÍ UKRYTOU MOUDROST ZE SVÝCH VYŠÍ.

ZE STRIBRNĚ MAPY, JEŽ SALÁ K NIM Z HLUBIN, JAK ČÁRY NA DLANI NOCI
A JAK NA PENÍŽI JISKŘÍCÍ RAŽENÍ PÍSMÁ, CENU UDÁVAJÍCÍ;
RADOSTNĚ TAJEMSTVÍ ŽITI MLUVÍ K NIM V NAŠICH TISÍČI CESTÁCH,
JEŽ ZE VŠECH TEMEN HORSKÝCH SE LIJÍ K JEDNOMU MOŘÍ
A Z POLYFONIE PRAMENŮ NAŠICH, VELETOKŮ A OCEÁNŮ,
ZPÍVATI SLYŠÍ JEDINOU LASKAVOU SILU,
JEŽ ZMĚNAMI NESČÍSLNÝMI HLEDÁ PRAVOU TVÁŘ ZEMĚ.

A HLE! PŘED POHLEDEM JEJICH ROZTRÍŠTĚNĚ VŘENÍ MILIONŮ RUKOU,
TUHNE V JEDINOU DUCHOVOU RUKU GIGANTICKOU, ZEM OBJÍMAJÍCÍ,
JEŽ V SLAVNĚM A TRAGICKÉM GESTU SOCHÁŘE,
HNĚTOUCÍHO KOULI SVĚ POSLUŠNĚ HLINY
PŘEMĚŇUJE TAJEMSTVÍ VĚCI DLB NADHERY VIDĚNÍ SVĚHO,
V MUČIVĚ KŘEČÍ TVURČÍ
VŽDY NESPOKOJENÁ.

ZPIVALY HOŘÍCÍ HVĚZDY.

KAŽDOU VTEŘINOU VŽDY NA SVĚM MÍSTĚ
V MYSTICKÉM TANCÍ SVĚTŮ
KROUŽÍME KOSMEM,
V ŽARÍCÍ SFÉRY DUCHŮ SALÁME SVŮDNĚ
KRÁSOU.
KOLEM HLAV NAŠICH,
AUREOLAMI,
ZLATÉ VLASY SE JISKŘÍ,
NAPÍNANĚ JAK ZVONICI LASA,
VICHŘÍCI LETU.
DO TVÁŘI NAŠICH, JEŽ V EXTASI HOŘÍ,
CHLADIVÉ VĚKY NÁM VANOU
A SCHVACENĚ ŠTĚSTÍM LETU SVĚHO,
ZAŘENÍM BOLESTNĚ ROZKOSE VYSÍLENĚ,
S VÝKŘIKEM, JENŽ LETÍ NEKONEČNĚM,
HARMONICKÝ A JÁSÁJÍCÍ,
KLESÁME, MYSTICKE TANEČNICE,
A V KRVI SVĚ, JAKO POHRBENE V RŮŽÍCH,
UMÍRÁME.
VSTUPUJÍ SESTRY NA NAŠE MÍSTO,
BĚLOSKVOUCÍ,
A V PÍSNÍ, JEŽ SOUMRAKY VĚČNA SE VALÍ,
VLNAMI STÁLE VZRŮSTAJÍCIMI,
V NOVĚ A NOVĚ PROSTORY POSTUPUJE
V MLHOVIN PRACHU POZDVIŽENĚM,
ŽARÍCÍ PŘEDVOJ MYSTERIA.

KOLOZPĚV SRDCÍ.

STÁLE STEJNÝM
ZDVIHEM A KLESANÍM KŘÍDEL,
V POLOHÁCH VYŠŠÍCH A VYŠŠÍCH
OPAKOVANÝM,
NAD TÍŽÍ ZEMĚ
VÍTĚZI NADHERA LETU.
O CESTÁCH MILOSTI ZPIVAJÍ HLASY DUCHŮ
JAK PTACÍ DÁVNÁ SVA HNÍZDA OBLETUJÍCÍ,
V KOUZELNÝCH ZAHRADÁCH METAMORFOS,
MYSTICKY ZAHRADNIKU!

SLYŠÍTE TAJEMNĚ SUMĚNÍ KRVE? VŘENÍ VE ZRAJÍCÍM KVASU
OMAMUJÍCÍM? HOREČNÝ HLAHOL V TEMNU ŮLŮ?
BOLESTNÁ ZAZNĚNÍ SRDCÍ, LADĚNÝCH VĚKY JAK STRUNY
PRO SOUZNĚNÍ HVĚZDNÁ?
ZAKVILENÍ STRUN PŘÍLIS NAPJATÝCH, PŘETRŽENÝCH?
A VŠEMI SVĚTY LETÍCÍ OHNIVÝ TÓN
DOSAŽENĚHO SOUZZVUKU SERAFICKEHO?
MYSTICKÁ ROZPOMBNUTÍ NA OBJETÍ SLAVNÁ MILIONŮ,
NEŽ TENTO KOSMOS VIDITELNÝ TĚŽKOU NADHEROU ZKVETL
V NEKONEČNOSTECH?
SIGNÁLY NÁVRATU, OČEKÁVANĚ VŠEMI BYTOSTMI ZEMĚ,
SHROMAŽDUJÍCÍ BRATRSTVA LOVCŮ
V IRONICKÝCH LABYRINTECH PRALESA SNĚNÍ?

V LITOSTI ZÁSTUPŮ NAD POLI ZKRVACENÝMI,
V ŮZKOSTNĚM BLEDNUTÍ UCHVATITELŮ,
V TAJEMNÝCH VÍTĚZSTVÍCH ŽENY,
JAK PLAMENY NA LŮSTRU TISÍCIRAMENNĚM,
PŘI KAŽDĚM OTEVŘENÍ DVEŘÍ, JIMIŽ SE BLÍŽÍ OČEKÁVÁNÍ,
VĚTREM DUCHOVĚ HUDBY
TRĚSOU SE SRDCE.

VÍTANI BUDETE PŘÍCHAZEJÍCÍ!
VINOHRADY NAŠICH HROZNŮ NEJOPOJNĚJŠÍCH
ZNAČÍ VÁM CESTU!

ČERNÉ UHELNÉ STOPY NAŠICH OHŇŮ,
KDE POD JISKŘENÍM NEBESKÝCH SVĚTEL JSME SEDÁVALI,
V MLČENÍ NOCI O VASEM PŘÍCHODU ZPÍVAJÍCÍ;
ZNAMENÍ SVATÁ,
KTERÁ JSME ŘEČÍ NARODŮ, URČENÝCH K ZAHYNUTÍ
NA KOLME ŠTÍTY SKAL TESÁVALI,
SESUTÉ OBLOUKY BRAN TRIUMFÁLNÍCH
VLADAŘŮ NASICH,
NÁNOSEM VĚKŮ POKRYTÉ OBELISKY
CHRAMŮ. —

PRO TAJEMSTVÍ BOLESTI, SMRTI A ZNOVUZROZENÍ
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO NEVIDITELNOU PŘÍTOMNOST VELKÝCH A SVATÝCH NAŠEHO RODU
KTERÍ JDOU MEZI NÁMI V ZAHRADÁCH SVĚTLA
A Z DÁLKY VŠECH VĚKŮ HOVOŘÍ K NASIM DUŠIM
MILOSTIPLNÍ,
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO KRALOVSKOU VDĚČNOST PŘEMOŽENÉHO,
JENŽ DŮVĚRNĚ POLOŽÍ HLAVU SVOU NA PRSA,
KDE ŽÁR TVŮJ MOCNĚJŠÍ ZPÍVÁ,
PRO OBJETI NEPŘÍTELE V OSLNĚNÍ NEJVYŠŠÍ HODINY NASI,
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO NADZEMSKOU VŮNI PRVNĚ ROZVITÝCH KVĚTŮ
V EXTASI PISNĚ, V POLIBKŮ SLÁVĚ,
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO VZNEŠENOU UNAVU STAVITELŮ
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO HVĚZDNÝ DUCHOVÝ POHLED
ZEM SE VŠECH STRAN SOUČASNĚ OBJÍMAJÍCÍ;
KRYSTALNĚ SAMOTY POLŮ, PRAVĚKŮ, PRAHOR, ZÁKONA, ČÍSLA;
TICHÁ MOŘE ZKVETLEHO SVĚTLA, STĚSŤI, KLASŮ A NOCÍ;
HOREČNĚ ZAHRADY TROPŮ, KRVE, ŽÍZNĚ A KNÍŽECÍCH SNĚHŮ;
TÍŽI VŠECH PLODŮ, JEŽ UZRÁLY SLUNCI VIDITELNÝMI I NEVIDITELNÝMI
A JEŽ VOLAJÍ PO VĚTRECH A PO UTRŽENÍ;
VÍRENÍ ROJŮ PŘED ODLETNUTÍM; ZAPASY NÁRODŮ V TISÍCILETÍCH;
HARMONICKÝ LET ZEMĚ V NÁDHERNĚ LINII DRÁHY JEJÍ V ZEMĚTŘESENÍCH;
AZURNÁ ZRCADLA NEBES I NAD OSTROVY PROKLETÝCH MALOMOCENSTVÍM;
KŘÍDOVÁ HORSTVA, KDE JEDNOU HRÁMALA MOŘE
A KDE BUDOU HRÁMATI JEDNOU;
JISKŘENÍ HMYZŮ V PRALESÍCH TRAVY,
JISKŘENÍ SVĚTŮ V NEKONEČNOSTECH,
JISKŘENÍ MYŠLENKY V DUCHOVÝCH VEGETACÍCH NEPOZNANÉHO.

PRO JEMNĚ USMÁNÍ ZRAKU NEOKLAMANYCH GIGANTSKOU HALUCINACÍ
SLADKO JE ŽÍTÍ! —

PRO KREV, KTERÁ PRÝŠTÍ Z VĚKŮ DO VĚKŮ Z ATLETICKÝCH RAMEN
VYZDVIHUJÍCÍCH TÍŽ MINULOSTI, JAK ZÁVĚSY ŽALÁRNÍCH DVEŘÍ!
PRO VZNEŠENOU PŘÍČINU RADOSTI MILIONŮ!
PRO TAJEMNOU CENU SMRTI VŠECH BRÁTRŮ, KTERÍ PRO NÁS UMÍRALI
(A VŠICHNI CO BYLI, PO VŠECHNA TISÍCILETÍ, NA CELĚM POVRCHU ZEMĚ
PRO NÁS UMÍRALI).
PRO VŠECHNY SETBY ZASETÉ MILIONY RUKOU A NESKLIZENÉ!
PRO DRAŽDIVÝ LESK A NEBEZPEČENSTVÍ VŠECH MOŘÍ NEPŘEPLUTÝCH!
PRO KAŽDOU PÍD ZEMĚ, JEŽ URČENA JE ZA BOJIŠTĚ VÍTĚZSTVÍ NAŠICH
A PROTO KVĚTY A ZLATEM JE TAJEMNĚ POZNAMENÁNA!
PRO VŠECHNU KRÁSU NA TVÁŘÍCH NEROZSVÍCENOU,
VINŮ NEUSMÍŘENOU, KAMENY V CHLEBY NEPROMĚNĚNÉ,
BOHATSVÍ BRÁTRŮM NEROZDANA, POLIBKY NA RTY ČEKAJÍCÍ,
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO VÝKŘIK SRDCE OSAMĚLÉHO
KDYŽ ZAJASA V UZKOSTI SVOJÍ JAKO PTAČ ZABLOUDILY,
JENŽ NALEZL BRÁTRSKÉ MNOŽSTVÍ ZPÍVAJÍCÍ,
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO VICHŘICE, PŘEVPAKY, BOUŘE! PAROXYSMY LÁSKY A VŮLE!
VALKY DUCHŮ!
VĚČNĚ ŽHOUCÍ A ŽÍZNIVA ŮSILÍ SJEDNOCUJÍCÍ;
PRO MYSTICKÉ ÚČASTENSTVÍ NAŠE V PRACI VŠECH DOBYVATELŮ,
KTERÍ POZNAMENÁVAJÍ UDÁLOSTI JAK STADO KE STRÍŽÍ
VYPALENÝM ZNAMENÍM URČENÍ SVĚHO,
VLÁDNŮU NAD OHNĚM A BOLESTÍ MILIONŮ
A SMRT POSILAJÍ NA SVÁ POLE JAK ŽENCE
A DO SVÝCH LOMŮ JAK LAMACE KAMENŮ K STAVBĚ
JAK ZÁSTUP V ŮZASU K JEDNOMU MÍSTU POHLÍŽEJÍCÍ
NECHÁVAJÍ ZA SEBOU VĚKY;
A KRALOVSTVÍ, JAKO LODĚ, DO NICHŽ ZE BŘEHU SKOČILI PLAVCI,
AŽ K PŘEVHRNUTÍ POD JEJICH VZPŘÍMENÍM SE ZAKOLĚBAJÍ.)

PRO SILNOU ROZKOŠ ROZDRČEN BYTÍ JAK VLNA
POHYBEM BRÁTRSKÉHO OCEÁNU MAJESTÁTNÍHO
A JAKO TRS BÍLÉHO KVĚTU TRYSKNOUTI K VYŠÍ PĚNOU
PŘI ŮDERU O SKALISKA ZEMĚ ZASLIBENĚ.

PRO SKRYTÁ JARA HARMONICKÁ
SLOŽENÁ V ZAPŘEDENÍ VŠECH VĚCÍ
JAK MOTYLŮ KŘÍDLA BLANKYTŮ VEČEREM OPALISUJÍCÍCH,
ŠUPINAMI HVĚZD ROZJISKŘENA
SLADKO JE ŽÍTÍ!

PRO BLÍŽICI SE PŘÍCHOD JASNEHO ČLOVĚKA TAJUPLNĚHO
JENŽ JEDINÝ V MILIONECH BRATŘI, CO BUDOU A BYLI,
NAD PROSTOREM VITĚZ, PÁN SKRYTÝCH MOCÍ,
PROMĚNÍ ZEMI OD POLU K POLU DLE SVATĚ TVĚ VŮLE
A MYSLENKOU, KTERÁ OD POSLUŠNÝCH SLUNCI
SE UČILA LEHKOSTI, TANJI A PISNI
USEDNE VE TVĚ TAJEMNE RADE
MEZI KNIŽATA KOSMU —
SLADKO JE ŽITI!

DITHYRAMB SVĚTŮ.

ZARICÍ ZROZENÍ I HASNUTÍ
MILIONŮ SLUNCI
DO TMY VĚKŮ SE TRÍŠTI
DLOUHÝMI RYCHLÝMI BLESKY,
JAK ZAZRCADLENÍ SVĚTLA
NA ČEPELI NOŽE ŠTĚPUJÍCÍHO,
PŘI KAŽDÉM HOREČNĚM POHYBU RUKY
MISTRA.
SVĚTY ZA SEBOU NASLEDUJÍCÍ V TAJEMSTVÍ ČASU!
GIGANTSKÁ JARA VĚČNEHO TROPŮ!
KOBERCĚ MYSTICKÝCH STUPŇŮ!
ÚDERY KRVE OMLAZUJÍCÍ!
ZNOVA A ZNOVA SE NAVRACEJÍCÍ,
VZDY DUCHOVĚJI BURÁČEJÍCÍ
VICHŘICE VÁŠNÍ!
OKŘÍDLENÁ SEMENA LETÍCÍ TISÍCILETI,
KLÍČIVA I UPROSTŘED OHNĚ!
ROZKOŠÍ RUKY POLOUVŘENĚ, ZASEVAJÍCÍ!
STŘÍKNUTÍ ŽHAVEHO ZRNÍ PŘES PROPASTI KOSMU,
MLEČNÉ DRAHY!
BLANKYTY NESČETNÝCH ZEMÍ,
SVÍTICI JAKO POMNĚNKY JARNÍ,
NA BŘEZÍCH ŘEKY EKTATICKE,
JEŽ LETÍ V ROZPJATOU NARUČ
MOŘE TVEHO!
KLOKOTNÁ VÍŘENÍ Z ARKTICKÝCH VÝŠÍ,
ROZTRÍŠTĚNÉ LEDY S SEBOU UNÁŠEJÍCÍ,
KRYSTALNÁ LOŽSTVA
MRTVÝCH SVĚTŮ!
GOLFICKÉ PROUDY LASKY!

SVATE ŽNĚ SLOVA!
Z PRAMBNE KAŽDEHO ZRNA
VELETKO KLASŮ!
NAD KAŽDYM MÍSTEM, KAM PADLO,
I NEJUKRYTĚJŠIM,
TISÍCE ČERVENCŮ V OHNI!
DUŠEVNÍ KOSMY!
PLUJÍCÍ ZAHRADY, SÍLICI PTACTVEM,
ZEMĚ SNĚŽÍ!
ZHAVYMI RŮŽEMI SRŠÍCI PROTUBERANCE
TVŮRČÍCH SLUNCI!
SVĚTY ZAPALUJÍCÍ,
SVĚTY ZHASINAJÍCÍ
VIRY SPRAVEDLNOSTI!
A VŠECHNA SLUNCE,
KROUŽÍCÍ KOLEM VĚČNEHO SLUNCE
NEVIDITELNĚHO,
ZARÍČIHO HROBU ČEKAJÍCÍHO,
TAJEMSTVÍ NOVEHO KOSMU
SKRÝVAJÍCÍHO,
MLČENLIVĚHO!
NA RTECH, JEŽ LÁSKOU SE TŘESOU
JAK VONNÝM VĚTREM
SILNÝM A OŽIVUJÍCÍM,
PŘES OCEÁNY
ZNI VAŠE PÍSEŇ, O PANI,
NOVOROZENCŮM.
UKOLEBAVKA MILIONŮ
CELÝM VESMÍREM OTRÁSAJÍCÍ,
V JEJÍZ RYTHMICKÉM TAKTU
HOUPOU SE BOLESTNĚ ZEMĚ,
KOLĚBKY DUCHŮ.

TICHÝ OCEÁN.

HLAS NAŠICH SLAVÍKŮ V TVÉM ŠERU JISKŘIL SE. A POUPATA
JAK HUDBA VŘELA PŘI ROZVJENÍ. TEP SRDCÍ, VESEL ÚDERY...
V LANOVÍ ZVONIL JITŘNÍ VÍTR TVŮJ A ZRCADLENÁ DO ZLATA,
ZEM TÁHLA KOLEM NÁS, JAK NÁBŘEŽÍ KRÁLOVSKÉ NÁDHERY.

VSÁK PŘED NÁMI A NAD NÁMI, NAD MYSTERIEM HLUBIN TVÝCH,
OCEÁN TICHÝ SVĚTŮ NEVIDITELNÝCH TISÍCI HOŘEL DRÁH;
A STÁLE JEMNĚJŠÍ, JAK VODOPÁDŮ ŠUM VE SLUCHU NEMOCNÝCH,
ŽAL ZEMĚ, NAVŽDY ZTRACENÉ, SE SLÍVAL V NAŠICH MYŠLENKÁCH.

NA KVĚTY JEJÍ VZPOMĚLI JSME, ŽADOSTIVĚ VONÍCÍ
A V SKRYTEM OHNI JEJÍM VZNÍCENÉ, JAK PŘIBLÍŽENÍ RTŮ;
NA KAŽDOU LÁSKY VTEŘINU, JAK ZABLOUDILÁ VČELA ZVONÍCÍ,
KDYŽ O SKLO OKEN NARÁŽÍ DO ZLEDOVĚLÝCH BLANKYTŮ.

NA SLOVA SOUCITNEHO SCHÝLENÍ, EXTASÍ SVATÝ NACH,
A NA HLAS DUŠE ANDĚLSKÝ, KDYŽ BOUŘI KRVE TIŠÍ MOCÍ SVOU;
NA VISE PROROKŮ, V NICHŽ JAKO VĚTREM POZDVIŽENÝ PRACH
POD KOLY TVÉHO VOZU TRIUMFÁLNĚHO HVĚZD MILIONY VROU.

NA SLUNCE KONEJŠIVÉ POUŠMÁNÍ V ZOUFALOSTI DNÍ,
KDYŽ NÁHLE VZEPLÁ NA VĚCECH, JAK ZLACENÍ TAJEMNÝCH NÁPISŮ;
NA VLÍDNÝ POKYN HOSTITELKY ZÁSTUPŮ, KDYŽ POLE OBILNÍ
SE ZASKVÍ Z OBZORU, JAK SKYVY BĚLOSTNĚ NA MÍSE Z JASPISU;

NA NOCI ZA NÁMI, V JICHŽ NEBEZPEČNĚM ZTIŠENÍ
JSME BLOUDÍVALI, CIZINCI, JAK V PRALESÍCH MELANCHOLICKÝCH KRÁS,
CO ZATÍM Z DÁLEK ÚPĚLO TVÝCH SPLAVŮ VĚČNÝCH ŠUMĚNÍ
A ZE TVÝCH MLÝNŮ ZAKLETÝCH KOL MONOTONNÍ RÁZ.

JAK VSECHNO TICHNE Z TĚCHTO MÍST! PO MOŘI NĚMĚM VESLUJEM,
SLAVÍCÍ LETÍ V DALCE PŘED NÁMI, NAD NÁMI VÝŠE BEZ HLASU...
VŠAK NAŠE ZRAKY ODMĚNOU, ČÍM VÍC SE Z BŘEHŮ ZEMĚ VZDALUJEM,
TÍM ČISTĚJI ZŘÍ PRVOTNÍ NÁDHERU JEJÍ SVATOU V UŽASU.

CHVÍME SE NAD MOCÍ VŮLE...

HVĚZDAMI USMĚVŮ, S HYPNOTISUJÍCÍM STRNUTÍM VE ZRACÍCH,
V ZÁVOJÍCH BLESKŮ A SILY, I V LETHARGIÍCH, JAK SNÍME,
OBRAZ NAŠ, V DRUHÉHO SVĚTLA VŠUDYPRÍTOMNÝCH VIBRACÍCH,
V TISÍCI DUŠI, KTERÉ JSME V ŽIVOTĚ POTKALI, DŘÍME,

A KAŽDOU VTEŘINOU NĚKDE V DÁLCE MIHNE SE FANTONEM,
CESTAMI VNITŘNÍHO TÍCHA, NAD SNĚŽNOU ČAROU V BRATRSKÝCH KRAJÍCH,
V JESKYNÍCH S VYDECHEM MÁMIVÝM A VE PODVĚDOMEM
A VE SNŮ VYSTRAŽNÝCH, NEPOCHOPENÝCH JINOTAJICH.

TVÁŘ NASE ZDROBNĚLA, DLE RODNÝCH, DĚDIČNÝCH PRÍZNAKŮ
MODELOVANÁ SMRTÍ, JAK V NERVOVNÍCH DOTYČÍCH DLATA,
A ZASE DUŠEVNÍ, PRÝSTĚNÍ MĚSÍČNE Z JEMNÉHO OBLAKU,
V ZRCADLO DECHEM ZAMŽENÉ V STŘÍBRNÝCH LINIÍCH SVÁTA,

Z VLN NAŠEHO HLASU SE NOŘÍCÍ, POHYBEM JEJICH ZVÍŘENÁ,
Z HOŘKÉHO DÝMU ROSTOUCÍ NAD UHLÍM KRVAVÝM DÁVNÉHO SLOVA,
V EXTASÍCH LÁSKY JAK TICHÉ SLUNCE V NESMIRNO ZDVIŽENÁ
NAD ZEMÍ ČISTOU A ZAŘNOU, JAK ZIMNÍ ZAHRADA DIAMANTOVÁ...

O PŘÍSNÝ, JENŽ NAD VŠEMI PROSTORY, NAD VĚTRY STALETÍ,
ZRAKŮM DUŠÍ, OD VĚKŮ DO VĚKŮ BDÍCÍM, JSI PONECHAL VLÁDU!
CHVÍME SE NAD MOCÍ SVĚ VŮLE, JEŽ V TOHOTO ŽIVOTA ZAKLETÍ
ZBYLA NAM JAKO DĚDICTVÍ KNÍŽECÍ Z TAJŮPLNÉHO PÁDU...

TISÍCE DECHŮ SLADKÝCH I OTRAVNÝCH V DECHNUTÍ NAŠEM OŽIVA,
K TISÍCŮM SMRTÍ I SLAVNOSTI VOLAJÍ PRO VĚKY ULITÉ ZVONY;
A VLNA, KTEROU JSME POHNULI, NEKONEČNĚM SE ROZLÍVÁ,
ZRÁDNÁ I UZDRAVUJÍCÍ V PŘÍBUZENSTVÍ BRATŘÍ NA MILIONY.

UČIŇ SVATÝM NAŠ PŘÍZRAK! A TAM, KDE UMDLENÍ PŘINAŠÍ V ZÁPASE,
A ZMATEK VOJŮ V DEN ROZHODUJÍCÍ, OBLAKEM ČERNÝM HO POSTŘÍ!
A TAM, KDE NEPŘÍTEL MYSTICKY DO PLÁŠTŮ SVĚTLA SKRÝVÁ SE,
SUGGESCI POHLEDŮ NAŠICH ZÁŘÍ SVÝCH PAPSŮKŮ ZOSTŘÍ!

V MUKÁCH TĚŽCE UMÍRAJÍCÍCH, V MILENCŮ SAMOTU DŮVĚRNOU,
S ŠEPTEM O VYKOUPENÍ VŠECH LIDÍ AŽ JEMNÝ SE ZVEDNE
A NA MĚSTA OZÁŘENÁ V PŘEDVEČER SLÁVY AŽ RUKOU SVOU ETHERNOU
UKÁŽE BRATŘÍM (O HVĚZDY!) V ŠÍLENSTVÍ PŮLNOCI SEBEVRAZEDNĚ!

STRAŽ NAD MRTVÝMI

PO UTISENÍ NESČÍSLNÝCH POŽÁRŮ,
KDYŽ SOUMRAKY, JAK POPEL PLNÝ JISKER, V ZAVĚJÍCH
SE POLOŽILY MEZI VÁLČÍMI TÁBORY,
SVÝCH SLADKÝCH BRATŘÍ HLEDAT VYŠLI JSME
V PŘÍMĚŘÍ,

A PODLE BLEDNOUČÍHO VYZÁŘENÍ AUREOL,
JSME KRÁSNE HLAVY JEJICH POZNALI,
OPŘENÉ O KAMENNE POLŠTÁŘE
JAK VE SNĚHĚ,

VŠAK PÁRY JITRA NOVÉHO SE SRAŽELY
NA JEJICH ČELECH ROSOU SMRTELNOU,
A V ONEN VEČER, KTERÝ ŠERO SVĚ
NAD TISÍCI DNĚ NAŠICH ROZESTŘEL,
POD VŠEMI SVÝMI POLIBKY JSME CÍTILI JICH TAHY TÁZAVE
A VYNUCENÝ JEJICH USMĚV ZÁHADNÝ -

BDÍT BUDEME NAD STANY BRATŘÍ ŠPÍČICH, V MODLITBÁCH,
A STROMY, VODY, ZEMĚ, BUDOU S NÁMI TESKNITI
I MĚSTA PŘÁTELSKÁ, UPROSTŘED ČERNÝCH OCEÁNŮ ZNIČENÍ
OSTROVY MLČENLIVĚ BUDOU NAŠE SNY
A LŮDSTVA MRTVÝCH, V HORKÁ PASMA PLUJÍCÍCH,
NA HORIZONTECH SINÝCH SVĚTEL UZŘÍME.

NEHOŘÍ VŠECHNY KVĚTY TVĚ SE VŠEMI HVĚZDAMI
NAD HROBY NESČÍSLNÝMI, JAK LAMPY NÁHROBNÍ
ZA VEČERU V OKTAVU TAJEMNĚM TVÝCH VÍTEZŮ?
A NESTVOŘIL JSI MILIONY JAZYKŮ
OD HOŘKÝCH POVZDECHNUTÍ TRAV A MECHŮ POKORNÝCH
AŽ K VYMLUVNOSTI PLAMENŮ A BÍLÝCH SLUNCI V ZOUFALSTVÍ,
BY ZAKVÍLELY V TISÍCILETÍCH TÍŽ KLETBY TVĚ,
ŽAL VĚCI POMÍJĚJÍCÍCH?
A ZE VŠECH BŘEHŮ KOSMU NEPLAČE
ŠÍLENSTVÍ RUKOU MARNĚ ROZPĚJATÝCH,
TEP SRDČÍ ODDĚLENÝCH NEKONEČNOSTMI?
HŘMÍ VE VŠEM ŽÍRAVĚ TVĚ PROUDY PROPASTNĚ,

VRE JIMI KÁMEN, KREV I MYŠLENÍ,
OBLAKY VĚCI VĚČNÝ VÍTR V NESČÍSLNÉ FORMY PŘELIVÁ
A MÍSTA JEDNOHO SE NETKL NIKDO RUKOU ANI MYŠLENKOU
DVAKRÁTE.

A NAŠE VLASTNÍ BYTOST ZÁHADNÁ
NA HRANICI SVĚ ŽALMY PĚJICI
V SARLATNĚM PLÁŠTI PLAMENŮ!
A S LEHKOSTÍ, JAK OBRAZ NEKONEČNA VE ZRACÍCH,
TÍŽ PROVINĚNÍ TAJEMNĚHO NESOUČÍ,
SEN TRAGICKÝ TOHOTO VESMÍRU!
V OHNIVÝCH RASÁCH MĚNIVÝCH A NÁDHERNÝCH,
JEŽ DO TVÁŘE JI ŠLEHAJÍ TVÝM VĚTREM ZDOUVANĚ
A VESMÍR DÁVAJÍ JI ZŘÍTÍ PLAMENY JAK ZÁVOJEM,
V TŘESENÍ ZATAJENĚM STOJÍ VZTYČENA,
A ROZJARENÁ JAKO V ŠILENSTVÍ
TISÍCŮM SMRTÍ V IRONICKÉ TAHY POHLÍŽÍ,
Z VŠECH ČERNÝCH RUKOU PŘIJMÁ ČÍŠ HALUCINACÍ
A VE PŘIPÍTKU EKTATICKĚM ŽIVOTU
A SLUNCI, SMÍŘENÍ A NADĚJIM,
AŽ KE DNU V TEMNĚ ROZKOŠÍ JI DOPJÍ
A DYCHTIVĚ SVOU RUKU VZTÁHNE PO NOVĚ A PO NOVĚ,
OD VĚKŮ K VĚKŮM NENASYCENÁ
RTY ŽÁREM ŽÍZNĚ V JEDNO S ČÍŠÍ ZTAVENĚ,
PŘI KAŽDEM ODTRŽENÍ LEDOVĚHO KOVU
KRVÁČEJÍCÍ

DNI NAŠE NOCI ODDĚLENY JSOU,
VŠAK NAŠE NOCI JAKO VLNA VLNÝ DOTÝKAJÍ SE
VŠECH NOCÍ VESMÍRU,
SETKÁNÍ NAŠE ODLOUČENÍM JEST
A ODLOUČENÍ NAŠE SETKÁNÍM
A V SETKÁNÍ I ODLOUČENÍ BOLEST JEDINÁ,
JÍŽ NEJVYŠŠÍM JEST VYKŘÍKEM
MLČENÍ -

VŠAK RÁNO, V ŠIKU SVĚM AŽ STÁTI BUDEME,
KRUH SLUNCE ŽHAVÝ, K ZEMI OBRÁCEN,
POLNICE MĚDĚNÁ V TAJEMNÝCH RUKOU ŽÁŘÍ ZASTŘENÝCH,
HROMOVÝM HLAHOLEM SE ZACHVÍ VÁLEČNÝM.

A SMRTI POSELSTVÍ,
ZVUK LETEM VIBRUJÍCÍCH ŠÍPŮ SVĚTLA NEJTAJNĚŠÍHO,
VČEL HUDBA MYSTICKÁ NAD VEGETACÍ DUCHU VÍŘÍCÍ,
MELANCHOLICKÝ ÚDER TVEHO LADĚNÍ PRO VYŠÍ TONU V HYMNECH VÍTĚZSTVÍ
PO VĚKY ZNĚJÍCÍ - NAD NAŠÍ HLAVOU ZAZVONÍ:
SIGNÁLY Z NEJŽHAVĚJŠÍCH OHNISKŮ TVEHO BOJISTĚ,
JEŽ VYVOLENĚ VOLAJÍ NA KŘÍDLA NEVIDITELNÁ,
BY KRYLI ÚTOK TĚŽKOODĚNCŮ TVÝCH, ZÁPASICÍCH NA ZEMI.

VŠECH DUŠÍ HLOUBKAMI SE ROZHLAHLÍ NAJEDNOU,
A TISÍCERONÁSOBNĚ SE ROZTRÁŠTÍ TVÝM CELÝM STVOŘENÍM,
CHODBAMI NESČÍSLNÝMI TVÝCH LABYRINTŮ MLČÍCÍCH,
ŽALÁŘI PODZEMÍ A ZAHRADAMI JAR
I GALERIEMI TVÝCH LILIJOVÝCH SVĚTEL KOUZELNÝCH,
CO NAŠE BOLEST V TĚCHTO JISTOTÁCH A ZÁVRATICÍCH
A ODDANOSTECH, JEJICHŽ GESTA PODOBNA JSOU ZOUFALSTVÍ?

V JISKŘENÍ OSMĚVŮ JAK V HLEDÍ OSLŇUJÍCÍ
SVÝCH TVÁŘÍ SINOU BLEDEST UKRYJEM,
A K BRATŘIM OBRÁTÍME ZRAKY RADOSTNĚ
JAK PRAMENY, V NICHŽ JITŘNÍ SLUNCE ODRAŽILO SE:
I BUDOU PODOBENSTVÍM ZDROJE SVATEHO,
KDE JAKO ZRNA PÍSKU, K VYŠÍ ZDVÍŽENÁ
VŠECH VODSTEV ROVNOVÁHOU TAJEMNOU,
SOUHVEZDÍ ROZMĚTENÁ ETHERNÝMI VLNAMI
V AZURECH BOLESTI A SPRÁVEDLNOSTI
SE USMÍVAJÍ ZLATÝM VÍRENÍM.

SILENCI.

BLOUDÍME TAJEMSTVÍM ZEMĚ, PTÁME SE VĚCI MLČENLIVÝCH,
NA JARO, KTERÉ NEPRICHÁZÍ, NA KVĚTY, KTERÉ SE NEROZVÍJÍ,
VŽDY S JEDNÍM POZDRAVEM VĚTRUM, JEŽ DO VĚKŮ BUDOUCÍCH VANOU,
VŽDY S JEDNOU MYŠLENKOU NEDOMYŠLENOU, PISNÍ NEDOZPÍVANOU,
PŘISAHOU VÁZANÍ SVĚDKOVĚ MYSTERII.

NEVLASTNÍ DĚTI TVOJE, Ó ZEMĚ, BYLI JSME BOLESTI MLÉKEM
JAKO NA PRSOU SVEDENÝCH MATEK SVÝCH ODKOJENÍ,
KDE NAŠÍ BRATŘI PILI Z TVÝCH DROBNÝCH A SLADKÝCH PRAMENŮ VDĚČNĚ,
PŘED SLANÝMI VODAMI OCEÁNŮ MY STÁLÍ ŽIZNIVÍ VĚČNĚ,
A JENOM TRAGICKÁ HUDBA JICH BOUŘÍ DALA NAM OPOJENÍ.

K MODLITBĚ DÍKŮ MY KLEKLI, KDE NESČISLNÍ TĚ PROKLINALI,
A PLAKALI JSME TAM, KDE NESČISLNÍ TI DOBRŮŘEČÍ,
HLAS NAŠ SE JISKŘIL JAK SLUNCE, KDYŽ BAZNÍ ONĚMLY MILIONY
A KDYŽ VÍTĚZŮM K NAVRATU V TRIUMFU HRIMALA SRDCE A ZVONY,
RTY NAŠE, PROROCKĚ STISKLY SE V MLČENÍ BOLESTNOU KŘEČÍ.

KNĚZATA ZEMĚ I OTROCI DO KRVE UBIČOVANI
JAK BRATŘI VCHÁZELI V MODLITEB NAŠICH KATHEDRALY,
PRO VŠECHNA ČELA POZNAMENANÁ POLIBEK MÍRU JSME MĚLI,
SNŮM ZEMĚ NEJTĚŽIVĚJŠÍM JAK POVZDECHU MATKY JSME POROZUMĚLI
A TAM, KDE BRATŘÍ ODVRÁTILI SE S HRŮZOU, MY JBĚTĚ MILOVALI.

V USMĚVECH KRASY I V PŘÍTULNÝCH POHLEDECH VĚCI
HOŘELO PRO NÁS HROBOVĚ SVĚTLO NAŠEHO ZASVĚCENÍ,
Z TÍCHA AGONII K NÁM VYVŘEL POLIBKŮ DYCHTIVÝCH ŠEPOT,
Z TÍCHA HŇUSU A UMDLENÍ – MLADISTVÝCH KŘIDEL JÁSAVY TĚPOT,
Z TÍCHA RŮZKOŠE – MLČENÍ VNITŘNÍHO OHNĚ, V NĚMŽ PRACUJÍ ZATRACENÍ.

OD JITRA K VEČERU SVĚMU ŠLI JSME JEN PŘES VĚKY PŘÍŠTÍ;
KDYŽ JSME SE BRATŘÍM NEJBLIŽŠÍ ZDÁLI, NEJVÍC SE VZDALOVALI;
NEJCHUDŠÍ, ZE VZÁCNÝCH SVĚTEL, MRAMORŮ, TAJEMNÝCH KOVŮ,
K VĚČNEHO SLÁVĚ MY STAVĚLI CHRÁMY, NADHERU VRACELI SLOVŮ,
A POKORNĚ, JMÉNEM TVĚ MYSTICKĚ MOCI NAD DUŠEMI KRÁLOVALI.

A AČ JSME NESČISLNÝMI ŽIVOTY ŽILI ŽÁREM VŠECH KVĚTŮ KVĚTLI,
SLUNCEM SVĚ LASKY JAK OBLAK POZDVIHLI V AZUR ILLUSÍ VESMÍR CELY,
K ZVÍRATŮM VE JHU SE SKLÁNĚLI JAKO K BRATŘÍM ZAKLETÍ SVĚHO,
VŠECH POČETÍ CITILI SLAST A V LUNECH BOLESTNÁ Hnutí NEZROZENĚHO,
A VE SVĚM SRDCI OHEŇ VŠECH SRDČÍ – STÁLÍ JSME OSAMĚLÍ.

JEN MRTVÍ A Z VĚKŮ PŘÍŠTÍCH SE BLÍŽÍCÍ BRATŘI
ODPOVIDALI K RADOSTNÝM POSELSTVÍM NAŠEHO ZASLÍBENÍ;
V PRAHNUTÍ NAŠÍ VŮLE, JAK OMDLĚVAJÍCÍ V POLEDNÍM ŽEHU
UMLKÁVALI, ZBLEDLI, NEJDRAŽŠÍ NAŠÍ A NAŠICH POHLEDŮ NĚHU
PŘIJÍMALI JEN S BÁZNI, JAK TĚŽCE NEMOCNÝCH NEBEZPEČNÁ POLÍBENÍ.

ZA ZRADCE ZEMĚ VYHLÁSILI NÁS TAJNĚ, KDYŽ JEJÍ SLÁVU,
VĚČNOSTI JITŘNÍ POŽAR, JSME V EXTASI VÍTALI NA KOLENOU;
O ŽENĚ, KRÁLOVNĚ NOVÉ LÁSKY, KDYŽ JASNOVIDOUCÍ JSME SNILI,
O MUŽI, VLÍDNĚM PASTÝŘI ŽIVLŮ, KNÍŽETI MYSTICKÉ SILY,
JENŽ OVLÁDNE BOLEST, V PLAMENY NEJVYŠŠÍ TOUHY PROMĚNĚNOU.

O SLITÍ VŠECH MILIONŮ V JEDINĚHO ČLOVĚKA VYKOUPENÉHO
KORMIDELNÍKA DUCHOVÉ ZEMĚ, JENŽ K BŘEHŮM TVÝCH TAJEMSTVÍ PLUJE,
VE SMĚRU SVATÝCH TVÝCH VĚTRŮ PNE PLACHTY, PŘEDENĚ TISÍCILETÍ,
A NOVOU ŘEČÍ, MOCNOU JAKO ŘEČ ANDĚLŮ, ČISTOU, JAKO ŘEČ DĚTÍ,
KVĚTY TVÝCH ZAHRAD NEVIDITELNÝCH POJMENUJE, — —

ALE ANI V ZÁŘÍCÍCH MLHOVINÁCH SVĚTŮ NEJVZDÁLENĚJŠÍCH
MÍRU JSME NEPOZNALI, NĚMOU MOUDROST MRTVÝM JSME ZÁVIDĚLI;
NAD KAŽDOU KRAJINOU KRÁSY, KAM ZRAK NAŠ VÝBOJEM DOSTIH,
ZNAMENÍ TVĚHO PANSTVÍ SUVERENNÍHO VE VŠECH NEKONEČNOSTÍCH,
PŘED NAMI HROZIVĚ TMÍ SE VYŠŠÍMI DUCHY STŘEŽENÉ CITADELLY.

Z BLANKYTU TISÍCE BLANKYTŮ VYŠLEHLO V GIGANTSKÝCH POLOKRUŽÍCH,
GALERIE TVÉ STAVBY, VŽDY DUŠEVNĚJŠÍ, BEZMEZNOU PERSPEKTIVOU;
OD HVĚZDY K HVĚZDĚ, JAK ROJE DO NOVÝCH SÍDEL, V DRÁŽDIVĚM ČERVNU TVÉ VŮLE,
HIERARCHIE DUCHŮ SE SNÁŠÍ, MYSTICKÁ VČELSTVA JEDNOHO ŮLE,
O SLADKÉM PRACUJÍ DILE S TAJEMNOU PÍSNÍ ZÁDUMČIVOU.

ČÍM VYŠ, TÍM HLUBŠÍ A UKRYTĚJŠÍ JE ZÁPAS, OSUDNĚJŠÍ VIRY TVÉ SLÁVY;
ČÍM BLÍŽE K VĚČNĚMU MOŘI, TÍM Z VĚTŠÍCH VYŠÍ HRMÍ VODOPÁDY
MYŠLENKY NAŠÍ, CO KRŮPĚJ, TO VYVŘENÍ OHNĚ V NÁRAZU SVĚTŮ;
ROZDRČENA JSOU SLOVA JAK ZRNÍ V STOUPÁCH TVÉ BOUŘE A V LETU
JAK POPEL PADAJÍ NA NAŠE HLAVY PŘED MAJESTÁTEM TVÉ VLÁDY ...

A TEHDY, PŘED NAŠIMI ZRAKY UZAVŘENÝMI, NOVÝ KOSMOS SE MIHL:
JAKO SLOUP RUDÝ VEDLA NÁS K NĚMU SLUNCI VŠECH DRÁHA MLEČNÁ;
A Z ŘEŘAVÉHO POHÁRU TOUHY, KDE SNĚNÍ ZDROJ MAGICKÝ VYSECH,
ŽÍZNIVÍ VĚČNĚ, POSLEDNÍ VÍNO JSME PILI, NA NAŠICH TLAČENĚ LISECH,
NESMRTELNOSTI NÁPOJ, ZNIČENÍ TVARŮ, ZMÁMENÍ NEKONEČNA.

10
C. 45
Ruce
doprov.
1901] -
Čtenář: DT
08/04/2018 -

STUD. V

ČISTÉ JITRO.

KDYŽ ZA JITRA, SNŮ MNOŽSTVÍM ZEMDLENI, JSME VYŠLI DO ZAHRAD,
ZEM CELOU, JAKO DUŠI SVOU, JSME ZŘELI V OHNI ROZKVĚTAT;
I PTALI JSME SE VĚTRŮ, VOD A STROMŮ, PTÁKŮ, VČEL:
KDO DNEŠNÍ NOCI, TAJEMNÝ, ZAHRADOU NAŠÍ ŠEL?

HRÁL PÍSEK V ZLATO ZMĚNĚNÝ, KDE SVATĚ STOPY LEŽELY,
ŠUMĚLY VODY LÉČIVÉ, JAK ROZVLNĚNÉ ANDĚLY,
DECH KAŽDÝ SÍLU ŽITÍ MĚL JAK NA STA ŽHOUCÍCH DNÍ,
A V KAŽDÉM POHLEDU BYL ÚŽAS ZNOVUZROZENÍ.

TÍŽ TAJEMSTVÍ SVÝCH BOLESTNÝCH JSME PŘIJALI JAK VŮLI TVOU,
PŘED ROZLOMENÍM PEČETI LIST POLÍBENÝ S POKOROU;
A NEPŘÍTEL, JENŽ ČÍHAJE U NAŠICH USNUL BRAN,
JAK UNAVENÝ POSEL TVŮJ BYL OD NÁS UVÍTÁN.

NA NEBEZPEČNÝCH SAMOTÁCH, NAVŠTĚVOVANÝCH DÉMONY,
SAD NAŠICH PŘÁNÍ JEMNÝ KVET, JAK LILJOVĚ ZÁHONY,
A NEJŽHAVĚJŠÍ, NEJSLADŠÍ, NEJŽÁDOUCNĚJŠÍ Z ŽEN
JSME POZDRAVILI, ZÁŘÍCÍ, JAK BÍLÉ SESTRY JEN.

KARTON E BASSO „VISTA NARRATIVE A UNGARO“

MÍSTA HARMONIE A SMÍŘENÍ.

SINĚMI ILLUSÍ V PALÁCI TVÉM NĚMÍ A ÚŽASÍ JDEM,
VŽDY ZÁHADNĚJŠÍ JE SVĚT PŘED NAŠIM POHLEDEM:
VŽDY RADOSTNĚJŠÍ JE SMUTEK, VŽDY BOLESTNĚJŠÍ JE SMÍCH,
VŽDY DVOJSMYSLNĚJŠÍ ODPOVĚDI ZNAMENÍ TVÝCH:

ZÁŘÍCÍ MOUDROST SLUNCE, NOCÍ A JITER KRÁLOVSKÝ VJEZD,
POTKÁNÍ NEBE A ZEMĚ, PROROCTVÍ SMRTI A HVĚZD,
MELANCHOLICKÁ ZEMDLENÍ LÉTA, JEMNĚ RADOSTI ZA JESENÍ
A V POHLEDU MILOVANÉHO NESMRTELNOSTI OSLNĚNÍ.

I PŘICHÁZÍME KONEČNĚ DO KŘIŠTÁLNYCH SINÍ TVÝCH TICH,
(ŠTASTEN, KDO DO NICH VEŠEL, ŠTASTNĚJŠÍ, KDO NENAJDE NÁVRATU Z NICH.)
A CELĚ TAJEMSTVÍ, SVĚTA BOLESTNĚHO A NÁDHERNĚHO
PŘED NÁMI CHVÍ SE TAM VE SVĚTLE TVÉHO ÚSMĚVU DŮVĚRNĚHO.

KAŽDÝ NAŠ KROK A POZDRAV, ÚŽASU VÝKŘIK I VZDECH
CHODBAMI BLANKYTŮ ZNÍ TAM JAK HUDBA V NEKONEČNO SE ŠÍŘÍCÍCH ECH;
A NAŠE MYŠLENKY NEJUKRYTĚJŠÍ, MAGICKÝM ODRAZEM,
JAK SOUHVĚZDÍ NEJCISTČÍ NOCI TAM VIDITELNÝ JSOU VŠEM.

SRDCE NAŠE TAM ZKVĚTÁ JAK JARO, HNÍZDO VŠECH SKŘIVANŮ TVÝCH,
MODRO PISNÍ A POLIBKŮ NAD HLAVAMI PRACUJÍCÍCH;
A V JASU, JAK BY V JEDNO SE SLILA SLUNCE VŠECH NEBESKLONŮ,
DĚJINY DUŠE SVĚ ZŘÍME TAM V KOUZELNĚM ZRCADLE MILIONŮ.

JAKO PŘI ASPERGES TAJEMNĚM PO STUPNÍCH SVĚTŮ PŘED NÁMI JDEŠ,
GESTEM, JEŽ DUHOVÉ BRÁNY NAD VĚKY KLENE, VŠE POSVĚCUJEŠ:
GENIA SMUTEK, ŽEN KRÁSU, VESELOST DĚTÍ, ROZKOŠE ZAHOŘENÍ,
JEMNÝ SEN KVĚTŮ I ZVÍŘAT ODDANĚ, NEREPTAJÍCÍ POKOŘENÍ.

DOBROŘEČÍME ZEMÍM A MĚSTŮM, KLASŮM A HROZNŮM VŠECH NIV,
KDO Z NAŠICH DLANÍ SE NAPIL, ODCHÁZÍ ZÁŘIV A SNIV
A POTKÁNÍ BRATRŮ, I NEJMENŠÍCH, VIDÍME SLAVNĚ V ÚSMĚVU TVÉM,
JAKO POTKÁNÍ KNÍŽAT S NESČETNÝM, NEVIDITELNÝM DOPROVODEM.

A NEZNAJÍCE JIŽ BOLESTÍ JINÝCH NEŽ NEJTAJEMNĚJŠÍ VŠECH ZTRÁT,
NA PRAHU VNITŘNÍCH TVÝCH SVĚTŮ BLÍZKOSTI TVOJÍ SE BÁT
DOBYVATELÉ POKORNÍ, ZA TEBOU JDEME K TVÝM ZAHRADÁM,
A VŠECHNA PROTI NÁM VYSLANÁ VOJSKA PŘÍDÁVAJÍ SE K NÁM.

*

VĚČNĚ ZNOVA, PŘEMOŽENÍ, PÍSEŇ PÍSNÍ POČÍNÁME,
SLADKOSTI I HRŮZOU CHVÍ SE TAJUPLNÝCH RUKOU HRA,
LANEM VĚKŮ, ŽENCI TVOJÍ, CESTU SOBĚ PROŽINÁME,
ALE V OBZOR NEKONEČNÝ ZRAJE SETBY NÁDHERA.

NA STA SLUNCI ZAPADALO V DÁLKU KLASŮ NEDOHLEDNOU,
ALE DEN A LÉTO DUŠI NAD VĚKY SE NEŠERÍ,
A AŽ NAŠE PÍSEŇ DOZNÍ, NEZNÁMÍ SE BRATŘI ZVEDNOU,
V STRUNY NAŠE UTIŠENÉ RUCE JASNĚ UDERÍ.

DOKUD SRDCE HRMÍTI BUDOU, PŘED SLAVNOSTMI ZVONŮ ZNĚNÍ,
NA KROUŽÍCI KOULI ZEMĚ KOLĚBAT SE TANEC JAR,
TISÍCI RTŮ VĚČNÁ ŽÍZEŇ MARNĚ PÍTI ZAPOMNĚNÍ,
NADĚJE SE K DUŠÍM BLÍŽIT POHOŘÍMI JITŘNÍCH PAR,

A SMRT DOKUD, MLČENLIVÁ, PŮJDE MĚSTY VÍRÍCIMI,
KOMNATAMI SVATEBNÍMI, V RANA SMYSLŮ LIBEZNÁ,
NAD BOJIŠTI KOSMICKÝMI, SLUNCI SADY HYŘÍCIMI,
VŠUDYPŘÍTOMNÁ A MOUDRÁ, JEMNÁ, VÍTEZNÁ

RUCE V PÍSNÍ POZDVÍŽENĚ, ROZTESKNĚNĚ, HLEDAJÍCÍ,
JAKO KVĚTY RŮSTI BUDOU DO NESMÍRNA, V ŽÁŘI TVOU;
POD KLENBAMI NEKONEČNÁ VOJSKA DUCHŮ PUTUJÍCÍ
V NOVÝ ŠIK SE UTÁBORÍ, HVĚZDNĚ STANY ROZEPNOU,

MOCNÁ SLOVA HARMONICKÁ ZNÍTI BUDOU V HLAHOL SVĚTŮ,
PŘEDVOJ NA VÝPRAVĚ DUCHŮ V JASNĚ SFĚRY ZÁVRATÍ,
A PAK S KŘÍDLY ROZPJATÝMI, ZASTAVĚNA VE SVĚM LETU,
V BOURÍ ČASU ZAVĚŠENA, NEPOHNUTĚ ČEKATI.

ŽENY.

CO ZPÍVÁ VEČER NAD KRÁLOVSTVÍMI, NAD MĚSTY, NAD OSEŇÍMI
A NAD CESTAMI TAJUPLNÝMI, SOUMRAKY ZAROSENYMI?
ČI RUCE V SADECH ZAPADŮ, KDYŽ POD NEBESY ZAPLANOU,
PO TISÍCILETÍ VÁM RŮŽE TRHAJÍ JAK NA PŘIVITANOU? —

KDYŽ PO DNI LÁSKY VRACÍTE SE Z DÍLA SVĚHO ZEMDLENÍ,
DECH ČERNE ZEMĚ STOUPÁ K VÁM JAK VĚKŮ PŘÍSTICH TUŠENÍ,
BRATRSKÁ MĚSTA GIGANTSKÁ SE TÝČÍ V ZLATĚM OBZORU,
SEN KOVŮ, ZAHRAD SVĚTELNÝCH A RYTHMŮ ZVÍRENÝCH A MRAMORŮ,

A V SLUNCÍCH, KTERÁ MĚJÍ A ZHASINAJÍ, SVITAJÍ,
ŽEN BÍLÉ RUCE ROZPJATĚ SE JAKO ŽÁŘE KMITAJÍ,
A Z VĚKŮ DO VĚKŮ VÁS LÁKAJÍ, PRCHAJÍ PŘED VÁMI,
A NĚMÝM GESTEM KRÁSY SVĚ K VÁM HOVOŘÍ JAK OSUD, NEZNAMÝ.

O MOCNĚ RUCE ŽÁŘÍCÍ, NAST KAM NAŠÍ TOUHU VEDETE?
DO JAKÝCH ZAHRAD PROCITLÝCH, JEŽ VĚKY SNILY ZAKLBTE?
DO JAKÝCH TICH, KDE ZAZNIVÁ, V ŽAL PŘILÍŠ VELKÉ NÁDHERY,
ZPĚV PTÁKŮ POLÁRNÍCH NAD MELANCHOLICKÝMI JEZERY? — —

MÝSLĚNEK OBLAKY JAK OSTROVY DO MORE SVĚTLA ČNÍ,
POKRYTE FOSFORESKUJÍCÍ VEGETACÍ MĚSÍČNÍ,
A NAŠICH SRDCÍ ZACHVĚNÍ JE ZAZVONĚNÍM NA BŘEZÍCH,
PŘI ODPOUTÁNÍ LODÍ ZAKOTVENÝCH NA STŘÍBRNÝCH ŘETĚZÍCH.

A ZRAKŮ V LÁSCĚ ZHROUŽENÍ JE PLAYBA V NĚMÁ ZAMOŘI,
KDE ŠLEHAJÍ JAK PLAMENY DUCHOVÝCH SVĚTŮ POHOŘÍ,
A JAKO VĚTVĚ V SEBE ZAPJATĚ, NESMÍRNA NEBESA
SE TŘESOU DAVNÝM JITŘEM KOSMICKEHO PRALESA.

ODPOVĚDI.

JSME STIŽENI KLETBOU; I V LETU NEJVYŠŠÍCH ROZTOUŽENÍ
TÍŽÍ ZEMĚ JSME PODROBENI, DO TMY KRVE SVĚ POUŽENI.
„JSTE MOCNÍ A NESMRTELNÍ; A VAŠE DUŠE TAJUPLNÁ
NESE V DĚJINÁCH SLUNCE A JARA A VINOBRANÍ NESČÍSLNÁ.“
V MLČENÍ KOSMU, VE STŘEDU HVĚZD, JEŽ HASNOUCÍ ZKRVAVĚLY,
JAK V ŘETĚZU STRAŽNÝCH OHŇŮ NEPRÁTELSKÝCH JSME OSAMĚLI.
„TÍŽÍ VÁS ODĚNÍ TĚŽKODĚNCŮ; V ZÁPOLENÍ,
K VYSVOBOZENÍ VŠECH BYTOSTÍ ZEMĚ JSTE VYVOLENI.“
KLEKNOUT NA SBORCENÁ PRSA PŘEMOŽENÉHO USILUJEM,
A I KDYŽ MILOVAT TOUŽÍME, NEMILUJEM, NEMILUJEM.
„JAK OVOCE NEDOZRALÉ JSTE ZTVRDLÍ, A OŽEHNUTÍ
TAJEMNÝM LETEM, ZRAJETE K SLÁVĚ BRATRSKÝCH OBEJMUTÍ.“
RADOST JE SLUNCE, VIDĚNÉ VE SNU, PŘI PROCITNUTÍ UHASINÁ;
BOLEST MÁ TISÍCE OČÍ A NIKDY DOCELA NEUSÍNÁ...
„S MILIONY JSTE V TAJEMNĚ BRATRSTVÍ SPJATI
A JENOM V RADOSTI MILIONŮ SE BUDETE RADOVATI.“
K PLUJÍCÍM OSTROVŮM ŠIROKOU BRÁZDOU VŮNĚ PLUJEM...
PLUJEM A OSTROVY PLUJÍ A NIKDY SE NEPŘÍBLIŽUJEM...
„KRALOVSKÉ VAŠE ZRAKY KLAMEM VÁS OBESTŘELY,
OSTROVY V ZAŘÍ, JEŽ V DUŠI VÁM KVETOU, PŘED VÁMI OTEVŘELY.“

JARNÍ NOC.

NOC TÍŠE ZPÍVALA, ŠUM PRVNÍCH ZELENÍ A JARNÍCH VOD
BYL JEJÍ MELANCHOLICKÉ PÍSNĚ DOPROVOD;
VE VÝŠÍ HVĚZDY, SVĚTELNÉ KALICHY NESMÍRNĚ,
DYCHALY TĚŽKOU VŮNÍ NADZEMSKÝCH VEGETACÍ,
A RUCĚ BRATŘÍ MÝCH, JAK PŘI SMRTI NA PRSOU ZKŘÍŽENÉ,
LEŽELY TICHĚ A ZKLAMANĚ A JAKO KÁMEN ZTÍŽENÉ,
ZLOMENY PRACÍ.

VŠAK JEJICH RUCĚ DUCHOVĚ K HVĚZDAM SE ROZPJALY,
MILIONY DUŠÍ NA ZEMI A VE VŠECH SVĚTECH OBJALY
A DLOUHÝ ODDECH RADOŠTNÝCH PROCITNUTÍ,
SVATEČNÍ VŘENÍ VĚČNÉHO MĚSTA,
DUCHOVÝCH KŘÍDEL ŠUMĚNÍ, HRA VĚTRŮ V MYSTICKEM OSENI,
ORCHESTRŮ NEVIDITELNÝCH ZAPĚNÍ,
ZDVIHLO SE V TAKTU JEJICH TAJUPLNÉHO GESTA.

CAS.

LIPY, KTERÉ JSME SAZILI PRO ULU BRATRSKÝCH VČELY,
CHRAMY, KTERÉ JSME STAVĚLI V OHNI A MLČENÍ, PRO SLAVU TVOU,
RUCE, JEŽ ZEMNÍCI ŽÍTI SE V PRÁCI A ROZKOŠI CHVĚLY,
NA CESTĚ TISÍC DÁVNO UŽ V ŽÁŘICÍM PRACHU SMÍŠENY JSOU,
SOUVĚZDÍ, KTERÝM JSME DALI NEJSLADŠÍ JMENA SVĚ TOUHY,
PŘED ZRAKY ŽIVÝCH SE MIHAJÍ ZMĚNĚNÝM RYTHMEM A HROU.

V TAJEMSTVÍ TVOJE NEBESA NOVA JSOU ZOTEVIRANA,
SESNICE DNE TVĚHO NA JINOU STRANU PROMITA STÍN,
JAK POTAŘČÍ Z TVÝCH MOŘÍ S POKLADY VĚKŮ NOVA VYSTOUPĚLA RÁNA,
NA NOVÝCH LOUKÁCH THYMIAN VONI, PELYNĚK, RAKOS A KMIN,
A V PAPERSKU ČÍSE NALEVA MYSTICKÝ PODZIM SMUTEK A SNĚHÍ,
NEJOPORNĚJŠÍ Z DVOJNÝCH VIN.

ALE MY ČEKÁME ODDANĚ JAKO JSME ČEKALI JEDNOU,
TISÍCE ZEMÍ VIDÍME STOUPAT Z KOUPELE OHNIVÝCH PAR,
SLUNCE JAK MILENCI ŽARLIVÍ V TOUZE SVĚ PŘED NIMI RDI SE A BLEDNOU,
Z VAŠNÝCH BOLESTNÝCH SRDCE JIM BOUŘÍ SVĚTELNĚ KRVE OMAMNÝ VAR —
ZEMLENÍ VĚKY ČEKÁME STALE NA TVUJ TAJEMNÝ PŘÍCHOD,
NA MĚLE BLESKY, KVĚT OBLAKU TVĚHO, LILJE VĚČNÝCH TVÝCH JAR.

KOLEM NÁS MIHLA SE ZNAMENÍ, VITĚZNÁ VOJSKA NAŠEHO RODU,
V ZAPADU PURPURNÝCH STANECH, JEŽ POVSTALA OD OHŇU SVÝCH,
NEBESA V ZLATÉ A KRVI JAK ODLESK OD VĚKŮ ZRAJÍCÍCH PLODŮ,
JEŽ VONĚLY Z DÁLKY V HOREČNĚ SAMOTY VYVOLENÝCH!
A NA CESTÁCH JIŘŤNÍCH, JAK SKVOSTY ZTRACENÉ PŘI KRALOVEN JÍZDĚ,
POSLEDNÍCH NOCI MAGICKÁ ROSA SLZAMI VYŠLEHLA Z LÍČÍ.

UHASLA ZEMĚ, VYSSVOBOZENÁ... V HRŮZE SVĚ NESMRTELNOSTI,
Z MYSTICKÝCH BŘEHU SVÝCH ZŘÍME, JAK DALE SE VALÍ SLAVY TVĚ PROUD,
V ČERNÉ OBLOUKY MOSTŮ ROZPĚTÝCH NEKONEČNOSTI
VĚDY NADHERNĚJŠÍ SVĚTY, SE SIGNALY BAREVNÝCH OHŇŮ VIDÍME PLOUT,
ALE JAK ŽRNA PĚŠKŮ V HODINÁCH PŘESYPACÍCH JSOU HVĚZDY,
A ZNOVA A ZNOVA JE OBRACÍ VŮLE TVĚ MLČENÍ, TÍŽE A SOUD.

ZDRCENÍ NESMÍRNOSTÍ TVÉ SLÁVY, ČEKÁME STÁLE, TESKNÍ A TIŠÍ,
NA SLADKÉ USMÁNÍ SMÍŘENÍ TVÉHO, SKONČENÍ DNE,
ZCHLADNUTÍ SNĚNÍ ROZŽHAVENÉHO, NA ČASU ZJASNĚNÍ VYŠŠÍ,
ZLOMENÍ MYSTICKÉ VAZBY, ODPUŠTĚNÍ,
A NAŠE SLZY, DEŠŤ VĚČNÝ, DO SRDCE ŽIVOUČÍCH KANOU,
V KRÚPĚJÍCH OHNĚ A TOUHY TAM PÁLÍ, VZLYKOTEM LÁSKY TAM ZNÍ.

OTOKAR BŘEZINA:
RUCE.

 KNIHA VERŠŮ.

OBSAH:

PROLOG	3
VEDRA	5
HUDBA SLEPCŮ	7
BOLEST ČLOVĚKA	9
RUCE	10
ZPÍVALY VODY	12
ZPÍVALY HOŘÍCÍ HVĚZDY	14
KOLOZPĚV SRDCÍ	15
DITHYRAMB SVĚTŮ	19
TICHÝ OCEÁN	21
CHVÍME SE NAD MOCÍ VŮLE	22
STRÁŽ NAD MRTVÝMI	23
ŠILENCI	26
ČISTĚ JITRO	28
MÍSTA HARMONIE A SMÍŘENÍ	29
*	30
ZENY	31
ODPOVĚDI	32
JARNÍ NOC	33
ČAS	34